

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

2005

Ársskýrsla
Annual Report

Fornleifastofnun Íslands

Stjórn

Adolf Friðriksson
Garðar Guðmundsson
Mjöll Snæsdóttir
Orri Vésteinsson
Gavin Lucas

Forstöðumaður

Adolf Friðriksson

Fornleifastofnun 10 ára / The Institute's First Ten Years	4
Starfsemi og skipulag / Organization and Management	6
Rekstarreikningur / Operating Summary	8
Fornleifaskráning / Archaeological Site Survey	9
Uppgreftir / Excavations	
Skálholt	18
Gásir	20
Reykholt	22
Þingminjarannsóknir / Iron Age Assemblies	24
Vatnsfjörður	26
Menningarlandslag í Ísafjarðardjúpi / Vatnsfjörður Landscape	30
Kárahnjúkar	32
Sveigakot	34
Útskálar	37
Þórutóftir	38
Grettislaug	40
Krókdalur	42
Kuml / Iron Age Burials	45
Aðalstræti, Reykjavík	46
Smærri uppgreftir / Small Development led Projects	48
Önnur verkefni / Other Projects	
Forn garðlög í S-Þingeyjarsýslu / A System of Earthworks in NE Iceland	51
Heilsufarssaga Íslendinga / The Palaeopathology of Iceland	53
Forvarsla í Aðalstræti 14-18 / Conservation in Aðalstræti 14-18	55
Cost A27	56
ARCHAEOLOGIA ISLANDICA	58
Fornleifaskólinn / The Field School	61
Starfsfólk / Staff	62
Samstarfsaðilar / Collaborators	68
Helstu viðskiptavinir / Clients and Contractors	68
Listi yfir verkefni 2005 / List of Projects 2005	69
Fundir og fyrirlestrar / Meetings and Lectures 2005	70
Ritaskrá / Publications	72

Sjálfseignarstofnunin Fornleifastofnun Íslands hefur slitið barnsskónum. Sá áratugur sem nú er liðinn frá upphafi starfseminnar hefur verið fljótur að líða í hugum starfsmanna, enda slíkur ys og erill frá fyrsta degi að sjaldan hefur gefist tóm til að líta um öxl og skoða afraksturinn eða hugleiða hvað framtíðin kunni að bera í skauti sér.

FSÍ var stofnuð á blíðviðrisdegi í Reykjavík sumarið 1995 og hefur starfsemi hennar vaxið dag frá degi. Fjöldi ársstarfa hefur vaxið um 28% og velta um 36% árlega að meðaltali frá stofnun. Þessi hraði vöxtur er vitaskuld ánægjulegur en hefur stundum valdið því að stjórnendur og starfsmenn hafa mátt hafa sig alla við, enda miklar og hraðar breytingar í umhverfi rekstrarins og uppbyggingu stofnunarinnar. Þó hafa hin upphaflegu gildi og markmið sem sett voru fyrir tíu árum verið okkur leiðarhnoða sem dugað hefur í fjöri og átökum allan þennan tíma. Markmið starfseminnar voru skilgreind í skipulagsskrá stofnunarinnar, og þar kemur m.a. fram að tilgangur hennar sé að efla rannsóknir og útgáfu, stunda grunnrannsóknir, reka safn rannsóknar-

gagna, veita kennslu, almenna fræðslu og ráðgjöf um rannsóknir og verndun fornleifa, gefa út alþjóðlegt tímarit, og leggja sérstaka áherslu á fornleifaskráningu, fornleifauppgröft, fornvistfræðirannsóknir, þróun aðferða og rannsóknir á landnytjum og menningarsögu.

Allt voru þetta framtíðardraumar, sem þó hafa ræst hver af öðrum: Stofnunin hefur nú lokið fornleifaskráningu í mörgum sveitarfélögum og á að baki rúmlega hundrað skráningarverkefni stór og smá. Stafræna gagnasafnið Ísleif geymir upplýsingar um 70.000 minjastaði, þar af hafa 20.000 verið skoðaðir á vettvangi. Fornleifaskóli FSÍ var stofnaður 1997 og hefur nú brautskráð yfir hundrað nemendur frá 10 þjóðlöndum. Tímaritið ARCHAEOLOGIA ISLANDICA hóf göngu sína 1998, og fjórða hefti þess kom út árið 2005. Skýrslur FSÍ eru komnar á fjórða hundrað þegar þetta er ritað og samkvæmt ritaskrá starfsmanna síðustu ára kemur út nýtt ritverk á u.þ.b. 10 daga fresti, árið um kring. Stofnunin hefur um árabíl unnið að stórum rannsóknarverkefnum, s.s. uppgræfti á Hofstöðum og Sveigakoti í Mývatnssveit,

The Institute's First Ten Years

Fornleifastofnun Íslands – the Institute of Archaeology in Iceland, has now come of age. To its people, the decade which has elapsed since the day it was established appears to have passed by quickly and the Institute has been such a busy place that there has rarely been a moment to look back and weigh the results or contemplate what may lie in the future.

The FSI was founded on a sunny day in Reykjavík in early summer 1995 and the organisation and its scope have grown and expanded every day since then. Annual employment has increased by 28% each year on average since 1995, and annual turnover by 36%. This rapid growth is indeed a very pleasant state of affairs, but it has from time to time pushed management and staff to the very limit of their working capacity in order to keep up with swift changes in the working environment whilst still developing the structure and administration of the Institute. However, the original mission statement which was put forward ten years ago, has served as a guiding light during the lively, creative and exciting challenges throughout the whole period. The fundamental concept of the

FSI is based on a set of aims and principles which were laid out in the Founding document from 1995. We simply wished to enhance research, teaching, preservation, co-operation and publication in Icelandic archaeology thus hoping to improve both the scientific status and the political environment of archaeology. More specifically, we intended to put a particular emphasis on archaeological surveying, excavation, methodological development, palaeoenvironmental studies, and research into land use and culture history.

These goals, once future ideals, have since, one by one, come to be present realities. The FSI has now completed general surveys over large areas of the country on the basis of more than 100 survey projects. The Ísleif database holds information for over 70.000 archaeological sites. The FSI Fieldschool was set up in 1997 and now over one hundred students from more than 10 countries have completed their training there. The journal, ARCHAEOLOGIA ISLANDICA, was launched in 1998 and the fourth issue was published this year. The FSI reports number more than 300, and the staff list of publications

í Skálholti, á Gásum, á hinu gamla bæjarstæði Reykjavíkurbæjar, á Þingvöllum og í Vatnsfirði við Ísafjarðardjúp. Á öllum þessum stöðum hefur stofnunin starfrækt litlar bækistöðvar um sumar tímamann, en aukin umsvif víða um land hafa kallað á bætta aðstöðu nær rannsóknaveitvangi og voru því stofnuð útibú á Akureyri og Ísafirði árið 2003. Í höfuðstöðvum stofnunarinnar í Reykjavík eru ágætar skrifstofur og sérhæfð vinnuástaða sem og gott safn bóka um fornleifafræði. Sérstök áhersla hefur verið lögð á starfsþróun, og hverjum starfsmanni gefið svigrúm til sjálfstæðra rannsókna og til að bæta þekkingu sína, sérhæfingu og vísindalega hæfni. Hefur þessi stefna borið góðan ávöxt, og stofnunin hefur nú einvala starfsliði á að skipa, sem seint verður fullþakkað fyrir allt það mikla og óeigingjarna starf sem það hefur unnið.

Á þessum tímamótum hefur okkur orðið ljóst að mörgum af okkar djörfu takmörkum hefur þegar verið náð og því ekki seinna vænna að stefna á ný og enn háleitari markmið. Stofnunin nýtur þess nú sem ekki var áður, að geta byggt á

traustum grunni, með þaulvönu og sérþjálfuðu starfsfólki, trausta tekjustofna, stóran hóp viðskiptavina og velunnara, áreiðanlega samstarfaðila til margra ára og ekki síst gerum við okkur vonir um að stofnunin hafi komið sér upp góðu orðspori fyrir störf sín. Stofnunin er komin í framvarðasveit á sviði fornleifafræði hér á landi. Á næstu tíu árum verður það markmið okkar að stuðla að frekari vextifræðigreinarinnar hér heima, en að auki að efla enn alþjóðlegt samstarf á sviði rannsókna og fræðslu og keppa að því að auka hlut Íslands í því starfi í fjölbreyttu og síbreytilegu umhverfi nútímavísinda.

Höfuðstöðvar Fornleifastofnunar, Bárugötu 3 í Reykjavík.

The Institute's headquarters in Reykjavík.

Adolf Friðriksson, forstöðumaður

shows that there is a new piece of written work being published, on average, every 10 days. The Institute has for many years run large-scale excavations, such as at Hofstaðir and Sveigakot in the Mývatn area, in Skálholt, Gásir, Reykjavík, Þingvellir and Vatnsfjörður. At each of these places, we have had operational headquarters over the summer period, but the ever-increasing span and scope of work has called for better facilities and consequently new branches were opened in Ísafjörður in the West and Akureyri in the North in 2003. The FSI's main office in Reykjavík still offers comfortable working conditions including a library which holds one of the finest collections of archaeological literature in the country. From the outset, a particular emphasis has been put on career development, as each member of the team is given enough space for pursuing independent research, improving his or her knowledge, expertise and scientific training. This policy of staff investment has borne fruit and today the Institute enjoys a unique work force who deserve more gratitude for their selfless endeavours and contributions than can be fully expressed.

During this jubilee year we have come to realize that the bold aims laid down in 1995 have already been accomplished, and that now is the time for new challenges. The Institute presently enjoys what it did not have at the beginning - that is, the solid foundations of experienced and highly skilled staff, reliable income, a large group of clients and friends, consistent partners of many years standing, and last but not least, the enviable reputation which the people who work here have gained, thereby earning the Institute its good name. Today, the FSI is at the forefront in Icelandic archaeology. In the next ten years, we wish to continue to promote the growth of archaeology at a national level but also emphasise international co-operation and enhance the role of Iceland in the complex and ever-changing environment of modern science.

Adolf Friðriksson Director

Hlutverk Fornleifastofnunar

Fornleifastofnun Íslands er sjálfseignarstofnun og starfar eftir staðfestri skipulagsskrá (Stj.tíð. 1995, B 62-65, nr. 396) samkvæmt lögum um sjóði og stofnanir nr. 19/1988. Var skráin staðfest af hálfu dómsmálaráðuneytisins þann 7. júlí 1995. Hófst þar með formleg starfsemi stofnunarinnar, en hún tók jafnframt yfir margvíslegt rannsóknarstarf sem unnið hafði verið af aðstandendum hennar allt frá árinu 1989.

Tilgangur stofnunarinnar er að efla rannsóknir og útgáfustarfsemi á sviði fornleifafræði og skyldra greina. Sérstök áhersla hefur verið lögð á uppbyggingarstarf, og hafa starfsmenn stofnunarinnar komið víða við, s.s. við endurskoðun þjóðminjalaga og endurskipulag þjóðminjavörslu, þróun og umbætur á aðferðafræði við fornleifaskráningu, uppgröft, umhverfismat og gagnasýslu. Einnig hefur verið lögð áhersla á þátt fornvistfræða við fornleifarannsóknir, og fjölþætt samstarf við innlenda og erlenda aðila. Stofnunin rekur safn rannsóknargagna og upplýsinga um íslenskar fornleifar (Ísleif) og gefur út alþjóðlegt

tímarit um íslenskar fornleifar og skylt efni, *Archaeologia Islandica*. Stofnunin hefur unnið við margvísleg fræðsluverkefni, veitir námsstyrki og tækifæri til starfsnáms, og á hennar vegum starfar Fornleifaskólinn, sem veitir ungu vísindafólki þjálfun í vettvangsrannsóknum.

Stjórn

Í stjórn stofnunarinnar sitja: Adolf Friðriksson formaður, Garðar Guðmundsson, Gavin Lucas, Orri Vésteinsson og Mjöll Snæsdóttir. Stjórnin hélt þrjá fundi á árinu þar sem rætt var um stöðu stofnunarinnar og framtíð. Lagðir voru fram ársreikningar og þeir samþykktir.

Starfslíð

Árið 2005 voru 26 starfsmenn í föstu starfslíð Fornleifastofnunar: Adolf Friðriksson, Andrea Harðardóttir, Ágústa Edwald, Colleen Batey, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Garðar Guðmundsson, Gavin M. Lucas, Guðrún Alda Gísladóttir, Hildur Gestsdóttir, Howell M. Roberts, James Stuart Taylor, Lilja Björk Páls-

Organization and Management

The Role of the Institute

Fornleifastofnun Íslands is an independent charity governed by statutes (Stj.tíð. 1995, B 62-65, nr. 396) in accordance with the Funds and Institutions Act no. 19/1988. The statutes were confirmed by the Ministry of Justice on 7 July 1995. That year, activities started formally; however the FSI took over various research activities run by the founders of the institute since 1989.

The aim of the institute is to increase research and publication in archaeology. Particular emphasis is placed on development and improvement of the working environment of archaeologists in Iceland, such as methodological development, survey, excavation, environmental assessment and data management. The FSI has also emphasised international cooperation. The FSI runs a large database of archaeological sites in Iceland (ISLEIF) and publishes an international journal (*Archaeologia Islandica*). The FSI also runs an international fieldschool every summer.

Board of directors

On the board of directors are: Adolf Friðriksson (Chairman), Garðar Guðmundsson, Gavin Lucas, Mjöll Snæsdóttir and Orri Vésteinsson. The Board held three meetings in the year, discussing the current position of the Institute and future development. The annual accounts were presented and accepted.

Staff

In 2005 there were 26 permanent members of staff: Adolf Friðriksson, Andrea Harðardóttir, Ágústa Edwald, Colleen Batey, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Garðar Guðmundsson, Gavin M. Lucas, Guðrún Alda Gísladóttir, Hildur Gestsdóttir, Howell M. Roberts, James Stuart Taylor, Lilja Björk Pálsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred, Ólöf Þorsteinsdóttir, Ragnar Edvardsson, Ruth A. Maher, Rúnar Leifsson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Stefán Ólafsson, Sædís Gunnarsdóttir, Uggi Ævarsson and Þóra Pétursdóttir. Ten worked full-time, others part-time.

dóttir, Mjöll Snæsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred, Ólöf Þorsteinsdóttir, Ragnar Edvardsson, Ruth A. Maher, Rúnar Leifsson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Stefán Ólafsson, Sædís Gunnarsdóttir, Uggi Ævarsson og Þóra Pétursdóttir. Voru tíu einstaklingar í fullu starfi en aðrir í hlutastörfum.

Auk þeirra unnu við fornleifaskráningu, fornleifauppgröft og önnur verkefni: Adrian Chadwick, Banu Aydinoglugil, Bruno Berson, Astrid Daxböck, Louise Felding, Andrew F. Hall, Anies Hassan, Hákon Jensson, Candice Keziah Hatherley, Hrönn Konráðsdóttir, Inga Hlín Valdimarsdóttir, Magnús Hallur Jónsson, Magnús Á. Sigurgeirsson, María I. Reyndal, Karen Milek, Freya Sadarangani, Óskar L. Arnarsson, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sigrún Inga Garðarsdóttir og Sólveig Guðmundsdóttir. Adolf Friðriksson er forstöðumaður stofnunarinnar. Gavin Lucas er aðstoðarforstöðumaður, Howell Magnús Roberts deildarstjóri uppgrafardeildar, Elín Ósk Hreiðarsdóttir deildarstjóri fornleifaskráningar, Ólöf Þorsteinsdóttir skrifstofustjóri, Sædís Gunnars-

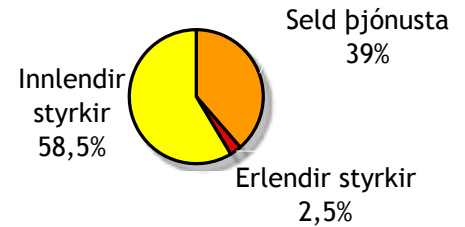
dóttir framkvæmdastjóri Fornleifastofnunar á Norðurlandi og Andrea Harðardóttir er verkefnastjóri Fornleifastofnunar á Ísafirði. Alls voru 49 launþegar á árinu, í 18 stöðugildum.

In addition, the following worked short-term on surveys, excavation or other projects: Adrian Chadwick, Banu Aydinoglugil, Bruno Berson, Astrid Daxböck, Louise Felding, Andrew F. Hall, Anies Hassan, Hákon Jensson, Candice Keziah Hatherley, Hrönn Konráðsdóttir, Inga Hlín Valdimarsdóttir, Magnús Hallur Jónsson, Magnús Á. Sigurgeirsson, María I. Reyndal, Karen Milek, Freya Sadarangani, Óskar L. Arnarsson, Óskar G. Sveinbjarnarson, Sigrún Inga Garðarsdóttir and Sólveig Guðmundsdóttir. The director of the institute is Adolf Friðriksson. Gavin Lucas is assistant director, Howell Magnus Roberts is head of department of excavation, Elín Ósk Hreiðarsdóttir is head of survey, Ólöf Þorsteinsdóttir is head secretary, Colleen Batey is part-time finds manager, Sædís Gunnarsdóttir is manager of Fornleifastofnun in Akureyri, and Andrea Harðardóttir is part-time project manager of Fornleifastofnun in Ísafjörður. In all there were 49 employees on payroll, in 18 posts.

Rekstrarreikningur

	2005	2004	Breyting (%)
Tekjur í þús. Kr.			
Seld þjónusta	33,741	41,042	-18
Aðrar tekjur	53,437	38,523	39
Heildartekjur	87,178	79,565	10
Gjöld í þús. Kr.			
Ársverk	18	18	0
Launagjöld	53,533	47,976	6
Rekstrargjöld	32,121	30,559	19
Fjárfestingar	4,896	1,419	245
Heildargjöld	90,550	79,954	13
Afkoma ársins	-3,372	-389	

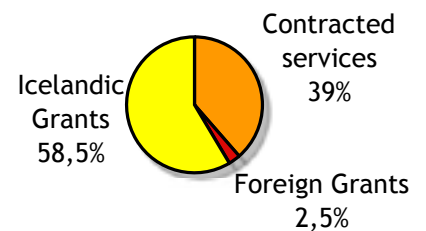
Skipting tekna FSÍ 2005

Operating Summary

	2005	2004	Changes (%)
Income in Ikr. 1000			
Contracted services	33,741	41,042	-18
Other income	53,437	38,523	39
Total income	87,178	79,565	10
Expenditure in Ikr. 1000			
Person-years	18	18	0
Staff	53,533	47,976	6
Operational costs	32,121	30,559	19
Investments	4,896	1,419	245
Total Expenditure	90,550	79,954	13
Surplus of income over expenditure	-3,372	-389	

The Institute's income 2005

Fornleifastofnun Íslands hefur frá árinu 1993 skráð fornleifar víðsvegar um Ísland. Jafnhliða skráningu hefur jafnt og þétt verið unnið að því að bæta skráningarkerfið, geymslu og miðlun gagnanna. Fornleifaskráningu er skipt í svæðis-, aðal- og deiliskráningu.

Svæðisskráning

Við svæðisskráningu eru tekin saman gögn, annarsvegar um þekktar fornleifar og hinsvegar um atriði sem geta gefið vísbendingar um staðsetningu og eðli fornleifa. Á þeim grunni er lagt mat á fjölda, dreifingu og eðli menningarminja á viðkomandi svæði og gerðar tillögur um verndun, nýtingu og frekari athuganir. Yfirleitt er lagt til að heilir hreppar, héruð eða sýslur sameinist um að láta gera svæðisskráningu enda er það hagkvæmasta leiðin til að fá yfirlit um menningarminjar og afla þeirra heimilda sem nauðsynlegar eru við aðalskráningu eða vettvangsvinnu. Niðurstaða svæðisskráningar er annarsvegar skýrsla með heildarmati á menningarminjum á athugunarsvæðinu og hinsvegar gagnagrunnur

yfir allar þær upplýsingar sem safnað hefur verið og aðalskráning verður síðan byggð á.

Aðalskráning

Í aðalskráningu eru fornleifar skráðar á vettvangi. Skráningin byggist á svæðisskráningunni en felst í vettvangsvinnu og miðar fyrst og fremst að því að staðsetja og kortleggja fornleifar. Þá er farið á vettvang, viðtöl tekin við staðkunnuga og gengið á alla minjastaði, þeir skoðaðir og staðsettir á korti. Tóftir eru teiknaðar upp og ljósmyndaðar. Á grunni þeirra upplýsinga er síðan rituð skýrsla þar sem gerð er grein fyrir sögu mannvistar og búskapar á viðkomandi svæði, lýst einkennum menningarminja og gerðar tillögur um verndun og kynningu. Markmið aðalskráningar eru þau sömu og svæðisskráningar en niðurstöður verða mun markvissari á grunni fleiri og nákvæmari gagna.

Deiliskráning

Við deiliskráningu er gerð nákvæmari rannsókn og/eða uppmæling á einstökum minjastöðum á

Archaeological Site Survey

The Institute of Archaeology started archaeological site surveying in 1993. Since that time, the Institute has worked on improving the methods of surveying and the storage and communication of the data.

The Institute of Archaeology approaches site survey in the following three stages that coincide with the three stages of planning work as it is carried out in Iceland: regional, field and intensive surveys.

Regional survey

In a regional survey (svæðisskráning), all available documentary evidence on archaeological sites is assembled and analyzed. A regional survey aims to give a description of known archaeological sites and evaluate the number, types and condition of archaeological sites in the area in question.

The outcome of a regional survey is twofold:

1. A report with a desktop assessment of the archaeological sites in the whole area and suggestions of ways to protect and promote sites in the area as well as further research.

2. A database with all the sites in the area upon which the next field stage of survey will later be built.

Field survey

A field survey expands on a regional survey by visiting all the sites, and making descriptions and illustrations of each.

Before going into the field the surveyors interview local people in the area in order to gather information about sites that are not mentioned in documents. In the field survey all sites are visited and mapped and all the ruins photographed and drawn. A field survey report includes an overview of history of settlement and agriculture in the area as well as a description of the characteristics of the sites in the area. Suggestions are also made about ways to protect and promote especially interesting sites in the area. The aims of field surveying are the same as regional surveys but the results are more focused because they are based on thorough field research.

litlu svæði, t.d. þar sem leggja þarf mat á hvort fjarlægja á fornleifar með uppgrefti eða þar sem nýta á minjastaði fyrir útivist. Ólíkt svæðis- og aðalskráningu fornleifa er ekki gert ráð fyrir að deiliskráning verði gerð á öllum minjastöðum. Deiliskráning er fyrst og fremst gerð þar sem verið er að vinna deiliskipulag.

Markmið deiliskráningar er að fá nákvæma yfirsýn yfir minjar á litlum, afmörkuðum svæðum.

Svæðisskráning 2005

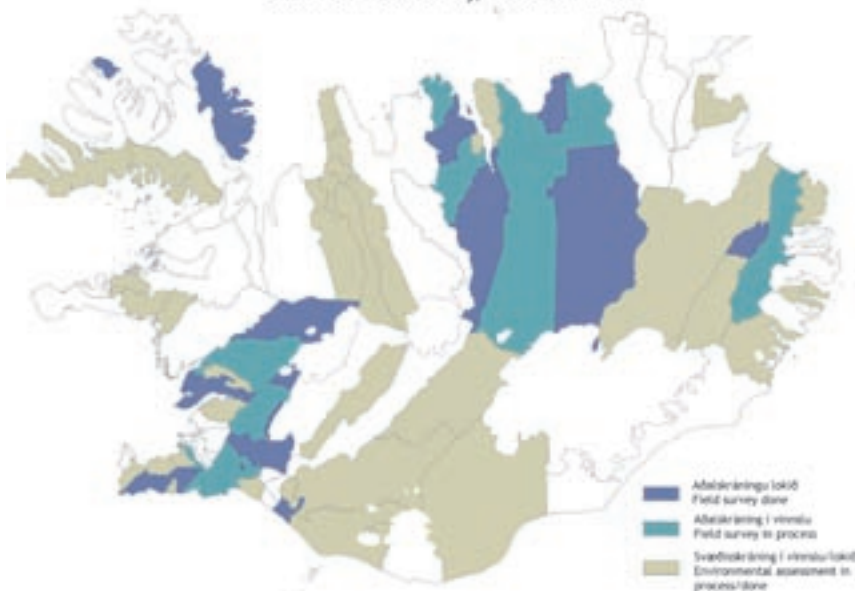
Árið 2005 voru svæðisskráðar um 3500 fornleifar í Ísleifu, gagnagrunn Fornleifastofnunar. Um

svæðisskráningu sáu Andrea Harðardóttir, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir og Sædís Gunnarsdóttir. Á árinu var unnin svæðisskráning fyrir Helgafellssveit og Seltjarnarnes en auk þeirra var gerð svæðisskráning fyrir eftirtalda bæi í tengslum við minni verkefni:

- Varmadalur á Kjalarnesi
- Eskiholt í Borgarfirði
- Útskálar og hjáleigur í Garði
- Vífilsstaðir og hluti Setbergs í Garðabæ

Í árslok 2005 voru tæplega 70.500 svæðisskráðar fornleifar í gagnagrunni Fornleifastofnunar.

Staða skráningar í árslok 2005
Status of field survey, December 2005

Intensive survey

An intensive survey (deiliskráning) is a more thorough research project, sometimes with more intensive mapping. Unlike regional and field surveys, intensive surveys are conducted when a more thorough analysis is needed to facilitate decisions on land use, such as only those that might become threatened by changing land use – namely as a condition of planning consent where a planning application has already been made. The aim of intensive survey is primarily to obtain an overview which is as complete and precise as possible of all sites in a small, defined area.

Documentary survey 2005

In the year 2005 there were approximately

Aðalskráning 2005

Aðalskráningu á stærri svæðum, s.s. heilum hreppum, er gjarnan skipt niður í nokkra áfanga og unnin á nokkrum sumrum. Árið 2005 voru aðalskráðir um 1400 minjastaðir.

Sumarið 2005 var haldið áfram með tvö aðalskráningarverkefni frá fyrri árum, í Hörgárbyggð og í Ólafsfirði og

3,500 sites included in a documentary survey and registered in Ísleif, the sites and monuments database of the Institute of Archaeology. The following people conducted documentary survey in 2005 for the Institute: Andrea Harðardóttir, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, and Sædís Gunnarsdóttir.

In the same year a documentary survey was done for Helgafellssveit in SW Iceland and for Seltjarnarnes, a small town to the west of Reykjavík. Besides these, documentary surveys were also conducted on farms and in areas in connection with smaller projects.

- Varmadalur in Kjalarnes SW Iceland
- Eskiholt in Borgarfjörður, SW Iceland
- Útskálar and its tenants farms in Reykjanes SW Iceland
- Vífilsstaðir and Setberg in Garðabær, Reykjavík area

By the end of the year, there were just under 70,500 sites registered in Ísleif that had had a documentary survey.

var því síðarnefnda lokið á árinu. Hlé var gert á aðalskráningu fornleifa á Siglufirði en þar er stefnt á að ljúka skráningu sumarið 2006, ári á undan áætlun. Auk þessara verkefna var aðalskráning fornleifa hafin í Kelduneshreppi, í Garðabæ, á Seltjarnarnesi og í Þegjandadal. Öllum þessum verkefnum verður lokið á árinu 2006. Auk stærri skráningarverkefna var lokið aðalskráningu fornleifa á Valþjófsstað og Rauðskriðu. Auk þessa voru skráðar minjar á Stakkhamri á sunnanverðu Snæfellsnesi en verkfnið hlaut styrk úr Fornleifasjóði.

Eftirtaldir unnu að aðalskráningu á árinu: Ágústa Edwald, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Oddgeir Hansson, Rúnar Leifsson, Stefán Ólafsson, Sigríður Þorgeirsdóttir og Sædís Gunnarsdóttir. Stærstu aðalskráningarverkefni ársins 2005 voru þessi:

Hörgárbyggð

Í ársbyrjun 2001 varð sveitarfélagið Hörgárbyggð til úr þremur sveitarfélögum þegar Glæsibæjarhreppur, Öxnadalshreppur og Skriðuhreppur voru sameinaðir. Áður en að sameiningu kom hafði Fornleifastofnun lokið aðalskráningu í Glæsi-

bæjarhreppi en á árunum 2004-2007 verða skráðar þær fornleifar sem eftir standa, í fyrri- verandi Öxnadalshreppi og Skriðuhreppi.

Sumarið 2005 var skráður annar áfangi af þremur í Hörgárbyggð. Þá var haldið áfram með skráningu þar sem frá var horfið 2004 og fornleifar skráðar í Hörgárdal, Barkárdal og Myrkárdal ásamt þverdölum. Stefnt var á að ljúka skráningu í öllum afdölum á þessu svæði þá um haustið en sökum snjóþyngsla og vetrarveðra sem dundu yfir Norðurland í september og október varð að fresta hluta af skráningu í botni afdalanna til sumarsins 2006 og verður hún unnin í síðasta áfanga verksins, með Öxnadal. Þrátt fyrir óblíð veður voru samtals skráðar um 320 fornleifar haustið 2005.

Kerlingastekkur frá bænum Myrkárdal á köldum haustdegi. Samkvæmt munnmælum áttu kerlingar tvær frá bænum að hafa flogist á í stekknunum með þeim afleiðingum að báðar létu lífið. Eiga kerlingarnar að ganga aftur og sjást jafnan í áflogum.

A sheep-fold from the farm Myrkárdalur. According to folklore two women fought here and both died. Their ghosts have sometimes been spotted in the ruin, still fighting.

Regional survey 2005

Field surveys of large areas such as whole parishes are often divided into several stages and conducted over a few seasons. In the year 2005, there were over 1,400 sites surveyed in the field.

In the summer of 2005 two surveying projects from previous years were continued, Hörgárbyggð and Ólafsfjörður, the latter one being completed. An ongoing survey in Siglufjörður was not carried out in the summer of 2005 since the project was running well ahead of schedule. It is estimated that this project will nonetheless be finished in 2006, a year before its estimated time. In 2005 four new surveying projects were started: in Kelduneshreppur NE, Garðabær SW, Seltjarnarnes SW and Þegjandadalur NE. All these projects will be finished in 2006. Smaller field surveys also took place in Valþjófsstaður in the east of Iceland and in Rauðaskriða NE of Iceland. Besides these a field survey was carried out in Stakkhamar to the south of Snæfellsnes but the project was funded by Fornleifasjóður.

The following people were involved in field survey during the year: Ágústa Edwald, Elín Ósk

Hreiðarsdóttir, Oddgeir Hansson, Rúnar Leifsson, Stefán Ólafsson, Sigríður Þorgeirsdóttir and Sædís Gunnarsdóttir. The following are the largest field survey projects of the year:

Hörgárbyggð

In the year of 2001 the community Hörgárbyggð was created from the recent amalgamation of three parishes, Glæsibæjarhreppur, Öxnadalshreppur and Skriðuhreppur. Before these parishes were united the Institute of Archaeology had finished a field survey in one of them, Glæsibæjarhreppur. Following the creation of the new

Stór hluti þess svæðis sem skráður var sumarið 2005 er eyðibýggð og eins og gjarnan er raunin með eyðibýggðir var hlutfall sýnilegra minjastaða hærrí en ella. Sumir af þeim bæjum sem skráðir voru framarlega (innarlega) í dölunum voru byggðir upp á selstöðum sem í góðærum var breytt í heilsársbyggð. Þessa byggð mætti með réttu nefna jaðarbyggð þar sem hún varð oft ekki langæ og þegar illa áraði voru þessir seljabæir á meðal þeirra fyrstu á svæðinu til að leggjast í eyði. Víða á þessum jörðum má enn sjá mikil ummerki um búskap og landnýtingu síðustu alda og var fjöldi tófta skráður af bæjarhúsum, útihúsum, kvíum, stekkjum og seljum auk túngarða, gatna og ýmissa annarra leifa.

Skráningarmenn: Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Sædís Gunnarsdóttir

Ólafsfjörður

Seinni áfangi fornleifaskráningar í Ólafsfirði fór fram í apríl og maí 2005. Skráningunni var hald-

*Útihústóft skammt frá bæ á Kálfsá í Ólafsfirði.
A ruin in Kálfsá, Ólafsfjörður.*

community it was decided to continue the survey in the two remaining parishes. The field survey of Hörgárbyggð started in 2004.

In the summer of 2005 the second part of a three-part survey was carried out. This year the valleys of Hörgárdalur, Barkárdalur and Myrkárdalur were surveyed. The aim had been to finish the survey in all the side-valleys and highland areas in the autumn; however, winter weather and heavy snow in September and October limited the surveyor's capacity. As a result, a part of the inland survey was postponed until the final year of the project. Despite difficult weather condi-

tion approximately 320 sites were surveyed in Hörgárbyggð in the fall of 2005.

ions áfram þar sem frá var horfið árið á undan, meðfram norðvestanverðum firðinum vestan og innan við Ólafsfjarðarvatn þar sem skráðir voru fjórir bæir (Vermundarstaðir, Bakki, Bakkakot og Hreppsá) og meðfram suðausturhlíð fjarðarins alls (að undanskildum Reykjum sem skráðir voru haustið 2002). Alls voru 11 bæir skráðir í suðausturhlíð fjarðarins: Karlsstaðir, Hóll, Grund, Kálfsá, Kálfsárkot, Lón, Vatnsendi, Hólkot, Burstabrekka, Hornbrekka og Brimnes.

Töluverð snjóþyngsli hömluðu skráningu um vorið og því var skráning á Lágheiðinni geymd fram á sumarmánuði. Samtals leyndust um 230 fornleifar á því svæði í Ólafsfirði sem skráð var vor og sumar 2005.

Jarðirnar sem skráðar voru í seinni áfanganum voru flestar fremur landlitlar enda liggja þær allar við fjallsrætur. Flestar eru þær farnar í eyði nema Kálfsá og Vatnsendi og var því varðveisla minjastaða fremur góð. Íbúðarhúsin á Vermundarstöðum, Karlsstöðum, Hóli, Kálfsá, Lóni, Hólkoti, Burstabrekku og Brimnesi eru notuð sem sumardvalarhús eða sem íbúðarhús og algengt er að fyrrum ábúendur eða afkomendur þeirra nýti húsin.

Skrán.m.: Ágústa Edwald og Sigríður Þorgeirsd.

tions approximately 320 sites were surveyed in Hörgárbyggð in the fall of 2005.

A large part of the area surveyed in 2005 was deserted and, as is often the case in such areas, a higher percentage of sites have remained well preserved. Some of the farms surveyed in the innermost parts of the valleys were, in fact, old shielings that, in good years, had been changed from seasonal occupation into all-year-around farms. These settlements are in many ways classic examples of marginal settlement. In bad years, these farms were often the first to be deserted and some of them seem to have had a seasonal occupation throughout the centuries. Many of these farms were among the first in the area to be abandoned in the wake of urban immigration that has taken place in Iceland in the 20th century. Due to "early" abandonment, the condition of archaeology in many of these marginal farms is superb and various types of sites are still visible, such as farm ruins, outhouses, sheep folds, shielings, and home field boundaries.

Surveyors: Elín Ósk Hreiðarsdóttir and Sædís Gunnarsdóttir

Seltjarnarnes

Síðsumars 2005 fólu forsvarsmenn umhverfisnefndar Seltjarnarness Fornleifastofnun Íslands svæðis- og aðalskráningu á fornleifum innan marka Seltjarnarnesbæjar. Sveitarfélagið var eitt hið allra fyrsta á landinu sem lét gera fornleifaskráningu, um 1980. Á síðustu 25 árum hefur mikið vatn runnið til sjávar í minjavernd og fornleifafræði og eru þeir staðlar sem nú gilda í skráningu mun ítarlegri en þau viðmið sem notuð voru um 1980. Því var svo komið að sú skráning þótti ekki lengur fullnægjandi þar sem aðeins höfðu verið skráðir valdir minjastaðir, þeir höfðu ekki verið hnitsettir og upplýsingar um þá voru oft af skornum skammti. Sökum þessa var ákveðið að láta gera nýja skráningu, sem uppfyllti þær kröfur sem nú eru gerðar.

Aðalskráning á Seltjarnarnesi var að mestu unnin á tímabilinu október-desember 2005. Samtals var skráð 321 fornleif á Seltjarnarnesi og með því lokið aðalskráningu á svæðinu.

Eins og vænta má í þéttbýlisskráningu var stór hluti þeirra minja sem þekktur er á Seltjarnarnesi horfinn undir vegi, byggingar og annað umrót

Ólafsfjörður

In April and May 2005 the second half of surveying in Ólafsfjörður took place. The surveying carried on from where it finished in 2004. This year the northwest of the fjord was surveyed on the western and innermost side of lake Ólafsfjarðarvatn where four farms were surveyed (Vermundastaðir, Bakki, Bakkakot and Hreppsá) and also alongside the southern side of the whole of the valley where 11 farms were surveyed: Karlsstaðir, Hóll, Grund, Kálfsá, Kálfsárkot, Lón, Vatnsendi, Hólkot, Burstabrekka, Hornbrekkar and Brimnes. Most of the farms surveyed in 2005 were rather small and located at the foot of the mountain. The majority of these farms are deserted now except Kálfsá and Vatnsendi. Consequently, the preservation of sites was rather good. A large number of the deserted farms have been abandoned in the last 50 years and it is common for the old inhabitants or their descendants to still own the old farmhouses and use them as summerhouses.

During the survey in the spring of 2005, spring turned into winter and heavy snowfall

sem óhjákvæmilega fylgir þéttbýli. Þrátt fyrir það hefur vitneskja um minjastaði og forna tíð lifað meðal bæjarbúa, enda hafa sömu ættirnar búið þar um aldir.

Best varðveittu fornleifarnar er að finna á vestanverðu Seltjarnarnesi, þar sem svæðið umhverfis Nesstofu er í aðalhlutverki. Einnig má minnst á talsverðar herminjar sem finnast ennþá víða á Nesinu og væri fengur að því að vernda.

Skráningarmenn: Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Rúnar Leifsson

Kelduneshreppur

Sumarið 2005 hófst fyrri aðalskráningarafangir af tveimur í Kelduneshreppi. Skráningin 2005 fór fram í síðari hluta ágústmánaðar og fram í september og voru sex jarðir skráðar á þessu tímabili. Voru þetta jarðirnar Ás, Byrgi, Ingveldar-

Ljósastarahús frá síðari heimstyrjöldinni á Suðurnesi á Seltjarnarnesi.

A light-house from the Second World War in Seltjarnarnes.

caused the surveying of the heathland in Lágheiði to be delayed into the summer. All together roughly 230 sites were surveyed in Ólafsfjörður in the spring and summer of 2005.

Surveyors: Ágústa Edwald and Sigríður Þorgeirsdóttir

Seltjarnarnes

The community of Seltjarnarnes was one of the first in Iceland to have a field survey conducted on municipal land in 1980. In the last 25 years, standards of site protection and heritage man-

bvergarður á Þegjandadal vestanverðum. Óljóst má greina Stefán Ólafsson skrásetjara sem stendur á garðinum neðarlega.

An ancient wall in Þegjandadalur. Surveyor can be seen as a little dot in the distance.

staðir, Krossdalur, Undirveggur og Víkingavatn. Samtals voru skráðir um 170 minjastaðir sem er tæplega helmingur hreppsins en skráningu á því sem eftir stendur verður lokið sumarið 2006.

Svæðið sem skráð var sumarið 2005 var mjög þýft og viði vaxið og höfðu gömul tún víða hlaupið í stórar þúfur sem gerði erfiðara að greina tóftir þær sem leitað var. Þrátt fyrir það var varðveisla fornleifa, og þá sér í lagi gamalla býla, afar góð. Á svæðinu var óvenjumikið um heillegar rústir býla og aðrar minjabyrpingar.

Skráningarmenn: Oddgeir Hansson og Stefán Ólafsson

Þegjandadalur

Lengi hefur verið áhugi á því meðal Þingeyinga sem og hjá fræðimönnum að kanna þær fornleifar sem er að finna á Þegjandadal í Suður-Þingeyjarsýslu. Sumarið 2005 hóf Fornleifastofnun Íslands rannsókn á dalnum í samstarfi við Hið Þingeyska fornleifafélag. Var verkið unnið með framlagi frá Aðaldælahreppi.

Þegjandadalur er á milli tveggja gjöflla dala, austan hans er Laxárdalur en vestan Aðaldalur.

agement have changed drastically. Consequently, surveying methods have improved tremendously. As a result, the original survey in Seltjarnarnes from 1980 was considered outdated because only a part of the known sites were included, coordinates were not taken at the sites and the information about the sites was often quite limited.

The field survey of Seltjarnarnes was mostly done in the period October to December in 2005 but few sites were surveyed in the beginning of 2006. During that time over 320 sites were surveyed.

As is to be expected in densely populated areas, a large number of known sites in Seltjarnarnes have disappeared because of various developments. Despite this, finding information about sites and locating them turned out to be possible in most instances. The reason was mainly that the knowledge of old sites has lived on with the town's inhabitants as many of the descendants of old families that lived on farms and cottages in the area, still live in the area though in new houses in planned neighbour-

hoods.

The best preserved archaeology in Seltjarnarnes is to be found in the western part of the peninsula. The area around the settlement farm, Nes, has a key role since it holds remains reaching back to settlement age and the town has not yet expanded into that area. Besides these remains it is worth mentioning "modern sites" such as buildings connected to the fishing industry (some of those, built out of turf/stone were rebuilt well into the 20th century) and impressive military remains from the American and British army from the middle of 20th century.

Surveyors: Elín Ósk Hreiðarsdóttir and Rúnar Leifsson.

Kelduneshreppur

In the summer of 2005 the first half of a project in Kelduneshreppur NE Iceland, was started. The surveying was done in the latter half of August and into September. During this period six farms were surveyed: Ás, Byrgi, Ingveldarstaðir, Krossdalur, Undirveggur and Víkingavatn. Approximately 170 sites were surveyed which is a little

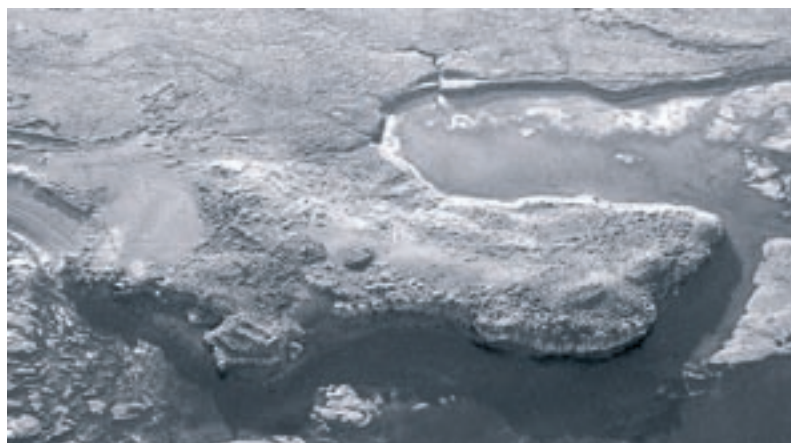
Það sem helst einkennir Þegjandadal er hin mikla og forna eyðibýggð sem þar er að finna. Samkvæmt heimildum fór dalurinn í eyði á 15. öld og talið er að hann hafi verið í eyði síðan þá. Dalurinn hefur þó ætíð verið notaður til beitarráðgjafar og á honum er að finna talsvert af yngri mannvirkjum sem tengjast útbeit.

Skráningin í Þegjandadal fór fram í júlí. Hafist var handa í dalnum vestanverðum og haldið inn eftir dalnum. Samtals voru skráðar tæplega 150 fornleifar sem flestar eru flestar frá þeim tíma er blómleg byggð var á dalnum. Fyrstu rannsóknir á dalnum leiddu í ljós umfangsmiklar búsetumínjar frá miðöldum sem ótrúlega lítið hefur verið raskað á síðustu öldum og áratugum, þrátt fyrir að dalurinn hafi ætíð verið nýttur sem upprekstrarland af bændum í nærsveitum allt frá því hann fór í eyði. Þar er m.a. að finna reisulega bæjarhóla, fjöldann allan af útihúsatóftum, margfalda vallargarða og margra kílómetra langt kerfi garðlaga sem hefur markað landareignir og girt af beitarráðgjafar frá heimalandi. Auk þessa eru heillegar leifar bænhúss og kirkjugarðs á tveimur bæjum í dalnum vestanverðum og var sá ytri

rannsakður sumarið 2005.

Ljóst er að dalurinn hefur að geyma mikilvægar upplýsingar um búsetulandslag á miðöldum enda sjaldgæft að finna svo heillegar mínjar frá þessu skeiði.

Skráningarmenn: Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Stefán Ólafsson.

Rústir á Stakkhamri úr lofti.

Ruins in Stakkhamar seen from the air.

less than half of the sites estimated in the area.

In the area there are a good number of farm ruins and various other clusters of ruins. The characteristic vegetation in the area surveyed in 2005 comprised hummocks and heavy shrubbery which often caused it to be difficult to identify old and sunken ruins. Despite these difficult vegetation conditions, the preservation of ruins, especially of old farms, turned out to be good. The main characteristics of the landscape in Kelduneshverfi are deep fissures and lava fields and within the area is Ásbyrgi, one of the most popular tourist attractions of Iceland.

Surveyors: Oddgeir Hansson and Stefán Ólafsson.

Stakkhamar

In late summer of 2005, a field survey was carried out around two farms in Eyja- and Miklaholtshreppur, Stakkhamar and Borgarholt. The project was supported by Fornleifasjóður. The main area of interest is a site, which is assumed to have been either a spring assembly or a trading place, if not both, named Búðarhamar and

three farm sites which were abandoned around the same time as Búðarhamar. The trading/spring assembly site is very well preserved and offers many possibilities for archaeological research. The farm sites are called Skallastaðir, Brekka and Langanes. Farm mounds were found both at Brekka and Skallastaðir but the place name Langanes has been lost. An attempt was made to locate it based on place name evidence and a likely mound was surveyed but further research needs to be conducted in order to see if it is the correct place. Other interesting sites that were found include a fishing booth and an alleged cemetery in Borgarholt.

Surveyor: Sædís Gunnarsdóttir.

Þegjandadalur

Þegjandadalur in NE Iceland is an abandoned valley that scholars as well as locals have long been curious about. Until the summer of 2005 very little research had been undertaken in the area but written sources as well as test trenching indicated that the valley might have been abandoned before the 15th century. In the summer

Stakkhamar

Á útmánuðum 2005 veitti Fornleifasjóður styrk til að vinna fornleifaskráningu að Stakkhamri á Snæfellsnesi. Vettvangsvinna fór fram í lok ágúst. Allar fornleifar voru skráðar á jörðunum Stakkhamri og Borgarholti, alls 63 minjastaðir. Minjar á Búðahamri í landi Stakkhamars, þar sem meintur kaup-/þingstaður var, eru enn mjög greinilegar (sjá meðfylgjandi loftmynd). Allar þessar tóftir voru skráðar, teiknaðar og ljósmyndaðar. Staðurinn er áhugaverður til rannsóknna, sérstaklega væri fróðlegt að bera saman byggingar þar annarsvegar við nýlegar rannsóknir á kaupstöðum og hinsvegar við þingstaðarannsókn sem nú stendur yfir.

Sérstök áhersla var lögð á að staðsetja þrjú bæjarstæði, Skallastaði, Brekku og Langanes þar sem vitað var að þau voru í byggð á miðöldum, en voru yfirgefin á svipuðum tíma og talið er að hætt hafi verið að nota Búðahamar. Örnefni Brekka og Skallastaðir eru enn þekkt og eru minjar á báðum stöðum sem voru skráðar en þyrfti að aldursgreina. Engin veit hvar bærinn Langanes var. Bæjarstæðisins var leitað með

hliðsjón af lýsingum örnefnaskrár og fannst rústarlegur hóll sem gæti verið bæjarstæði Langanes. Af öðrum merkjum minjastöðum sem fornleifaskráning leiddi í ljós má nefna verbúðaminjar í landi Stakkhamars sem eru að blása upp og standa þar fiskbein og hleðslur út úr rofabakka og verða brátt horfin sjónum. Þessum minjum þyrfti að huga að og vernda. Einnig er meintur kirkjugarður í landi Borgarholts.

Skráningarmaður: Sædis Gunnarsdóttir

Í árslok 2005 hafði Fornleifastofnun alls skráð um 20.000 fornleifar á vettvangi.

Deiliskráning 2005

Fornleifastofnun Íslands deiliskráði fjölda minni svæða árið 2005. Í flestum tilfellum var um að ræða litla, afmarkaða reiti þar sem fornleifaskráningar var krafist vegna deiliskipulags. Einnig voru skráðar heilar jarðir í þeim tilgangi að nýta fornleifar í framtíðarskipulagi. Um deiliskráningu sáu Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Oddgeir Hansson og Stefán Ólafsson.

of 2005 the Institute of Archaeology, in cooperation with a local society Hið Þingeyska fornleifafélag, began a survey in the valley. The work was carried out with the support of the local council of Aðaldælahreppur.

Surveying in Þegjandadalur was done in July. Most of the western side of the valley, and more than a third of the whole valley was examined and over 150 ruins and boundaries surveyed. The conclusion of the survey was that extensive remains, quite possibly from the Middle Ages, are still visible on the surface and they seem to be relatively undamaged despite the valley having been used for grazing for centuries after the abandonment of settlement. In Þegjandadalur several big farm mounds are still undamaged as well as various infield ruins and impressive boundary systems. Besides these, a couple of ruins of chapels and churchyards are visible on the two innermost farms on the western side of the valley.

After the survey in 2005 it has become clear that the valley holds important information regarding the cultural landscape in the Middle

Ages and should be valued as such since large relict landscapes from this time period have very rarely been preserved to this extent.

Surveyors: Elín Ósk Hreiðarsdóttir and Stefán Ólafsson.

By the end of 2005 the Institute had surveyed approximately 20,000 sites in the field.

Intensive Surveys 2005

The Institute of Archaeology conducted intensive surveys in many delimited areas in 2005. In most cases the restricted areas were proposed development areas. Also entire farms were surveyed so that the archaeology could be incorporated in future development plans. The following people were involved in intensive surveys in 2005: Adolf Friðriksson, Birna Lárusdóttir, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinnsson and Stefán Ólafsson.

Deiliskráning var gerð vegna:

Skipulags sumarbústaðalands:

- Eskiholt I að beiðni Sveins Finnssonar landeiganda.
- Kaldaðarnes í Flóa að beiðni Jörundar Gaukssonar landeiganda.
- Efri-Hvoll að beiðni Íraheiðar ehf.

Breytts skipulags í þéttbýli:

- Hagaland við Selfoss að beiðni arkitektastofunnar Landforms fyrir Árborg.
- Vífilsstaðir og Setberg. Skráðir voru deiliskipulagsreitir innan beggja jarða að beiðni bæjarins.

Breytts skipulags í dreifbýli:

- Útskálar í Garði að beiðni Kirkjujarðasjóðs vegna byggingar safnaðarheimilis og annarra bygginga í heimatúni.
- Valþjófsstaður á Héraði að beiðni Kirkjujarðasjóðs vegna deiliskipulagsreits. Aðalskráningu var einnig lokið á jörðinni.
- Reitir í Þórsmörk að beiðni arkitektastofunnar

Landforms fyrir hönd Rangárþings eystra og ferðafélaga sem hafa aðstöðu í Þórsmörk.

- Helligheiði að beiðni verkfræðistofunnar VGK fyrir hönd Orkuveitu Reykjavíkur vegna stækkunar á orkuvinnslusvæði Helligheiðarvirkjunar.

Vegaframkvæmda:

- Dettifossvegur. Áframhaldandi rannsóknir voru gerðar vegna Dettifossvegur að beiðni Vegagerðar Norðurlands, vegna nýrra tillagna um legu vegar.

Rústir á bæjarstæði Undirveggjar, Kelduneshreppi.

Ruins on the farm-mound of Undirveggur, Kelduneshreppi.

Such surveys were done because of:

Summerhouse planning:

- Eskiholt I at the request of Sveinn Finnsson landowner.
- Kaldaðarnes in Flói, at the request of Jörundur Gauksson landowner.
- Efri-Hvoll at the request of Íraheiði ehf.

Development in urban areas:

- Hagaland in Selfoss at the request of the architecture office Landform on behalf of Árborg.
- Vífilsstaðir and Setberg. Selected areas within both farms were surveyed because of changed planning at the request of the town council.

Development in densely populated areas:

- Útskálar in Garður at the request of Kirkjujarðasjóður (Church farms fund) because of planned building of communal hall other buildings in the home field.

- Valþjófsstaður in NE at the request of Kirkjujarðasjóður (Church farms fund) because of changed planning. General Field survey was also completed in the area.
- Þórsmörk at the request of architecture office Landform on behalf of Rangárþing Eystra traveling societies in Þórsmörk.
- Helligheiði, architecture office Landform on behalf of the engineer office VGK on behalf of Orkuveita Reykjavíkur (Reykjavik's Energy institute) because of enlargement of Helligheiðarvirkjun (Helligheiði hydropower station).

Road constructions:

Dettifossroad. Survey was continued in the area where a new road Dettifossvegur will be laid. This survey was done for Vegagerð Norðurlands, be-

FORNLEIFAUPPGRÖFTUR Í SKÁLHOLTI

Verkefnisstjórar:

Gavin Lucas, Mjöll Snæsdóttir og Orri Vésteinsson.

Uppgrafterstjóri: Gavin Lucas.

Starfsmenn við uppgröft: Andrew Clarke, Andrew Hall, Ágústa Edwald, Candy Hatherley, Elín Hreiðarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Óskar G. Sveinbjarnarson, Óskar Leifur Arnarsson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Uggi Ævarsson og George Hambrecht.

Skreyttur skjöldur með konumynd sem fannst í Skálholti.

A locket with a painted portrait of a lady, found in Skálholt.

2005 var fjórða árið í röð og jafnframt hið næstsíðasta sem grafið er í Skálholti. Verkefnið er styrkt af Kristnihátíðarsjóði og unnið í samstarfi við Skálholtsstað, Þjóðminjasafn Íslands og City University í New York (CUNY). Markmið ársins var að halda áfram með uppgröft á bæ og skólahúsum allt aftur á miðja 17. öld og að færa uppgröftinn út í öskuhaug sem er á brekkubrún

suður af aðaluppgraftarsvæðinu. Rannsóknarsvæðið var stækkað um 400 fermetra til suðurs til að ná yfir leifar bæjarstæðisins frá 18. öld en einnig var grafið áfram á svæði sem opnað hafði verið áður, einkum að vestanverðu. Að auki var haldið áfram að grafa í öskuhaug, í skurði sem tekinn var í brekkunni sunnan við árið 2004 og í einni nýrri könnunarholu.

Aðalefniviðurinn í ár kemur frá vesturhluta svæðisins, úr mannvistarlögum sem ná allt niður á 18. öld og jafnvel þá 17. sumsstaðar. Að auki fundust þrjú ný herbergi við suðurbrún uppgraftarsvæðisins og þar af voru tvö grafinn upp: borðstofa og búr. Uppgröfturinn hefur í meginatriðum staðfest það sem vitað var um bygginga- skipan í Skálholti af gömlum uppdráttum og úr rituðum heimildum. Mikið hefur þó bæst við vitneskjuna, t.d. vitum við nú meira um þróun staðarhúsa og einnig hafa uppgötvast eldri byggingar sem hvergi koma fram á uppdráttum. Uppgröfturinn nú varpar ljósi á staðarhúsin sem reist voru á 17. öld í tíð Brynjólfs Sveinssonar en

Excavations

EXCAVATION AT SKÁLHOLT

Project Managers: Gavin Lucas, Mjöll Snæsdóttir and Orri Vésteinsson.

Field Director: Gavin Lucas.

Field Team: Andrew Clarke, Andrew Hall, Ágústa Edwald, Candy Hatherley, Elín Hreiðarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Mjöll Snæsdóttir, Óskar G.

Sveinbjarnarson, Sigríður Þorgeirsdóttir, Óskar Leifur Arnarsson, Uggi Ævarsson and George Hambrecht.

This year was the fourth and penultimate season of excavations at Skálholt. The project is core funded by the Icelandic Millennium Fund (Kristnihátíðarsjóður), and operates in collaboration with the see of Skálholt, the National Museum of Iceland and the City University of New York (CUNY). The aims of 2005 were fairly simple: to progress with the excavation on the core settlement back to the mid 17th century and to expand investigations into the midden on the southern slopes of the site. To this end, the main area was expanded to the south by c.

400 sq.m to encompass the remaining buildings of the core of the 18th century settlement, while work also continued in the previously opened area, specifically the western side. In addition, work continued on the midden slopes in a trench opened in 2004 and one new test pit.

The main results from this season involve the excavation of the western wing down to 18th century levels and even 17th century in places. In addition, in the new area at the southern edge of the site, three new rooms were uncovered, two of which were excavated: the refectory and a store room. While the main layout of the settlement has more or less conformed to what was known from historic plans and documents, many details of alterations as well as earlier buildings not depicted on the historic maps have been discovered. From the current excavations, the form of the settlement – previously unknown – built in the 17th century under Bishop Brynjólfur Sveinsson is coming to light, coupled with a firm understanding of how this

einnig hvernig þau þróuðust í átt að þeirri húsaþyrpingu sem er vel þekkt af uppdrætti Steingríms Jónssonar frá síðari hluta 18. aldar. Þá vex skilningur okkar á daglegu lífi Skálhyltinga á 17. og 18. öld með hverju árinu eftir því sem uppgröfnum gripum fjölga en einnig dýra-beinum og plöntuleifum.

Hlutir af fatnaði (s.s. hnappar og sylgjur), leirkersbrot, gler, matarleifar, reykjarpípur, verkfæri og innri gerð húsa eru til vitnis um íbúar hafi haft meira umleikis en almennt gerðist hér á landi.

Þegar gögn úr uppgröftrinum verða greind til hlítar á næstu árum fæst væntanlega enn fyllri mynd af því hvernig daglegu lífi var háttað í Skálholti og hvernig það var í samanburði við önnur byggð ból á sama tíma, bæði á Íslandi og í Evrópu.

Herbergi sem grafin voru sumarið 2005: Búr í forgrunni og borðstofa fjær.

View of the new rooms excavated in 2005: Store room (foreground) and refectory (background).

Veggjakrot, líklega frá 17. eða 18. öld sem fannst í göngunum. Sennilega stendur þar: HALLVARÐUR.

17th/18th century graffiti found on a stone in the main corridor this season; it probably reads HALLVARÐUR.

transformed over time to become the complex familiar from Steingrímur Jónsson's late 18th century plan. Moreover from the ever-growing collection of artefacts, animal bones and plant remains, our knowledge of everyday life at Skálholt during the 17th and 18th centuries becomes richer every year.

Clothing accessories, pottery, glassware, food remains, smoking pipes, tools, as well as internal structural fittings are all adding to the picture of a wealthy and comfortable lifestyle.

It is the more detailed analysis of this material in the coming years, which will provide information on how this everyday life varied, both within the settlement itself and against the wider context of Iceland and Europe – and no doubt, a few more new discoveries will come to light.

Fornleifauppgröftur á Gásum

Uppgrafterstjóri: Howell Roberts.

Starfsmenn við uppgröft: Anies Hassan, Ágústa Edwald, Banu Aydinoglugil, Bruno Berson, Freya Sadarangani, James Taylor, Oddgeir Hansson, Lilja Björk Pálsdóttir, Louise Felding, Marta Dulinicz og Ramona Harrison.

Sumarið 2005 var fimmta sumarið sem grafið var á Gásum en reiknað er með að vettvangsvinnu ljúki haustið 2006. Áfram var grafið á aðalrústasvæðinu og opnaðir 75 fermetrar til viðbótar. Þeir taka yfir svæði þar sem meint gata eða stígur klýfur rústaþyrpinguna í tvennt eftir endilöngu.

Oddgeir Hansson við uppgröft á Gásum.

Oddgeir Hansson excavating at Gásir.

Field Director: Howell Roberts.

Field Team: Anies Hassan, Ágústa Edwald, Banu Aydinoglugil, Bruno Berson, Freya Sadarangani, James Taylor, Oddgeir Hansson, Lilja Björk Pálsdóttir, Louise Felding, Marta Dulinicz and Ramona Harrison.

The 2005 Excavation was the 5th season of a six-year project. Work continued within the main cluster of booths, wherein an additional

Mörg ný herbergi komu í ljós og í þeim gólfög, eldstæði, veggir, gryfjur og stoðarholur svo eitthvað sé nefnt. Búðir sem byrjað var að grafa upp árið 2003 hafa nú verið grafnar að fullu og í framhaldinu verið flett ofan af eldri mannvirkjum, bæði undir búðunum og einnig vestan við þær. Þetta kemur ágætlega heim og saman við þá kenningu að fyrst hafi verið byggt nálægt norðvesturhluta svæðisins og elstu mannvirkin séu því þar en smátt og smátt hafi menn fært sig austur á bóginn. Niðurstöður uppgrafar á vesturmörkum svæðisins komu á óvart og krefjast endurskoðunar á heildarskipulagi búðaþyrpingarinnar. Yfirborðsmælingar höfðu áður sýnt stíg eða götu sem lá eftir búðasvæðinu endilöngu. Uppgröftur á þessu svæði sýnir að svo er ekki. Tröðkuð og þjöppuð yfirborð höfðu áður verið grafinn upp áður milli búða árin 2002 og 2003 en þar sem búast hefði mátt við slíkum lögum nú voru einungis lög, laus í sér, sem fylltu upp í enn eina þyrpingu af niðurgrofnum byggingum. Að auki má benda á að byggingar sem

Excavation at Gásir

75m² had been opened for excavation, encompassing the area of a supposed track or path along the centre of the site.

Several new rooms came to light, along with many new features such as floors, hearths, walls, pits and postholes. The original rooms or booths begun in 2003 have now been fully excavated, and continued work has now uncovered earlier rooms and structures both beneath and to the west. This observation is consistent with our best current understanding of site development – i.e., that activity began somewhere toward the north-western part of the site and has moved steadily eastwards over time. New excavations at the western limit of the site produced some surprising evidence affecting the layout of the site as a whole. Previous analysis of the surface topography of Gásir and the layout of the ruins had assumed a central north-south trackway between the clusters of ruins. New excavation across this area firmly contradicts that supposition. Whereas trampled, compacted surfaces have been identified previously (between the clusters of rooms

snúa að það sem áður var talið stígur virðast ekki hafa nein dyraop sem snúa að honum, eins og hefði mátt búast við, heldur lóðréttar hliðar, allt upp í 1,6 m háar. Þessar nýju upplýsingar hljóta að kalla á endurskoðun eldri hugmynda um áttahorf svæðisins, leiða um það og þar með tengsla milli bygginga og búðapýrpinga.

Í tveimur af flóknustu herbergjunum sem grafin hafa verið á Gásum fundust geysivel varðveitt gólf. Í hvoru um sig voru upp undir 50 aðgreinanleg lög, hvert yfirleitt aðeins nokkrir millimetrar á þykkt. Þegar gólfögjin voru grafin var sniðbálgur skilinn eftir og tekin sýni úr honum til örformgerðarfræðilegrar greiningar.

Líkt og fyrri ár fannst mikið af gripum á Gásum. Meðal þess helsta má nefna:

- Leirker frá Rínarlöndum og Austur-Englandi, þar á meðal brot úr sjaldgæfri smyrslakrukku.
- bökunarhellur og brýni (frá Noregi).
- brot úr bronsgripum, þar á meðal sennilega brot úr mynt. Það væri þá í fyrsta skipti sem slíkt finnst á Gásum. Einnig pottbrot úr brönsi.
- járnhluti, þar á meðal hnífslað og bátasaum.

dug in 2002 and 2003), no such layers were present where we had expected them to be. Rather, we discovered relatively loose deposits infilling a further sequence of small sunken buildings or large pit features. In addition, sunken buildings adjoining the supposed "central trackway" show no evidence for any entrances oriented to the west, instead having vertical faces up to 1.6 m in height. This new evidence forces us to reconsider our ideas about the orientation of the site, its paths of access and thus the relationships between buildings and clusters of buildings.

Two of the most complex rooms produced exceptionally well-preserved floor sequences, each containing up to 50 individual layers, mostly only a few millimetres in thickness. A bulk of these sequences was carefully preserved during excavation, and sampled for micromorphological study.

- gripi úr beini, þar á meðal skurðarbretti úr hvalbeini.
- Leður, þar á meðal tvö stykki úr skóm.

Leirkersbrot frá Gásum.

Ceramic from Gásir.

Gásir continues to produce significant quantities of medieval artefacts:

- ceramics from the Rhineland and Eastern England, including a small and rare unguent jar (for precious oils/balms etc.)
- baking plates and whetstones (from Norway).
- fragments of bronze, including for the first time a possible coin, and a fragment of a pot.
- iron objects, including a blade and boatnails
- worked bone, including a whalebone chopping block
- leather, including 2 shoe fragments.

Fornleifauppgröftur í Reykholti

*Verkefnisstjóri: Guðrún Sveinbjarnardóttir
Uppgrafterstjórar: Oscar Aldred og Hildur
Gestsdóttir.*

*Starfsmenn við uppgröft: Stefán Ólafsson, Anies
Hassan, Banu Aydinoglugil og Inga Hlín
Valdimarsdóttir.*

Sumarið 2005 var hið fjórða sem grafið var í kirkju og kirkjugarð í Reykholti. Haldið var áfram að grafa í mannvirki frá síðari hluta 18. aldar og eldri. Uppgröfturinn gaf til kynna að í kirkjubýggingunum hefðu eldri húsahlutar verið endurnýttir. Þar á meðal voru stoðasteinar og hlutar af torfveggjum sem höfðu verið notaðir sem undirstöður fyrir veggjum sem á eftir komu. Yfir þessa eldri veggjum var gjarnan sett efni til að ná yfirborði sléttu, oftast fín mól. Athygli vakti að suðurveggur kirkjunnar var öðruvísi byggður en aðrir veggir frá sama tíma og þótti það benda til þess að hann hefði verið endurbýggður eða gert við hann. Skurður hafði verið grafinn og í hann settir stórir steinar sem hafa veitt mun styrkari

undirstöðu fyrir vegginn. Þetta kemur heim og saman við vísbendingar frá árunum 2002-2004 sem bentu til annars byggingarlags á þessari hlið kirkjunnar. Flett var ofan af nýjum grafasvæðum bæði inni í kirkjunni og utan hennar en engar grafir opnaðar þetta árið. Við lok uppgraftarins grillti í lítið, ferkantað svæði, líklega altari, en það bíður frekari könnunar.

Kirkjunni sýnist annars hafa verið skipt í þrjá hluta og virðist sem sú skipting hafi haldist þrátt fyrir að kirkjan væri endurbýggð oft en einu sinni. Í austurendanum var steinlagt gólf, líkt því sem grafið var upp árið 2004. Það náði yfir svæði sem var um 4 x 5 m stórt frá austri til vesturs. Í vesturendanum fannst annað steinlagt yfirborð, um 6,5 m breitt og 8 m langt. Á milli þessara tveggja svæða fannst veggur frá norðri til suðurs í sömu stefnu og suðuringangurinn. Áttahorf kirkjunnar reyndist ekki það nákvæmlega sama og þeirrar sem grafin var árið 2004 og að auki var eldri kirkjan 2 m breiðari og dálítið lengri.

Excavation at Reykholt

Project Manager: Guðrún Sveinbjarnardóttir.

*Field directors: Oscar Aldred and Hildur
Gestsdóttir.*

*Field team: Anies Hassan, Banu Aydinoglugil, Inga
Hlín Valdimarsdóttir and Stefán Ólafsson.*

Excavation of the church and cemetery at Reykholt in June 2005, followed three previous seasons. The focus in 2005 was on the next structures in the sequence: the late 18th century and earlier phases, as well as removal of built-up deposits that surrounded them. The excavation indicated that the church buildings reused earlier features that were incorporated into later churches. These included stone post-pads, both flat stones as well as other larger rounded stones, and turf walls that were used as foundations for subsequent walls. Foundation surfaces, usually of fine gravel were often laid over these earlier walls to provide a firmer footing for new construction features. The southern wall at the west end was constructed much differently from the remaining contemporary walls suggesting a

modification or repair. A foundation trench was made in which large stones were placed to act as a much more secure footing for the wall. This corresponds to the evidence from the excavations between 2002 and 2004 that showed a different construction type along this part of the wall. Several new areas of graves were revealed (but were not excavated) outside as well as inside the church. A small rectangular altar area was seen at the end of the excavation in 2005.

There was a tripartite division in the layout of the church in 2005. In the east end there was a stone cobbled floor, similar to the ones excavated in 2004; this was approximately 4 m wide (n-s) by 5 m long (e-w). At the west end, after removal of turf and stone deposits, another cobbled surface was revealed; this was approximately 6.5 m wide by 8 m long. Between these two areas a wall running north to south with a 1.5 m strip of cobbles was seen on the same alignment as the southern entrance. The church was on a slightly different alignment than the ones excavated in 2004, as well as being slightly

Árið 2004 hafði fundist mikið af gripum í steinlögðu gólfunum í austurenda kirkjunnar, u.þ.b. 900 talsins. Þegar þessi yfirborð voru grafin upp árið 2005 var svæðinu skipt upp í 1 x 1 m reiti til að meta dreifingu gripa í hnitakerfi. Gripafjöldi var svipaður og árið áður. Meðal merkustu gripa var gullhringur sem fannst í

suðausturhorni kirkjunnar. Einnig fundust leirkersbrot, gripir úr kopar og járn, krítarpípur og ýmislegt annað.

Horft yfir uppgriftarsvæðið í Reykholti.

Overlooking the excavation in Reykholt.

longer and wider by 2 m towards the east and south.

A large assemblage of artefacts c. 900 was removed in 2004 from the cobbled surfaces in the east end of the church. These surfaces were excavated in 2005 using a 1 m grid to assess artefact distribution analysis, and a similar quantity of artefacts was found. The assemblage included a gold ring, found in the south-eastern corner of

the church, as well as pottery, copper and iron objects, and clay pipes, amongst other types of artefacts.

Þingminjarannsóknir

Árið 2005 var fjórða ár verkefnisins Þinghald að fornu. Kristnihátíðarsjóður styrkir rannsóknirnar. Markmið þeirra er að rannsaka minjar um þinghald á Íslandi, kanna aldur þeirra og ástand, athuga skipulag þingstaða, staðsetningu og þróun.

Bútur af gangsilfri sem fannst á Þingvöllum.

A piece of hack silver, found in Þingvellir.

Árið 2005 var rannsóknum haldið áfram á Miðmundatúni á Þingvöllum og gerðar athuganir á „Lögbergi“, á mannvirki á Spönginni og á

hól á eystri bakka Öxarár, á móts við suðurenda Brennugjár. Ljóst er að í Miðmundatúni eru töluverðar mannvirkjaleifar, en óvíst er um hlutverk þeirra. Gætu þær verið búðaleifar þar sem engir gripir eða önnur ummerki fundust er gefa til kynna að þar hafi staðið útihús eða bæjarleifar. Á Lögbergi var gamall rannsóknarskurður frá 1880 opnaður að hluta. Í ljós kom illa farin hleðsla, sem gæti hafa verið búðargafli. Jafnframt var opnaður skurður frá 1880 á Spönginni og í honum sást hleðsla úr torfi og grjóti. Undir hleðslunni fannst landnámslagið svo sem vænta mátti, en ekki aðrar vísbendingar um aldur eða hlutverk mannvirkisins. Hóllinn við suðurenda Brennugjár reyndist manngerður, a.m.k. að hluta. Í honum fundust hleðsluleifar og lítill bútur af gangsilfri. Gæti þar hafa verið búð.

Auk rannsókna á Þingvöllum var athugunum á vorpingsstöðum haldið áfram. Gerðar voru athuganir á Þingeyrum og Krakalæk og grafið í meinta búðartóft í Þingey í Skjálfafljóti sem og í garðlög sem girða af þingstaðinn. Rannsóknin

Iron Age Assemblies in Iceland

2005 saw the third year of the Assembly project in Iceland. The aim of the project is to study the layout of alleged assembly sites, the types of structures, chronology and their development. Excavation continued at Þingvellir, the General Assembly. The excavation focused on the home-field south of the Þingvellir farm, in Miðmundartún where sub-rectangular, booth-like structures have been uncovered. It remains to be seen whether these belong to the farming history at Þingvellir, or are part of the assembly site. Small-scale test excavations were carried out at Lögberg, Spöngin and on a small hillock near the southern end of Brennugjá. Structural remains were uncovered in all three places, but no finds except for a piece of hack silver found in the mound near Brennugjá.

The remains of the local assemblies at Þingeyrar, N-Iceland and Krakalækjarþing, E-Iceland were surveyed, and fence-walls and one sub-rectangular structure were partially excavated in Þingey, NE-Iceland. The excavation revealed a small ruin, made of turf, dating to c. 9th-12th

Uppgröftur í Þingey á Skjálfaflanda.

Excavation in a booth in Þingey.

century, with many post-holes, but no small finds or a floor layer. It is likely that this structure is the remains of an assembly booth.

The project was funded by the Millennium Fund and Alþingi.

var unnin í samstarfi við Hið Þingeyska fornleifafélag og var styrkt af Alþingi. Tóftin er úr torfi og reyndist eldri en gjóskulag frá 1300. Í henni fundust allmargar stoðarholur, en ekkert gólfslag, né bein eða gripir. Á næstu árum er fyrirhugað að halda áfram uppmælingu vorþingstaða og kanna aldur mannvirkja í Skuldaþingsey með takmörkuðum uppgrefti.

Gestir á leið út í Þingey á Skjálfanda. Talið frá vinstri: Halldór Blöndal, Dagmar Kristjánsdóttir, Hreiðar Karlsson, Einar Ingi Hermannsson, Valgerður Sverrisdóttir og Ásgeir Böðvarsson.

Guests wading across Skjálfandi river on their way to Þingey excavation.

Fornleifauppgröftur í Vatnsfirði

Verkefnisstjórar: Adolf Friðriksson og Torfi H. Tulinius.

Uppgrafterstjórar: Garðar Guðmundsson og Ragnar Edvardsson.

Leiðbeinendur: Karen Milek, Astrid Daxböck, Ruth Maher og Mjöll Snæsdóttir.

Starfsmenn við uppgröft: Jennifer Blunt, Oscar Aldred, Adrian Chadwick, Ian Simpson, Val Dufeu, Konrad Smiarowski, Peter Kuchar, Tom McGovern, Aaron Kendall, Yekaterina Krivogorskaya, Ramona Harrison og Seth Brewington.

Nemendur við Fornleifaskólann: Amelia Grace Bidwell, Elizabeth Pierce, Helgi Dal Michelsen, Even Ballangrud Andersen, Jonas Secher Schmidt, László

Ferenczi, Poul Baltzer Heide, Erna Þórarinsdóttir, Karlotta S. Ásgeirsdóttir, Mike Campana og Molly Odell.

Samstarfsaðilar: Vestfirðir á miðöldum, Hunter College (CUNY), NABO, University of Stirling, Centre for Viking and Medieval Studies (Háskólinn í Osló), Hugvísindastofnun HÍ, Atvinnuþróunarfélag Vestfirðinga, Byggðasafnið á Ísafirði, Fræðslumiðstöð Vestfjarða, Háskólasetrið á Ísafirði.

Sumarið 2005 var grafið í Vatnsfirði við Ísafjarðardjúp í þriðja sinn. Markmið rannsóknanna er að kanna efnahagslegan og félagslegan grundvöll byggðarinnar allt frá víkingaöld fram á síðmiðaldir, en á þessu tímabili átti Vatnsfjörður sitt blómaskeið sem höfuðból á Vestfjörðum. Uppgröfturinn er liður í nýju samstarfi nokkurra aðila sem standa að félaginu Vestfirðir á miðöldum. Markmið

Ruth Maher við uppgröft í Vatnsfirði.

Ruth Maher excavating at Vatnsfjordur in 2005.

Excavation at Vatnsfjörður

Project Managers: Adolf Friðriksson and Torfi H. Tulinius.

Field Directors: Garðar Guðmundsson and Ragnar Edvardsson.

Supervisors: Karen Milek, Astrid Daxböck, Ruth Ann Maher and Mjöll Snæsdóttir.

Field Team: Jennifer Blunt, Oscar Aldred, Adrian Chadwick, Ian Simpson, Val Dufeu, Konrad Smiarowski, Peter Kuchar, Tom McGovern, Aaron Kendall, Yekaterina Krivogorskaya, Ramona Harrison, Seth Brewington

Field Team attending the Field School in North Atlantic Archaeology: Amelia Grace Bidwell, Elizabeth Pierce, Helgi Dal Michelsen, Even Ballangrud Andersen, Jonas Secher Schmidt, László Ferenczi, Poul Baltzer Heide, Erna Þórarinsdóttir, Karlotta S. Ásgeirsdóttir, Mike Campana and Molly Odell
Collaborators: Vestfirðir á miðöldum, Hunter College

(CUNY), NABO, University of Stirling, Centre for Viking and Medieval Studies (University of Oslo), Hugvísindastofnun HÍ, Atvinnuþróunarfélag Vestfirðinga, Byggðasafnið á Ísafirði, Fræðslumiðstöð Vestfjarða, Háskólasetrið á Ísafirði.

The summer of 2005 was the third season at the farm of Vatnsfjörður, in Ísafjarðardjúp. The aim of the project is to investigate the economic and social organization of the settlement from the Viking age to the post-medieval period, during which time Vatnsfjörður rose and fell as one of the main seats of wealth and power in the

Þessa félags er að stuðla að nýjum rannsóknum á sögu og menningu Vestfjarða á miðöldum.

Fornleifaskólinn var haldinn í Vatnsfirði sumarið 2005. Nemendur voru þátttakendur í uppgreftinum og fengu þannig að kynna hinum ýmsu hliðum fornleifafræðinnar.

Lokið var við að grafa upp tvær byggingar sem voru kannaðar árið 2004. Geislakolsmæling á beini úr nautgrip, sem fannst í gólflagi, staðfesti að þær eru frá 10. öld. Undir gólflögum í þessu húsi fundust stoðarholur og stoðarsteinar meðfram bogadregnum langveggjum og þvert yfir húsið. Það gefur til kynna að þar hafi verið skilrúm eða þil á a.m.k. einum stað. Snið gegnum veggina sýndu að möl úr gömlum sjávarkambi hafði verið notuð sem undirstaða fyrir veggina sem hlaðnir voru úr strengjatorfi. Sumsstaðar hafði mölin jafnvel verið lögð á milli torflaga. Oft var grjót notað í undirstöður torfveggja en þetta er fyrsta þekkta dæmið á Íslandi um að möl hafi verið notuð á þennan hátt við vegghleðslu.

Nýtt uppgraftarsvæði, um 310 fermetra stórt, var opnað austan og suðaustan við áðurnefnda

rúst til þess að kanna nánar litla ferkantaða byggingu sem uppgötvaðist í prufuskurði árið 2003 og einnig svæðið milli þessara tveggja bygginga. Þessi nýja bygging, sem enn hefur ekki verið aldursgreind, sneri NA-SV og var inngangur á norðausturgafli. Mikið var af gjalli og smíðaúr-gangi í byggingunni og við hana og bendir það til að hún hafi verið smíðja. Af rauðum lit á hrundum torfveggjum sem og sviðnum förum undir þeim að dæma hefur smíðjan eyðilagst í eldi. Milli bygginganna tveggja, smíðjunnar og skálans, voru þunn ruslalög og tröðkuð jarðlög við dyrnar á því síðarnefnda. Einnig fannst soðhola utanhúss og tvö lítil eldstæði.

Merkustu gripirnir í uppgreftinum komu úr ruslalagi í grunnri holu sem grafin hafði verið inn í austurvegg víkingaaldarhússins. Þar á meðal var heill beinprjónn, fimm glerperlur og nisti úr gullþynnu, skreytt með fléttuðu víravirki úr gulli. Allir gripirnir benda til að öskuhaugurinn sé frá síðari hluta 10. aldar. Gripurinn var smíðaður á Írlandi og var líklega upprunalega hluti af nælu. Fundurinn er einsdæmi á Íslandi og yfirhöfuð eru gullgripir fágætir fornleifafundir hér. Nælu-

Westfjords. The excavation forms a core part of a multi-disciplinary and multi-institutional cooperative research programme aimed at studying the history, culture, literature, and archaeology of the Westfjords during the medieval period. The excavation was funded by the Icelandic parliament.

The international archaeological field school also moved to Vatnsfjörður in 2005. The Field School introduced the enrolled students to all aspects of archaeological methods, practice and recording while at the same time allowing hands-on experience by actually taking part in the excavations at the Vatnsfjörður farm discussed herein.

In 2005, the excavation of the earlier of the two buildings investigated in 2004 was completed, and its tenth century date was confirmed by a radiocarbon assay on a cattle bone found in a floor deposit (AD 890-1030 at 95% probability). Underneath the floor layers of this house, post holes and post pads were found along the insides of the curved long walls and in a line across the width of the house, indicating that there was at least one partition wall. Sections

through the walls revealed that gravel from the ancient beach deposits underlying the site had been used as foundations for the strengur turf walls, and in places gravel was also interleaved with layers of turf. While turf walls have commonly been found with stone foundations, this represents the first time that the use of gravel in wall construction has been identified in Iceland.

A new excavation area encompassing 310 m² was opened to the east and southeast of the tenth century house in order to investigate a small rectangular building that had been discovered in an assessment trench in 2003 as well as the outdoor activity areas between the two buildings. The new building, which cannot yet be dated, was 6.5 x 3.2 m, with its long axis oriented northeast-southwest, and an entrance in its northeast gable. The abundance of iron slag and hammerscale in and around the structure point to its function as a smithy, and the red colouring of the collapsed turf walls and the scorch marks lying under them make it clear that the building had been destroyed by fire. Between the two buildings were widespread sheet middens and trampled deposits fanning

hlutinn er til vitnis um ríkidæmi þeirra höfðingja sem í Vatnsfirði bjuggu á 10. öld.

Auk aðaluppgrافتarins var reynt að staðsetja vel varðveitt mannvistarlög til frekari rannsókna í framtíðinni. Fornleifafræðingar frá CUNY (City University New York) boruðu með kjarnabor til að kanna jarðlög og grófu þrjá prufuskurði undir stjórn Toms McGovern. Í öllum skurðunum fundust vel varðveitt ruslalög frá 18.-20. öld en engir ruslahaugar frá víkingaöld eða miðöldum. Ragnar Edvardsson gróf lítinn prufuskurð sunnan við aðaluppgrافتarsvæðið, þar sem óljós þúst sást á yfirborði, og staðfesti hann að þar er enn eitt mannvirkið. Viðnámsmæling og yfirborðsmæling á sjálfum bæjarhólnum staðfestu að þar eru miklar rústir varðveittar undir sverði vestan við núverandi bæjarhús sem eru frá fyrri hluta 20. aldar.

Til að kanna hvernig frjósemi Vatnsfjarðartúnsins hefði verið á miðöldum voru þrjár könnunarskurðir grafnir sem og snið gegnum túngarð. Verkinu stjórnaði Ian Simpson frá Háskólanum í Stirling. Engin merki sáust í jarðvegi um að húsdýraáburði hefði verið dreift

á túnið og því er viðbúið að gróska í því hafi verið lítil. Flest bendir því til að landbúnaður hafi hreint ekki verið grundvöllur fyrir ríkidæmi Vatnsfjarðarbæjarins. Aðrar auðlindir, s.s. miklar jarðeignir og fiskveiðar, eru líkegri til að hafa skapað þann auð sem höfðingjar í Vatnsfirði á 11.-13. öld byggðu veldi sitt á.

Ljósmynd: Ívar Brynjólfsson

Gullnisti sem fannst í Vatnsfirði 2005.

Gold pendant found at Vatnsfjordur in 2005.

Glerperlur frá víkingaöld sem fundust í Vatnsfirði.

Viking age glass-beads from Vatnsfjörður.

out from the doors of the tenth century house as well as one outdoor cooking pit and two small temporary hearths.

A midden deposit in a shallow pit dug into the east wall of the tenth century house produced some of the most interesting and diagnostic artefacts of the excavation, including a complete bone pin, five glass beads, and a gold foil pendant decorated with gold filigree interlace. All of these objects date the midden to the late tenth century. The gold foil object had been made in

Ireland, and was more than likely originally a panel in an Irish kite brooch. Thus far, this find is unique in Iceland, where Viking age gold objects are extremely rare, and its presence is a testament to the wealth and high status of the Vatnsfjörður farm as early as the tenth century.

In addition to the main excavation, exploratory work was carried out in order to locate other well-preserved deposits for future excavations. A team from CUNY led by Tom McGovern conducted an auger survey and excavated three test trenches, all of which produced well preserved eighteenth to twentieth century middens, but none of Viking age or Medieval date. Ragnar Edvardsson excavated a small test trench to the south of the main excavation area, where there was a low earthwork, and confirmed the presence of another building. Resistivity and earthwork surveys conducted on the farm mound itself confirmed that archaeological preservation was good to the west of the upstanding, early twentieth century farm complex.

In order to investigate the fertility of the Vatnsfjörður homefield, a team from the University of Stirling, led by Ian Simpson, dug three soil test

Skálarústin í Vatnsfirði að uppgrefti loknum.

The skáli in Vatnsfjörður after excavation.

pits and a section across the homefield boundary wall. The soils did not show any evidence of past manuring or improvement, and fertility is assumed to have been comparatively poor. It is clear that the wealth of the Vatnsfjörður farm did not originate from any agricultural advantages and that other resources, such as widespread property ownership and/or control over fishing rights, are more likely to be responsible for the extreme wealth of the chieftains who resided at Vatnsfjörður in the eleventh to thirteenth centuries.

aðalhlutverki. Athuganir á náttúrulegri staðfræði eru því lykillinn að skilningi á þróun vestfirskis samfélags. Náttúruleg umgjörðin hefur haft afgerandi áhrif á búsetumynstur, s.s. val á bæjarstæði eða kaupstaðamyndun, og líttill sveigjanleiki og afrakstur hefur sett búskap og búsetuþróun þröng skilyrði.

Loftmynd af leifum bæjar á Borgarey, norðaustur af Vatnsfirði.

Aerial view of the farm remains on the island of Borgarey, northeast of Vatnsfirði.

ferent types of topographies, as well as the types of subsistence and land uses. This approach was used to look at cultural meaning within an archaeological understanding of landscape.

The research carried out in 2005 contained multiple elements. On the one hand, a study of an archaeological landscape was made, one that did not draw on historical documents before field work. Survey was conducted using landscape observation, either on the ground or from aerial sources, and followed an approach based on landscape learning; empathy and perceptive qualities of landscape dominated. By adopting this approach it became increasingly clear that understanding the movement between places and through the landscape, was the key theme in understanding the archaeological landscape. Another theme was based on determining the meaning of landscape; how it was perceived and understood by the individuals and communities in the study area. This was understood by assessing the role that sites and activities played, particularly those associated with folklore, and

through the historic character of the landscape and different topographies that highlighted significant associations with archaeological sites.

Through the research programme a general historic landscape character was developed, one that incorporated several elements such as movement, navigation and wayfinding, as well as land uses and their relation to different types of places, such as farms, cairns and fishing sites.

Fornleifauppgröftur á Pálstóftum við Kárahjúka

Verkefnisstjóri: Garðar Guðmundsson.

Uppgrafterstjóri: Gavin Lucas.

Starfsmenn við uppgröft: Adrian Chadwick, Anies Hassan, Banu Aydinoglugil, Kirsty Dingwall, Óskar Sveinbjarnarson, Sigríður Þorgeirsdóttir og Stefán Ólafsson.

Myntir sem fundust á Kárahjúkum.

Two coins from Kárahjúkar.

Síðla sumars árið 2005 fór fram uppgröftur á svonefndum Pálstóftum skammt austan við Jökulsá á Brú, en þær eru stundum nefndar svo eftir Páli Pálssyni á Aðalbóli sem fann þær. Verkið var unnið fyrir Landsvirkjun. Tóftirnar eru í um 580 m hæð yfir sjávarmáli, innan svæðis

sem mun hverfa undir Háslón, miðlunarlón Kárahjúkavirkjunar. Sú tilgáta hefur verið sett fram að tóftirnar séu af Reykjasel sem getið er í

Hrafnkelssögu. Það er ekki útilokað en þó erfitt að staðfesta, enda tengja hvorki ritaðar heimildir né örnefni þessar tóftir við það.

Tilgangurinn með verkinu var að grafa rústirnar upp að fullu og safna eins miklum upplýsingum um þær og hægt væri áður en þær hverfa undir vatn. Meðal þess sem grennslast átti fyrir um var aldur tóftanna, hversu lengi þær voru í notkun og til hvers þær voru notaðar.

Grafin var upp þrískipt tóft og önnur stakstæð. Í þeim mátti greina tvö megin notkunarskeið ásamt smávægilegum endurbyggingum. Gólf-lög inni í tóftunum benda til að notkun hafi verið árstíðabundin. Aldursgreining á gjóskulögum bendir til að tóftirnar hafi verið í notkun milli 950 og 1070. Tvær af byggingunum voru íveruhús með eldstæðum og gólfögum, sú þriðja líklega af geymsluherbergi en sú staka ekki eiginlegt hús heldur skepnuaðhald eða kvíar. Allar tóftirnar voru hlaðnar úr torfi eingöngu en í

Excavation at Pálstóftir in Kárahjúkar

Project Management: Garðar Guðmundsson

Field Director: Gavin Lucas.

Field Team: Adrian Chadwick, Anies Hassan, Banu Aydinoglugil, Kirsty Dingwall, Óskar Sveinbjarnarson, Sigríður Þorgeirsdóttir and Stefán Ólafsson.

In late summer of 2005, total excavation of a site named Pálstóftir (after its discoverer) in Jökulsá á Brú in Norður-Múlasýsla was conducted by Fornleifastofnun Íslands on behalf of Landsvirkjun. The site lies high at c. 580 m above sea level but within an area to be submerged after completion of a hydroelectric dam (Háslón) being constructed to supply power for a new aluminium smelting factory in Reyðarfjörður. The ruins have been suggested to be the site of Reykjasel mentioned in Hrafnkelssaga because of their location, but there is no specific documentary or place name evidence associated with the ruins and any association to the site of Reykjasel (even if it actually existed) is speculative. The objective of this project was to exca-

vate completely the ruins and associated features to recover as much information as possible about the site before it was submerged, including the duration of its occupation, what it was used for and what activities were conducted there.

During the excavation four structures were uncovered, three of which were adjoining, and two main phases of occupation were identified with further sub-phases relating to minor modifications. There is nothing to suggest any hiatus between the phases, although the general nature of the floor deposits inside the main structures does indicate seasonal occupation. Absolute dating from the tephra sequence indicates the site was used between c. AD 950 and 1070. Of the four structures, two were dwellings with hearths and floor layers, the third a small storage room and the fourth, an animal pen. All the structures were built from turf and the two dwellings would have had timber frames supporting a roof. There was also an extensive sheet

íveruhúsunum hafa verið timburstoðir sem báru uppi þak. Þunn ruslalög, aska og úrgangur, voru vestan við tóftirnar í smáhalla og þaðan komu flestir gripirnir sem fundust við rannsóknina. Þeir voru fremur fáir en á meðal þeirra helstu má nefna nokkra gripi úr steini, glerperlu, tvær myntir, brot úr deiglu og nokkur óskilgreind málmbröt. Lítið safn dýrabeina úr uppgreftinum samanstóð að mestu úr beinum úr villtum

fuglum og kindabeinum. Greining á gripum og öðrum fundum stendur enn yfir en af fyrirliggjandi upplýsingum að dæma bendir flest til að tóftirnar séu af seli.

Pálstöftir meðan á uppgreftri stöð.

View of the site under excavation, looking east.

midden fanning out west and downslope from the buildings, from which most of the artifacts were recovered. The finds were few, but included many worked stone flakes, a glass bead, two coins, part of a crucible as well as other small fragments of metal. A small faunal assemblage comprised mostly wild fowl but also sheep. Analysis of all the material is ongoing but a preliminary interpretation suggests this was a seasonally occupied shieling.

Fornleifauppgröftur í Sveigakoti

Verkefnisstjóri: Orri Vésteinsson.

Uppgrafterstjórar: Orri Vésteinsson, Przemysław Urbanczyk.

Starfsmenn við uppgröft: Guðrún Finnsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Mogens Hægsberg, Orri Vésteinsson, Maciek Trzeciecki, Uggi Ævarsson, Przemysław Urbanczyk, Robert Zukowski.

Umsjón með úrvinnslu gagna: Colleen E. Batey, Guðrún Alda Gísladóttir.

Samstarfsaðilar: Hunter College (CUNY), NABO, Polish Academy of Sciences (Institute of Archaeology and Ethnography), Univ. of Edinburgh, Háskóli Íslands, Univ. of Stirling.

Á Sveigakoti í Mývatnssveit hafa rannsóknir á smábýli frá 9.-12. öld staðið yfir frá 1999.

Rannsóknirnar á Sveigakoti eru hluti af stærra rannsóknarverkefni, Landnámi og menningarlandslagi, og hafa notið stuðnings NABO. Til viðbótar við fornleifauppgröftinn hafa verið gerðar rannsóknir á umhverfi staðarins af vísindamönnum frá háskólunum í Edinborg og Stirling.

Rannsóknin er styrkt af Rannís, bæði í gegnum verkefnið Landnám og menningarlandslag og með sérstökum styrk en auk þess leggja samstarfsaðilar sitt af mörkum.

Á fyrri árum höfðu tvö byggingarstig lítils skála verið grafinn upp. Það fyrra er frá seinni hluta 10. aldar en það síðara entist til loka 12. aldar. Öskuhaugur frá 10. öld hafði einnig verið grafinn upp en í honum var mikið af gripum og dýrabæinum og rannsóknir höfðu hafist á nokkrum jarðhúsum frá elsta stigi byggðar á staðnum, seinni hluta 9. aldar og fyrri hluta þeirrar 10. Árið 2005 beindust rannsóknirnar að þessum elstu mannvirkjaleifum á staðnum, en þær eru allar undir gjóskulagi frá miðri 10. öld.

Meðal þeirra var aflöng bygging sem komið hafði í ljós 2004. Í henni er grjótlögn eftir miðju húsinu endilöngu og er hún talin vera fjós. Allmörg mannvistarlög voru fjarlægð og koma þau öll heim og saman við þessa túlkun. Hið meinta fjós er 11 m langt og gæti hafa hýst 12 eða fleiri nautgripi. Frá þessari byggingu liggja

Excavation in Sveigakot

Project Manager: Orri Vésteinsson.

Directors: Orri Vésteinsson, Przemysław Urbanczyk

Field Team: Guðrún Finnsdóttir, Guðrún Alda Gísladóttir, Mogens Hægsberg, Orri Vésteinsson, Maciek Trzeciecki, Uggi Ævarsson, Przemysław Urbanczyk, Robert Zukowski.

Post-excavation team: Colleen E. Batey, Guðrún Alda Gísladóttir.

Collaborators: Hunter College (CUNY), NABO, Polish Academy of Sciences (Institute of Archaeology and Ethnography), Univ. of Edinburgh, Univ. of Iceland, Univ. of Stirling.

At Sveigakot in Mývatnssveit, excavations of a 9th-12th century settlement have been ongoing since 1999. The Sveigakot excavations form a part of the Landscapes of settlement project and are run with the invaluable support of NABO. The excavations have been augmented by environmental research, carried out by the Universities of Edinburgh and Stirling. The project has been funded by Rannís through the Landscapes of settlement project, as well as through a sepa-

rate grant, and through the contributions of the participating institutions.

In previous seasons two phases of a small hall had been excavated, the earlier dated to the late 10th century and the later going into disuse in the late 12th century. A 10th century sheet midden rich in animal bone and artefacts had also been excavated and investigations had started on a number of small sunken featured buildings belonging to the earliest phase of occupation at the site, the late 9th and early 10th centuries. In 2005 excavations concentrated on this earliest phase, predating a tephra horizon dated to the mid 10th century.

The buildings investigated include an elongated building which had come to light in the previous season. It has a paved trough along the middle and is interpreted as a byre. A number of occupation layers were removed, all of them consistent with this interpretation. This possible byre is 11 m long and could have housed a dozen or more heads of cattle. Associated with this building were two pavements, one leading

tvær stéttir, önnur niður brekku frá meintum aðaldyrum fjóssins á vesturgaflinum, og hin frá hliðardyrum á suðurhlið en hún tengir fjósið við aðrar byggingar á staðnum. Yfirborðslög höfðu myndast á stéttunum og í kringum þær en þær virðast engu að síður hafa verið undir beru lofti. Haldið var áfram að grafa í jarðhús á miðju bæjarstæðinu og voru allmörg góflög fjarlægð

og með þeim nokkur eldstæði sem höfðu verið færð til í tímans rás. Jarðhúsið er 5 x 4 m að innanmáli og á því greinilegur inngangur. Það hefur verið mannabústaður um langa hríð en undir lokin var því breytt í búr eða skemmu því að stórum sá var þá komið fyrir í gólfi þess.

Á suðurenda bæjarstæðisins var uppgrefti lokið á öðru jarðhúsi. Það er líka túlkað sem

*Horft yfir uppgriftarsvæðið í Sveigakoti. Myndin er tekin úr myndavél sem var fest neðan í flugdreka. Robert Zukowski.
A view over the excavation in Sveigakot. The picture is taken with a camera fixed to a kite. Robert Zukowski.*

downslope from what seems to have been the main entrance on the western gable, and another extending from a side entrance and connecting this building with others on the site. Both pavements had surface layers associated with them but seem nevertheless to be open-air features.

Excavation continued of a sunken featured building in the middle of the site, removing a series of floor layers with several hearths which had been moved about the interior. This building, measuring 5x4 m with a very clear entranceway, seems to have been a dwelling, oc-

cupied for a considerable period of time, but ended its days as a pantry when a large vat was sunk into its floor.

At the southern end of the site excavation of another sunken featured building was completed. This one was also a dwelling and had also had a long history of occupation, attested to by thick accumulations of floor layers and several relocations of the hearth. This building is believed to be later in the sequence than the previously mentioned SFB, and to have been in occupation during the middle of the 10th century. The last remnants of the sheet midden were re-

mannabústaður sem var í notkun um langa hríð. Í því voru mörg og þykk gólfög og eldstæði sem höfðu verið færð til oftar en einu sinni. Þetta jarðhús er yngra en hið fyrrnefnda og gæti hafa verið í notkun um miðja 10. öld.

Síðustu leifar öskuhaugsins voru fjarlægðar við austurmörk bæjarstæðisins en undir þeim var komið niður á byggingu sem samanstendur af stórri ferkantaðri gryfju með flór í öðrum helm-ingnum og allþykku gólflagi sem teygir sig til norðurs frá gryfjunni. Samanlagt er þessi bygg-ing 7 x 4 m að stærð. Allmargir áhugaverðir gripir fundust þetta árið, flestir úr öskuhaugnum, og eru þar á meðal lykill úr járn, alur og klömbur úr beini. Athygli vekur að sárafáir gripir hafa fundist í elstu lögunum á Sveigakoti, þrátt fyrir umtalsverð mannvistarlög frá því skeiði.

Eins og hin fyrri ár var staðið fyrir umfangs-mikilli sýnatöku og voru sýni tekin úr öllum gólf- og yfirborðslögum á 50 sm fresti, bæði til fleytingar og fyrir efnagreiningar. Einnig var tekinn fjöldi örformgerðarsýna. Yfirborðslög voru hreinsuð af jöðrum bæjarstæðisins og svæðum inni á því þar sem ekki hafði verið grafið áður til

að ganga úr skugga um hvort þar leyndust frekari mannvistarleifar. Ekkert nýtt fannst annað en einkennilega byggingin á austurjaðri bæjar-stæðisins. Með þessu hefur loksins náðst að skilgreina umfang mannvirkjaleifa á Sveigakoti en 2006 er markmiðið að rannsaka fjósið, jarðhúsið í miðju bæjarstæðisins og einkennilegu bygging-una og ljúka með því þessum uppgrefti á einu af elstu þekktu bæjarstæðum á Íslandi.

moved at the eastern edges of the site where work started on a building complex that consists of a large rectangular pit with a stone bench or pavement filling half of it and a substantial floor layer extending northwards from this pit. The complex measures 7x4 m.

A number of interesting artefacts were retrieved this year, mainly from the sheet midden, including an iron key, a spoon drill and bone vice, but very few artefacts have so far been retrieved from the early phases of the site, despite relatively large volumes of occupation layers. As in previous years the excavation involved an intensive sampling regime, with all occupation layers sampled on a 50 cm grid for both flotation and chemical analysis. A number of micro-morphological samples was also taken.

Topsoil was cleared off the edges of the site and areas within it which had not been targeted for excavation before. Apart from the eastern complex under the midden no new features were found. The extent of the archaeological remains at Sveigakot has therefore been defined. In 2006 the aim is to complete the excavation of the byre, the central SFB and the eastern complex, thereby completing the investigation

of one of Iceland's earliest settlements.

Fornleifauppgröftur á Útskálum

*Uppgrafterstjóri: Guðrún Alda Gísladóttir.
Starfsmenn við uppgröft: Lilja Pálsdóttir, Howell M. Roberts og Hildur Gestsdóttir Einnig komu að verkinu: Adolf Friðriksson, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred, Óskar Gísli Sveinbjarnarson, Rúnar Leifsson og Sigríður Þorgeirsd.*

Í kjölfar deiliskráningar og fornleifakönnunar að Útskálum í Garði á Reykjaneskaga var ráðist í uppgröft á litlum fleti á bæjarhólnum. Til stendur að reisa stærri viðbyggingu við norðurhlíð gamla prestsetursins en þar var fyrir og því fyrirsjáanlegt að bæjarhólnum yrði raskað. Að uppgreftinum stóð Menningarsetur að Útskálum ehf. Uppgraftarsvæðið var u.þ.b. 25m² að stærð og markaði húsið norðurhlíð þess. Uppgröftur hófst í september og lauk í desember. Þau mannvistarlög sem grafin voru reyndust um 3 metra þykk og var þá ekki fullgrafið niður í óhreyft. Í stuttu máli voru grafin upp þrjú byggingarskeið; yngst var þró og leifar húss sem í fannst trétunna og kvarnarsteinn. Þá tóku við u.þ.b. 1 metra þykk mannvistarlög sem voru uppsafnaður úrgangur og sorp frá bænum (aðallega dýrabein og viðarleifar). Þessi lög höfðu safnast í dæld sem í ljós kom

að var samfallið hús, líklega frá 12. öld. Yfir því lá svokallað miðaldalag frá 1226 og syrpa af gjóskulögum frá 12. öld. Varðveisla lífrænna leifa var með ólíkindum góð og lá árefti og innviðir þar sem það hafði fallið og stoðir sáust enn í stoðarholunum. Fáir gripir fundust við rannsóknina en þ.á.m. var þó útskorinn kambur úr beini frá 12. öld. Svipaðir kambar hafa fundist í Noregi og eru tímasettir á bilinu frá 11. til 13. aldar.

Hús frá 12. öld á Útskálum. Varðveisla lífrænna leifa var mjög góð og hér sjást innréttingar og innviðir liggja á gólfi hússins.

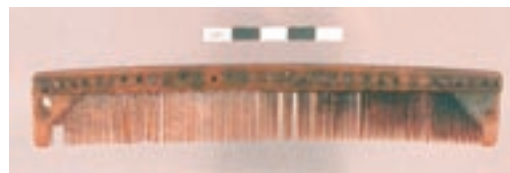
House from 12. century at Útskálur. Preservation was remarkably good.

Excavation at Útskálur

*Field director: Guðrún Alda Gísladóttir
Main field team: Lilja Pálsdóttir, Howell M. Roberts and Hildur Gestsdóttir. Other field team members: Adolf Friðriksson, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Oddgeir Hansson, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred, Óskar Gísli Sveinbjarnarson, Rúnar Leifsson and Sigríður Þorgeirsdóttir.*

After initial field survey and archeological assessment was conducted at Útskálur in Garður, an excavation took place on the farm-mound. The work was done at the request of Menningarsetur að Útskálum ehf who had planned to begin construction of a small extension which was to be added to the the north side of an apartment house on the farm mound. The excavation took place from September through December. The excavation area was c. 25 m² and the north side of the area was limited by the farmhouse. Three occupation phases were excavated. The first phase included a drain and a house which had a wooden barrel and a quern stone in it. The second phase consisted of 1 m of black earth, or-

ganic remains from activity from the farm house (mostly animal bones and wood remains). Those organic deposits were in a depression which was a collapsed house. Phase 3 was a house which was sealed by tephra layers from the 12th century. The preservation was remarkably good at the site, a lot of roof timber and interior timber

Kambur úr beini frá Útskálum. Frá 12. öld.

12th century bone comb from Útskálur.

was present as well as posts still standing in postholes. Few finds were recovered at the site but amongst those was a decorated bone comb from the 12th century. Similar combs of late Norse type have been found in Norway, dated to the 11th – 13th centuries.

Fornleifauppgröftur á Þórutóftum á Laugafellsöræfum

Uppgrafterstjórar: Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Orri Vésteinsson.

Starfsmenn við uppgröft: Gavin Lucas og Uggi Ævarsson.

Á útmánuðum 2004 veitti Fornleifasjóður Elínu Ósk Hreiðarsdóttur og Orra Vésteinssyni styrk til að gera könnunarskurð í svokallaðar Þórutóftir á Laugafellsöræfum. Samkvæmt munnmælum eiga Þórutóftir hafa verið bústaður Þórunnar ríku og fylgiliðs hennar og átti hún að hafa flúið til Laugafells með „hyski sitt“ meðan svarti dauði geisaði. Tóftirnar voru athugaðar við fornleifaskráningu sumarið 1996 og töldust þá í töluverðri hættu vegna uppblásturs. Markmið með rannsókninni 2005 var að meta þá hættu sem tóftinni og nánasta umhverfi hennar var búin sökum uppblásturs og gera tilraun til að áætla aldur tóftarinnar og hlutverk.

Við uppgröftinn var hreinsuð upp sú hlið tóftarinnar sem skemmst hafði í uppblæstri auk þess sem borkjarnasýni voru tekin á allri gróðurforfunni með jöfnu millibili. Við rannsóknina

fannst ekkert sem benti til samfelldrar mannvistar né umsvifamikillar árstíðabundinnar búsetu. Niðurstöður uppgrafter voru þær að mannvirkið hefði verið gert með því að stinga upp úr náttúrulegri dæld, og dýpka hana þannig. Þessi staður hefur því líklegast verið notaður sem tjaldstaði, varla nema um næturskeið og ekki oftar en nokkrum sinnum. Tóftin var komin úr notkun fyrir 1477. Ummerkin koma vel heim og saman við að þarna hafi menn átt náttstað við og við á miðöldum, mögulega vegna grasatínslu eða ferðalaga landshluta á milli. Frá því að tóftin var skráð 1996 hefur gróður náð sér talsvert á strik á svæðinu og er tóftin því úr mestri hættu.

Excavation at Þórutóftir in Laugafellsöræfi

Field Directors: Elín Ósk Hreiðarsdóttir and Orri Vésteinsson.

Field team: Gavin Lucas and Uggi Ævarsson.

In the spring of 2004, Fornleifasjóður funded a field evaluation of a site called Þórutóftir in Laugafellsöræfi in the highlands. According to folklore, Þórutóftir is the site where Þórunn the Rich fled during the Black Death. The site was surveyed in the summer of 1996 and considered to be in great danger due to erosion. The aim of the evaluation was to assess the age, function, extent and preservation of the site.

For the evaluation, a section was cut along the edge of the site and systematic coring conducted over the entire area. During the investigation, nothing was found indicating either continuous or seasonal occupation, and the only trace of activity was the excavation of a hollow, pre-dating the 1477 tephra. The conclusion is that this place was, at best, used as a camp site and probably only on few occasions, possibly in relation to cross country travels or for travellers collecting herbs/grasses. The site is currently in good condition with a stable coverage of vegetation.

*Snið hreinsað upp á Þórutóftum.
Cleaning a section at Þórutóftir.*

Grettislaug

*Uppgrafterstjóri: Guðrún Alda Gísladóttir.
Starfsmenn við uppgröft: Bruno Berson, Howell M. Roberts, James Taylor, Oddgeir Hansson og Petra Moesslein.*

Að beiðni Ferðamálafélags Dalasýslu og Reykhólahrepps fór fram fornleifarannsókn á Reykhólum í júní 2005. Á undanförunum misserum hefur áhugi vaknað hjá heimamönnum á að gera minjum á svæðinu hærra undir höfði. Er það liður í verkefni um menningartengdra ferðaþjónustu sem er í burðarliðnum á svæðinu. Suðaustan undir hólum á Reykhólum, þar sem bærinn og kirkjan standa, voru svokallaðir Suðurhverir. Þeir þornuðu upp þegar borað var fyrir heitu vatni á 8. áratugnum. Þar er að finna leifar mannvirkis sem þekkt hefur verið undir nafninu Grettislaug svo lengi sem elstu menn muna, en örnefnið varð að líkindum til á 19. öld. Ýmsar heimildir eru um baðlaug á Reykhólum, sú elsta í Grettis sögu sem talin er rituð um 1300, en á að lýsa atburðum sem gerðust á öndverðri 11.

öld. Grettislaug var friðlýst af þjóðminjaverði árið 1928 en notuð sem þvottastaður langt fram eftir 20. öld.

Eftir að svæðið hafði verið opnað komu í ljós hleðslur og við blasti síðasta notkunarstig laugarinnar. Svo er að sjá að Grettislaug sé gerð í náttúrulegri dæld og því auðvelt að veita vatni í þróna úr hver sem þarna er ofan við, en þróin hefur augljóslega verið dýpkuð og mótuð. Mjög þunn jarðlög eru á staðnum, einungis örfáir sentimetrar niður á klöpp og þar sem mannvirkið var í notkun um langa hríð er ljóst að bleyta og eðja sem fylgir sífelldu vatnstreymi og umgangi manna og dýra hafa séð til þess að lítill jarðvegur náði að safnast upp í kringum laugina. Þróna sem nú er sýnileg eftir uppgröftinn má að líkindum í meginatriðum rekja til þess að lauginni var breytt á 19. öld en ljóst er að einnig hafa orðið breytingar á mannvirkinu á 20. öld. Þeir gripir sem fundust við rannsóknina eru flestir frá 20. öld, hlutir sem hafa fokið eða rúllað niður í dældina, s.s. glerflöskur, leirkersbrot, plastbrúsar

Grettislaug

*Field director: Guðrún Alda Gísladóttir.
Field team: Bruno Berson, Howell M. Roberts, James Taylor, Oddgeir Hansson and Petra Moesslein.*

On the behalf of the Tourist Board of the District of Dalasýsla and County of Reykhólahreppur in the District of Austur-Barðastrandasýsla an archaeological investigation was carried out in the town of Reykhólar in Austur-Barðastrandasýsla. The investigated area is known as Grettislaug (Grettir's pool). It is a stone-lined structure (a cistern) which holds water from a pure, natural hot spring situated nearby. Drilling for hot water during the 1980's caused this hot spring to dry-up. The pool is positioned southeast of the old farm mound of Reykhólar, where the church stands today. The place name is not considered to be older than the 19th century wherein it is supposedly linked to the famous outlaw, Grettir, who used Reykhólar as a hideaway one winter in the early 11th century. Grettir's saga (one of the

old Icelandic sagas, believed to have been written circa AD 1300) mentions an incident in which Grettir was bathing in this pool. Since 1928, Grettislaug has been on the list of protected archaeological sites; however it was used as a washing place at least until the mid-20th century.

After opening the area, it became clear the latest phase of Grettislaug was still present. It seems as though the pool is located in a natural bowl but modified by people. Very thin deposits were found in the pool area, only a few centimeters deep. More than likely, this is due to the long-term use and traffic by people and animals and the wet environment made it impossible for deposits to build-up. The structure now visible, can probably be traced to the 19th century when sources indicate that it was reduced. It is also clear from photographs that some changes were made during the 20th century. The artefacts chiefly represent 20th century activity, e.g. glass bottles, pottery fragments, plastic bot-

og fataleifar svo eitthvað sé nefnt. Í heild má draga þá ályktun varðandi Grettislaug og heitar laugar yfirleitt, að áður hafi víða verið gerðar einfaldar ráðstafanir til að safna heitu vatni úr hverum í hvers konar, náttúrulegar dældir sem breytt hefur verið í hentuga baðstaði með hleðslum og þróm. Vandinn við laugarannsóknir er ekki síst sá að fátt er þar sem gefur vísbendingar um aldur þeirra, auk þess sem laugarnar hafa væntanlega oft verið lengi í notkun, í raun meðan þær voru nýtanlegar. Þótt laugarnar hafi flestar verið einföld og lítil mannvirki eru þær engu að síður merkur þáttur íslenskrar menningarsögu, mikilvægir samkomustaðir líkt og heitir pottar eru enn í dag. Nú liggur umgjörð og lögun Grettislaugar fyrir og er því mögulegt að endurvekja laugina og sögustaðinn.

Grettislaug eftir uppgröft í júní 2005.

Grettislaug under excavation in June 2005.

tles and clothing remains.

It is fair to conclude that Grettislaug – and hot pools in general – were simple constructions. The water is distributed in a natural hollow but the shape of the pools are often reshaped or formed. Some kind of a stone cistern was often made but also turf walls were used to block the water. The main difficulty regarding the research of these pools is the dating. This type of structure has usually been in use for a long time - in fact as long as it is useable. Although pools are usually simple and small structures, they represent a great part of Icelandic cultural history as popular and often important meeting places.

Grettislaug eftir uppgröft og frágang í mars 2006.

Grettislaug after excavation in March 2006.

Könnunaruppgreftir í Krókdal

Verkefnisstjóri: Orri Vésteinsson.

Starfsmenn við uppgröft: Seth Brewington, Mike J. Church, Thomas H. McGovern, Orri Vésteinsson, Raymond Petit, Konrad Smiarowski, Maciek Trzecieck, Przemysław Urbanczyk, Robert Zukowski.

Úrvinnsla uppgraftargagna og greining dýrabeina: Seth Brewington, Ramona Harrison, Peter Kuchar, Thomas H. McGovern.

Samstarfsaðilar: Hunter College (City University New York), NABO, Polska wísindaakademían (Institute of Archaeology and Ethnography), Háskólinn í Durham, Háskóli Íslands.

Krókdalur nefnist efsti hluti dalsins sem Skjálfafljót rennur um, frá Kiðagili og norður að Hrafnabjörgum en þar neðan við byrjar Bárðardalur. Krókdalur hefur verið í eyði um aldir en frá lokum 19. aldar hafa fundist þar ýmiskonar fornminjar, bæði rústir og gripir og eru allmargir gripir úr dalnum geymdir á Þjóðminjasafninu. Í rústum undir Sandmúla fannst silfursjóður frá

víkingaöld árið 1909, einn fjögurra sem fundist hafa á Íslandi.

Árið 2004 var gerð fornleifaskráning á dalnum, sem er milli 70 til 100 km frá sjó og er dalbotninn að mestu yfir 400 m yfir sjávarmáli. Allmargir minjastaðir fundust, þar á meðal þrjú möguleg bæjarstæði frá tímum elstu byggðar í landinu. Aðeins einum þessara staða fylgir bæjarnafn, Helgastöðum, en hinir, undir Bálabrekku og undir Sandmúla, eru kenndir við næstu kennileiti. Eitt bæjarstæði í viðbót er Hafurstaðir en engar rústir hafa fundist þar enn sem komið er. Athugun á ritheimildum benti til að dalurinn hefði verið kominn í eyði fyrir löngu á 13. öld og að hann hafi á seinni öldum fyrst og fremst verið notaður sem sumarbeitiland. Hugsanlega hefur kolagerð og járnvinnsla einnig verið stunduð þar. Dalurinn er nú að stærstum hluta örfoka og sárafáar grónar jarðvegstorfur eftir. Örnefni og ritheimildir benda þó til að dalurinn hafi áður fyrr verið gróinn að meira eða minna leyti og að þar hafi verið umtalsvert skóglendi.

Excavation in Krókdalur

Project Manager: Orri Vésteinsson.

Field Team: Seth Brewington, Mike J. Church, Thomas H. McGovern, Orri Vésteinsson, Raymond Petit, Konrad Smiarowski, Maciek Trzecieck, Przemysław Urbanczyk, Robert Zukowski.

Post-excavation team (zooarchaeology): Seth Brewington, Ramona Harrison, Peter Kuchar, Thomas H. McGovern.

Collaborators: Hunter College (CUNY), NABO, Polish Academy of Sciences (Institute of Archaeology and Ethnography), Univ. of Durham, Univ. of Iceland.

Skjálfafljót is one of Iceland's longest rivers, draining the ice cap Vatnajökull in the south and running northwards to the sea in Skjálfandi, close to Húsavík. Along the lower reaches of the river are the relatively densely settled rural areas of Kaldakinn and Bárðardalur, but the upper reaches, Krókdalur, have been deserted for centuries. Archaeological remains have been reported in this area from the late 19th century, both ruins and artefacts, many of which are kept in

the National Museum in Reykjavík. In one of these sites, undir Sandmúla, a silver hoard of a Viking age date was found in 1909, one of only four known in Iceland.

In 2004 a field survey was carried out in the valley, which lies mostly above 400 m.a.s.l., between 70 and 100 km from the sea. A number of sites were identified, among them three possible farm sites of a very early date. Only one of them, Helgastaðir, has a historic name, the others, undir Sandmúla and undir Bálabrekku, are identified by reference to nearby landmarks. A fourth possible site, Hafurstaðir, is known but no archaeological remains have been identified there yet. A study of historical evidence suggested that the area had been abandoned before the 13th century and had been used primarily for summer grazing and possibly charcoal making and iron processing in later times. The area is now largely denuded with only small patches of original soil and vegetation remaining. Historical evidence and place names suggest, however, that it was much more extensively

Sumarið 2005 voru bæjarstæðin þrjú könnuð nánar með minniháttar uppgrefti. Markmiðið með rannsóknunum var fyrst og fremst að kanna ástand þeirra mannvistarleifa sem eftir kynnu að vera, og heimta dýrabein og gripi sem gætu nýst til að ákvarða aldur og hlutverk minjanna.

Bæjarstæðin undir Sandmúla og undir Bálabrekku eru bæði örfoka og aðeins steinahrúgur eftir sem vitna um forna byggð. Undir Bálabrekku eru alls engin mannvistarlög eftir en reytingur af beinum og eitt brýni voru tínd upp af yfirborði. Beinin eru úr nautgripum, sauðfé, geitum og hestum. Þrjár byggingar voru skráðar, þar á meðal ein með báshellum sem hefur verið fjós, en í henni er einnig hrúga af kljásteynum sem bendir til að þar hafi verið vefstaður. Á þessum stað eru einnig skýr ummerki um rauðablástur.

Undir Sandmúla hefur talsvert af gripum fundist í áranna rás og þar eru byggingaleifar talsvert umfangsmeiri en undir Bálabrekku. Þar eru merki um fjórar byggingar og mikil dreif af brenndum beinum vakti vonir um að

vegetated in the past, including substantial tracts of birch forest. In 2005 the three possible farm sites were targeted for limited excavation. The aim was primarily to establish the state of preservation of any remaining archaeological deposits and to retrieve bones and artefacts that could help in establishing the date and function of these sites.

The sites undir Sandmúla and undir Bálabrekku are both completely denuded, with all top-soil removed and piles of stones representing the only structural remains. At undir Bálabrekku no archaeological deposits were left. A small surface collection of bones includes cattle, sheep, goat and horse and a single whetstone was found. Three distinct structures were mapped, one of them clearly a byre – indicated by a number of slabs used to separate the stalls – but this also had a pile of loom-weights at one end, suggesting that weaving took place at this site. The site also has extensive evidence of iron-smelting.

þar gæti verið að finna óskemmdan öskuhaug. Það mátti þó ekki tæpara standa því að aðeins örþunnt skæni var eftir af haugnum og var það grafið upp í heild sinni og fékkst úr því allstórt beinasafn. Í því eru bein úr nautgripum, svínunum, sauðfé, hestum og laxfiski, einnig skeljar af skelfiski. Nokkrir gripir fundust einnig.

Helgastaðir er eina bæjarstæðið á dalnum sem ekki hefur orðið uppblæstri að bráð. Þar sjást mannvirkjaleifar á 30 m kafla í rofabarði, og sást einnig að þær ná um 10 m inn í barðið. Í sniðinu sést bæði hleðslutorf og öskuhaugur og er hvorttveggja á milli gjóskulaganna V~950 og H-1104/58 sem bendir til að Helgastaðir hafi verið í byggð á seinni hluta víkingaaldar. Vettvangs-

Przemyslaw Urbanczyk og Maciek Trzecieck hreinsa snið á Helgastöðum á Krókdal. Skjálfandafljót í baksýn.

Przemyslaw Urbanczyk and Maciek Trzecieck cleaning a section at Helgastaðir in Krókdalur. Skjálfandi river in the background.

At undir Sandmúla – where a large number of artefacts have been found in the course of the last century – the structural remains were more extensive, with at least four distinct buildings, and a large scatter of burnt bone indicated that a midden could still be intact. This proved to be only just so with a very thin lens of undisturbed midden remaining. This was excavated in its entirety, producing a significant amount of bone, including cattle, pig, sheep, horse, salmonid fish and clam. A small number of non-diagnostic artefacts were also retrieved.

rannsókn á Helgastöðum takmarkaðist við að hreinsa og teikna sniðið og aðeins örfá dýrabein voru tínd af yfirborði en þau benda til að á Helgastöðum hafi einnig verið heilsársbyggð eins og á hinum stöðunum tveimur. Frekari rannsóknir eru fyrirhugaðar á Krókdal á næstu árum.

Helgastaðir is the only one of the three sites which is not denuded. Here archaeological deposits are visible in a 30 m long erosion face, extending at least 10 m in the other direction. Both structural remains and midden deposits are visible, all sandwiched between tephra layers tentatively identified as the V-950 and H-1104/58, suggesting a late Viking age date for this site. Fieldwork at this site was limited to cleaning and recording the section and only a handful of animal bones were retrieved, suggesting that this site was like the other two a fully functional farm. More work is planned in Krókdalur in the future.

Kumlarannsóknir

Á síðustu árum hafa flestallir þeir staðir þar sem heiðnar grafir hafa fundist verið athugaðir á vettvangi og skráðar staðarlýsingar. Árið 2005 voru gerðar nýjar athuganir: Hjá hýbýlinu Lyngbrekku í Reykjadal, skammt frá Gömlu-Daðastaðum, fundust leifar kumls á Daðastaðaleiti sumarið 2004. Í ár voru grafin upp kuml manns og hests. Þar á leitinu eru mjög sennilega fleiri grafir. Við fornleifaskráningu 2003 fann Elín Ósk Hreiðarsdóttir, fornleifafræðingur, óvenjulegar þústir á Reiðmel, í landi Y-Kálfskins í Eyjafirði við gamla leið og nærri merkjum. Gerð var rannsókn á þústunum 2005 og fundust tvö mannskuml og hrosskuml hjá hvoru þeirra. Í Berufirði á Barðaströnd var grafið í tvö kuml í landi Hríshóls, en þau reyndust tóm og hefur verið átt við þau áður.

Öll þessi kuml hafa verið rofin í fyrndinni og lítið eftir af þeim, en staðsetning þeirra samræmist nýjum kenningum um að fólk í heiðni hafi verið heygt skammt frá leiðum og landamerkjum eða nærri bæjum. Rannsóknunum verður haldið áfram árið 2006.

Uppgröftur á kumlum í landi Kálfskins, Eyjafirði.

Excavating a heathen grave in Kálfskinn, Eyjafjörður.

Iron Age Burials

In the past few years almost all of the known pagan burial sites in Iceland have been revisited and relevant topographical details recorded. In 2005, small test excavations were carried out at a few known and suspected burial sites. At Lyngbrekka (Gömlu-Daðastaðir) in Reykjadalur, NE-Iceland, one pagan grave was excavated, and there may be more uncovered graves at that location. In Kálfskinn in Eyjafjörður, N-Iceland, two burials were uncovered during excavation at Reiðmelur, by an old track and near to the farm boundaries. In Berufjörður, NW-Iceland, two burials were re-excavated at the well-known burial site in Hríshóll. Both were empty and had undoubtedly been plundered.

All of these burials had already been disturbed. In 2006, the investigation of burial sites in Iceland will continue.

Hrosskuml á Kálfskinni.

A horse grave in Kálfskinn.

Fornleifauppgröftur í Aðalstræti 10, Reykjavík

Uppgrafterstjórar: Howell M. Roberts og Mjöll Snæsdóttir.

Starfsmenn við uppgröft: Garðar Guðmundsson, Guðrún Alda Gísladóttir, Inga Hlín Valdimarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Óskar Leifur Arnarsson, Óskar Gísli Sveinbjörnsson, Ruth A. Maher og Sigríður Þorgeirsdóttir.

Vegna endurbyggingar og viðgerða á húsinu Aðalstræti 10 og frekari framkvæmda á lóð þess gerði Fornleifastofnun Íslands rannsókn skv. beiðni Minjasafns Reykjavíkur. Rannsóknin skiptist í tvennt, 21. jan. og 2. feb. var kannað svæði vestan við húsið, 12,6 x 10,8 m. Grafnir voru fimm könnunarskurðir til að komast að því hvort fornleifar væru á þessu svæði. Engar vísbendingar fundust um að minjar frá víkingaöld eða miðöldum væru á þessari lóð. Ekki fundust heldur ummerki frá tíma Innrétttinganna á 18. öld, nema múrsteinsbrot og brot úr þakflísum sem eru líklega úr því húsi sem enn stendur. Allt reyndist svæðið mikið raskað vegna bygginga-

framkvæmda á 20. öld.

Vegna endurbyggingar á húsinu Aðalstræti 10, sem talið er reist upp úr miðri 18. öld, fór fram rannsókn innandyra dagana 11. ágúst – 9. september 2005. Þá var fylgst með gröfuvinnu á lóðinni í lok nóvember og fram í byrjun desember.

Við rannsóknina innandyra komu fram undirstöður undan gólfi húss þess sem nú stendur. Þar mátti sjá raðir steina sem komið hafði verið fyrir undir bitum sem báru uppi gólf, og voru þær fimm eða sex talsins. Undir þeim voru allþykk mannvistarlög, einkum var það móska sem borin hafði verið út úr eldstæðum. Undirstöður undan eldstæði sunnarlega í húsinu voru ekki fjarlægðar. Mannvistarlögin má tímasetja til 18. aldar með hliðsjón af brotum úr leirflátum og tóbakspípum. Ekki varð vart ummerkja um nein umsvif manna á staðnum fyrir þann tíma. Á nálægum lóðum hafði áður orðið vart við minjar frá víkingaöld og miðöldum, væntanlega frá Reykjavíkurbænum forna. Á lóðinni norðan

Excavation in Aðalstræti 10, Reykjavík

Directors: Howell M. Roberts, Mjöll Snæsdóttir.

Field team: Garðar Guðmundsson, Guðrún Alda Gísladóttir, Inga Hlín Valdimarsdóttir, Lilja Björk Pálsdóttir, Óskar Leifur Arnarsson, Óskar Gísli Sveinbjörnsson, Ruth A. Maher and Sigríður Þorgeirsdóttir.

As a result of the rebuilding and reparation on the lot located at Aðalstræti 10, the FSÍ undertook some investigations on behalf of the Municipal Museum of Reykjavík. The work was conducted in two stages, on January 21st and February 2nd, five trial trenches measuring 12.6 x 10.8 m were dug in the area west of the building. There were no indications of Viking age or Medieval remains to be seen. Also, there were no remains from the 18th century, when wool factories were in the area, with the exception of some fragments of brick and slate shingles, probably from the present building. The entire area seemed to be disturbed by construction during the 20th century.

Due to the fact that the house at Aðalstræti 10 was supposed to have been built soon after the mid-18th century, an excavation was conducted within the structure between August 11 and September 9, 2005. Also, machine work on the lot during late-November to early-December was closely monitored.

During the excavation, 5 - 6 rows of stones upon which floor timbers had rested were revealed. Under these rows, there were relatively thick cultural layers, mainly made of peat ash from fireplaces. The foundation of a fireplace in the southern part of the house was left in place. The cultural layers can be dated to the 18th century, mainly from pottery and clay-pipe fragments. No traces could be seen of earlier human activities at the site.

In several nearby lots, Viking age and medieval remains had previously been observed, presumably belonging to the site of the old Reykjavík farm. An excavation at the lot to the north, Aðalstræti 8, in 1987 did not turn up any-

við, Aðalstræti 8, norðan Bröttugötu, var gerð rannsókn 1987 en þar fundust ekki eldri minjar en frá 19. öld. Hins vegar höfðu athuganir á lóðinni sunnan við, Aðalstræti 12, leitt í ljós mannvirki bæði frá landnámsöld og síðari tímum. Niðurstöður rannsóknar í Aðalstræti 10 má því telja til marks um að þar sé komið norður fyrir bæjarstæði Reykjavíkurbæjarins gamla, en hús frá honum hafa fundist allt suður fyrir Vonarstræti.

Steinaraðir undir gólfi í Aðalstræti 10.

Rows of stone beneath floor in Aðalstræti 10.

thing older than the 19th century. On the lot to the south, Aðalstræti 12, there had been observed building remains from the settlement period and later.

Smærri uppgreftir

Árið 2005 festi Fornleifastofnun Íslands sig enn í sessi sem leiðandi þjónustuaðili fyrir fornleifakannanir og björgunaruppgrefti, þ.e. uppgreftir sem þurfa að fara fram lögum samkvæmt vegna skipulags og framkvæmda. Stærstir voru uppgreftir á Hálsi við Kárahnjúka og í Aðalstræti sem fjallað er um annarsstaðar í skýrslunni. Að auki fóru fram nokkrir litlir uppgreftir að beiðni ýmissa viðskiptavina.

Laugarnes, Reykjavík

Vegna fyrirhugaðra framkvæmda Gatnamála-stjóra Reykjavíkur við Sæbraut á móts við bæjarstæði og kirkjugarð í Laugarnesi í Reykjavík, þótti

Sigríður Þorgeirsdóttir í könnunarskurði við jaðar kirkjugarðs í Laugarnesi.

Sigríður Þorgeirsdóttir in a test trench at a cemetery in Laugarnes, Reykjavík.

During 2005, the Institute has continued to develop its role as a leading provider of services for the development, planning and construction sector. In addition to major development led excavations, (at Kárahnjúkar and Aðalstræti, Reykjavík) numerous planning led field survey projects and environmental impact assessments were also undertaken. The Institute carried out a number of small evaluation projects for both small and large clients.

Laugarnes, Reykjavík

Archaeological assessments were carried out in Laugarnes, 5th-8th April 2005 due to proposed roadworks to the south and east of the cemetery and farm mound in Laugarnes, both of which

nauðsynlegt að gera forkönnun til þess að meta umfang og ástand fornleifa sem þar kunna að leynast. Það svæði sem er í mestri hættu vegna framkvæmda er sunnan og austan við kirkjugarðinn í Laugarnesi, beggja vegna Sæbrautar. Bæði bæjarstæðið og kirkjugarðurinn eru friðlýstar fornminjar. Daga 5.-8. apríl 2005 voru vélgrafnir 5 könnunarskurðir sunnan og suðaustan við kirkjugarðinn, bæði norðan- og sunnanmegin við Sæbraut. Engin mannvirki komu í ljós, en í öllum skurðunum voru mannvistarlög sem hafði mikið verið raskað af ýmsum lögnum, sérstaklega milli kirkjugarðsins og Sæbrautar. Niðurstaða rannsóknarinnar var sú að nauðsynlegt væri að fornleifafræðingur væri viðstaddur þegar jarðrask færi fram á svæðinu vegna framkvæmda.

Starfsmenn: Hildur Gestsdóttir og Sigríður Þorgeirsdóttir.

Smaller development led projects

are protected monuments. Five test trenches were machine dug to the south and southeast of the cemetery, both north and south of the current location of the main road running through the area, Sæbraut. No structural remains were located in the trenches, which all contained anthropogenic soils which had been heavily disturbed by modern service trenches, particularly to the north of Sæbraut. The results of this assessment were that a watching brief should be carried out during all machining at the site.

Field team: Hildur Gestsdóttir and Sigríður Þorgeirsdóttir.

Úlfarsá, Reykjavík

An archaeological assessment was carried out at Úlfarsá, situated on the northern side of Úlfarsdalur. The project was carried out on behalf of the City of Reykjavík. Three archaeological sites were evaluated, an out house made of turf and rock, a fence made of turf, and a dike

Úlfarsá, Reykjavík

Fornleifakönnun var gerð á þremur fornleifum í landi Úlfarsár í norðanverðum Úlfarsdal. Var verkið unnið að beiðni Reykjavíkurborgar sem skipuleggur nú íbúðabyggð á svæðinu. Um var að ræða tóft af útihúsi, gerði og garðlag. Sex skurðir voru vél- og handgrafnir í fornleifarnar. Könnunin leiddi í ljós að mannvirkin reyndust öll vera frá því snemma á 20. öld

Starfsmenn: James Taylor, Freya Sadarangani, Oddgeir Hansson og Magnús Á. Sigurgeirsson.

Hrísey, Eyjafjörður

Þann 24. júní 2005 grófu fornleifafræðingar frá Fornleifastofnun Íslands könnunarskurði á svokölluðum Búðatanga í Hrísey á Eyjafirði að beiðni Akureyrabæjar sem hafði skipulagt byggð á tang-anum. Vélgrafnir voru sex skurðir á svæðinu þar sem þústir þóttu skýrastar á yfirborði. Þústirnar reyndust að hluta náttúrumyndanir en einnig til komnar vegna 20. aldar framkvæmda þar sem steinsteypa var notuð til mannvirkjagerðar. Örnefnið Búðatangi vísar líklega til sjóbúða sem

made of rock. Altogether, six trenches were dug both by hand and with a JCB. The evaluation showed those structures as being from early 20th century.

Field team: James Taylor, Freya Sadarangani, Oddgeir Hansson

Hrísey, Eyjafjörður

Archeological trial trenches were carried out at Búðatanga in Hrísey in Eyjafjörður in June 2005. The work was done for the town of Akureyri because the area had been planned for building construction. The place name suggests fishing booths were located at this site, and an earthwork was also visible on the surface. Six trial trenches were dug in the area, but no archaeology was found in them. The earthwork turned out to be concealed concrete blocks from houses or other disturbance from the 20th century but no traces of older structures were found.

Field team: Howell Roberts, Guðrún Alda Gísladóttir, Sædís Gunnarsdóttir

þarna hafa verið en engin merki fundust þó um gömul mannvirki.

Starfsmenn: Howell M. Roberts, Guðrún Alda Gísladóttir og Sædís Gunnarsdóttir .

Möðruvellir, Eyjafjörður

Í júní var grafinn stór könnunarskurður (15x2m) að beiðni sóknarnefndar Möðruvallakirkju þar sem fyrirhugað er að leggja hitaveitu í kirkjuna og einnig nýjan kirkjugarðsstíg. Skurðurinn var vestan við kirkjuna og frá kirkjutröppum vestur að kirkjugarðshliði. Könnunin leiddi í ljós að hvergi var að sjá óhreyfðan jarðveg í skurðinum.

Könnunarskurður í landi Úlfarsár, byggð á Grafarholti í baksýn.

A test trench in the land of Úlfarsá. A new suburb of Reykjavík in the background.

Möðruvellir, Eyjafjörður

A single large trench was excavated, on behalf of the parish of Möðruvellir, in advance of proposed improvements and the laying of pipe along a path. Trial excavation in front of the church at Möðruvellir revealed a complex sequence of archaeological remains, likely to require further intervention.

Field team: Howell Roberts, Oddgeir Hansson, Guðrún Alda Gísladóttir and Bruno Berson.

Brekka and Daðastaðir, Núpasveit.

A road was evaluated close to Daðastaðir. This involved trenching and recording of the archaeological deposits and features. It revealed a single stone revetment, which was visible on the surface. During excavation, construction, made from two lines of stone was revealed.

Voru minjarnar flóknar og margvíslegar, byggingarleifar, hrunlög, öskuhaugur og skurðir sem hugsanlega eru grafir.

Starfsmenn: Howell M. Roberts, Oddgeir Hansson, Guðrún Alda Gísladóttir og Bruno Berson.

Búðatangi í Hrísey. - Búðartangi in Hrísey.

Brekka og Daðastaðir, Núpasveit.

Fornleifakönnun var gerð að beiðni Vegagerðarinnar dagana 25. og 26. ágúst í landi jarðanna Brekku og Daðastaða í Núpasveit í Öxarfjarðarhreppi. Grafinn var könnunarskurður í gegnum gamlan veg í landi Daðastaða sem líklegt er að lendi í uppnámi vegna fyrirhugaðrar vegagerðar. Á yfirborðinu var sýnileg einföld grjóthleðsla meðfram norðurjaðri vegarins, en könnunarskurðurinn leiddi síðan í ljós að um tvöfalda grjóthleðslu var að ræða.

Heimildir voru fyrir því að fjárhús hefði verið fast norðaustan við núverandi þjóðveg, vestsuðvestur frá Brekkubænum. Voru grafnir tveir könnunarskurðir samkvæmt lýsingum heimildanna en í hvorugum reyndust mannvirkjaleifar.

Starfsmenn: Oscar Aldred og Oddgeir Hansson.

In the construction of the present road, an historical account mentions that a sheep house was seen near Brekka. Trenching at several locations on the nearside of the road did not reveal any structural or archaeological evidence of any kind at its suggested location.

Field team: Oscar Aldred, Oddgeir Hansson.

Könnunarskurður í kirkjugarði á Möðruvöllum.

A test trench in graveyard in Möðruvellir.

Forn garðlög í Suður-Þingeyjarsýslu

Verkefnishópur: Árni Einarsson, Birna Lárusdóttir, Christian Keller, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred.

2005 var annað starfsár verkefnisins Forn garðlög í Suður-Þingeyjarsýslu sem styrkt er af Rannís. Meginhluti verkefnisins hefur hingað til falist í að kortleggja forn garðlög sem sjást víða á rannsóknarsvæðinu sem er alls rúmir 3000 ferkílómetrar að stærð. Loftmyndir hafa verið mikilvægasta vinnugagnið við kortlagninguna, bæði gervihnattamyndir, lóðréttar loftmyndir og myndir teknar á ská úr flugvéli. Einnig hefur verið kortlagt með vettvangsgöngu á jörðu niðri. Markmið verkefnisins eru m.a. að fá hugmynd um aldur garðanna, reyna að öðlast skilning á því hvernig þeir voru byggðir og setja fram kenningar um hvernig þeir voru notaðir og hvernig kerfið þróaðist.

Árið 2005 höfðu alls 267 km af gördum verið kortlagðir en einnig gamlar reiðgötur og býli ásamt öðrum fornleifum sem taldar voru koma

Peter Kucher við uppgröft á jarðlagi.

Peter Kucher excavating an earthwork.

að gagna við að dýpka skilning okkar á garðakerfinu. Aðferðir við kortlagninguna voru þróaðar áfram og m.a. stuðst við loftmyndir í mjög hárrí upplausn, sem bætt var inn í gagnagrunninn til að bera kennsl á ýmis smáatriði í landslaginu og garða sem ekki höfðu áður verið kortlagðir. Til að bæta enn kortlagninguna var auk þess bætt inn loftmyndum frá 7. áratug 20. aldar, en varðveisla garða var þá betri en nú.

Stærsti þáttur verkefnisins árið 2005 var upp-

Other Projects

A System of Earthworks in NE Iceland

Project group: Árni Einarsson, Birna Lárusdóttir, Christian Keller, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Orri Vésteinsson, Oscar Aldred.

The second year of the Rannís sponsored project A system of earthworks in NE Iceland / Forn garðlög í Suður-Þingeyjarsýslu took place in 2005. The 3,164 sq km study area between the area south of Mývatn to the coastal area west of Húsavík, was mapped from a combination of oblique and vertical aerial photographs, satellite imagery and field survey. The aims of the project are to determine the age of the boundary systems, understand their construction and form, and to develop hypotheses regarding their development and function.

In 2005 a total length of 267 km of boundaries had been mapped, as well as a complete set of tracks and routes across the study, all farm sites dating to 1847 and other archaeological information added. The methods and tech-

niques of mapping were developed further; in particular, the use of high resolution scans of vertical aerial photographs to identify detail and new boundaries. New sources of information were used to enhance the coverage, such as vertical photographs from the 1960s.

The main component of 2005 was the excavation field work. Sixteen boundaries were trenched, recorded and had their tephra deposits analyzed. Identification of the tephra allowed these boundaries to be dated to within major horizons, 870, 950, 1158, 1300 and 1477. This would help in relating their construction to specific chronologies and to assess site formation processes, with the aim of extrapolating this information on to the wider boundary systems. The preliminary results showed that the tephra date ranges between the ground surface (buried under the boundary) and the abandonment (sealing the boundary) was concentrated on early dates (870AD to 1300AD):

gröftur. Grafnir voru skurðir í 16 valda garða, gerð þeirra skoðuð og þeir aldursgreindir með hjálp gjóskulagagreiningar. Helstu gjóskulög á svæðinu eru frá því um 870, 950, 1158, 1300 og 1477. Með því að nota þau er unnt að ákvarða byggingartíma garðanna sem og hvernig mannvistarlögin hafa myndast og mótast í tímans rás. Þessar upplýsingar er síðan hægt að nota til að setja fram kenningar um garðakerfið í heild. Gjóskulög sem féllu áður en garðarnir voru reistir eru undir þeim, en gjóskulög sem fallið hafa eftir að garðarnir féllu úr notkun, liggja yfir hleðslulögunum. Aldursgreiningar garðanna skiptast svo:

Aldur	fjöldi garðlaga
870 – 1158	7
870 – 1300	5
870 – 1477	1
950 – 1158	1
eftir 1717	1

Verkefnið var kynnt á ýmsum vettvangi, bæði fyrir heimamönnum, vísindamönnum og almenn- ingi. Niðurstöður ársins 2005 munu koma að góðum notum á lokaári verkefnisins, þegar settar verða fram kenningar um hlutverk, þróun og aldur garðakerfisins.

Oscar Aldred, Elín Ósk Hreiðarsd. og Árni Einarsson glaðbeitt við garðauppgröft.

Oscar Aldred, Elín Ósk Hreiðarsd. and Árni Einarsson digging and joking.

Date range	No of boundaries
AD 870 – AD 1158	7
870 – 1300	5
870 – 1477	1
950 – 1158	1
post 1717	1

A programme of outreach also took place, involving presentation of the project to local communities in the study area, specialists and the general public. The work carried out in 2005 will allow the work in the final year to provide an understanding of the boundaries through model building and the testing of hypotheses about

Heilsufarssaga Íslendinga frá landnámi til 18. aldar

*Verkefnisstjóri: Hildur Gestsdóttir.
Samstarfsaðilar: Þjóðminjasafn Íslands,
Árbæjarsafn og Læknasetrið Mjódd.*

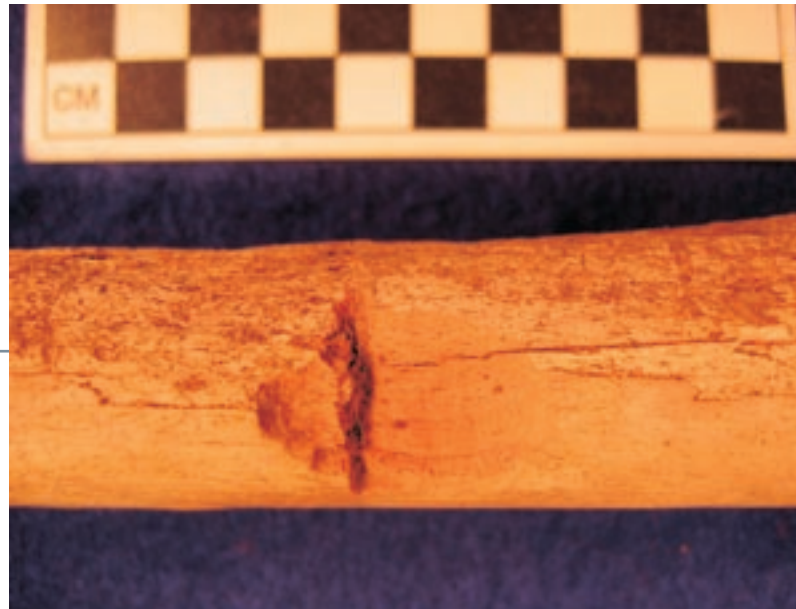
Meginmarkmið þessa verkefnis er að gera heildstæða meinafræðilega úttekt á íslenskum manna-beinum frá landnámsöld til 18. aldar, sem grafin hafa verið upp, með það fyrir augum að leggja grunn að heilsufarssögu þjóðarinnar og frekari rannsóknum á því sviði. Í þeim tilgangi eru kyn, lífaldur og líkamshæð allra einstaklinga greind auk þess sem allar meinafræðilegar breytingar, sem sjást á beinum, eru skráðar og þær notaðar til þess að greina einstaka sjúkdóma þar sem mögulegt er. Þó að skráð verði öll sjúkdóms-einkenni er aðaláherslan lögð á hörgulsjúkdóma, smitsjúkdóma, áverka á beinum sem stafa af meiðslum og álagi og tannskemmdir, ígerðir og tannslíðursrýrnun, þar sem þetta eru þau sjúkdómseinkenni sem gefa bestar upplýsingar um almennt heilsufar. Þessar niðurstöður verða svo nýttar til þess að gera tölfræðilega rannsókn til

að auka skilning á heilsufari Íslendinga og þróun þess. 2005 var þriðja ár rannsóknarinnar sem áætlað er að ljúki seinni hluta árs 2006. Á þessu ári voru beinagrindur úr kumlum víðsvegar af landinu, sem varðveittar eru í Þjóðminjasafni Íslands, rannsakaðar og hafa nú alls 176 beinagrindur verið kannaðar. Rannsókn fyrir þennan hluta verkefnisins er enn ólokið og því hefur engin úrvinnsla farið fram enn sem komið er. Þó er ljóst að varðveisla beinanna er mjög góð og þau henta mjög vel til meinafræðilegra rannsókna. Í safninu eru m.a. beinagrindur með merki um sár eftir eggvopn og beinagrind konu sem þjáðst hefur af holdsveiki. Hún er þá hugsan-

The Palaeopathology of Iceland

*Project Manager: Hildur Gestsdóttir.
Collaborators: National Museum of Iceland,
Árbæjarsafn and Læknasetrið Mjódd.*

The aim of this project is to carry out a complete palaeopathological study of skeletons dating from the 9th century (Settlement period) until the 18th century excavated in Iceland, to increase the understanding of the health of Icelanders in the past and lay the foundations for further research in this field. For this purpose the age and sex of each individual is diagnosed and his or her stature calculated. All palaeopathological changes on each skeleton are recorded and these are used to diagnose, where possible, specific diseases. An initial emphasis is placed on nutritional disease, infectious disease, trauma, changes associated with activity-related stress and dental disease (caries lesions, abscesses and periodontal disease), as these are the factors that give the clearest view of general health within a population. The results from

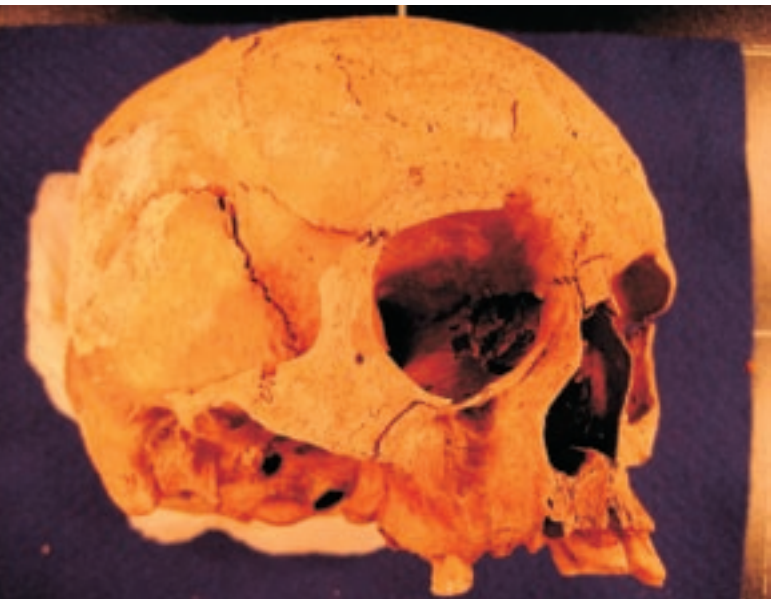

Vinstri lærleggur með höggsár eftir eggvopn. Beinagrind úr karlmanni á aldrinum 18-25 ára (DAV-A-009) úr kumlateig á Dalvík í Eyjafjarðarsýslu.

Left femur with sharp instrument trauma. Skeleton of a 18-25 year old male (DAV-A-009) from the pre-Christian cemetery at Dalvík in Eyjafjarðarsýsla.

these studies will then be used to carry out a palaeodemographic study to increase our understanding of the health of Icelanders in the past and changes therein.

This was the third year of the project, which is due to finish at the end of 2006. This year, analysis was carried out on skeletons from pre-Christian burials (kuml) from various parts of Iceland which are preserved in the National Museum, bringing the total of analysed skeletons to 176. As the analysis for the second year of the project is not completed, no post-analysis has been carried out. It can be said though that the material is, in most instances, very good and

Höfuðkúpa konu, 35-45 ára, (BSS-A-001) sem þjáðst hefur af holdsveiki úr líklegu kumli frá Bessastöðum í Sæmundarhlíð.

The cranium of a 35-45 year old woman (BSS-A-001) who suffered from leprosy from a possible pre-Christian burial from Bessastaðir in Sæmundarhlíð.

lega fyrsti holdsveikisjúklingurinn sem vitað er um á Íslandi.

Alls á nú eftir að skoða 197 beinagrindur. Af þeim eru 46 úr kumlum víðsvegar af landinu. 16 beinagrindur eru úr gamla kirkjugarðinum í Reykjavík. Þær voru grafnar upp af Matthíasi Þórðarsyni og Jóni Steffensen árið 1940 og Gísli Gestssyni og Þorkeli Grímssyni árið 1967 og eru sennilega frá 18. – 19. öld. 56 beinagrindur til viðbótar eru úr kirkjugarðinum á Skeljastöðum í Þjórsárdal, sem grafinn var upp af Matthíasi Þórðarsyni og Jóni Steffensen árið 1939 og er tímasettur til 11. aldar. Þá bíða einnig 79 beinagrindur frá Hofstöðum í Mývatnssveit greiningar, grafnar upp undir stjórn Hildar Gestsdóttur á árunum 1999-2004, og eru þær frá því á 10. öld og fram á þá 15. Rannsóknamiðstöð Íslands (Rannís) styrkir verkefnið.

well-suited to palaeopathological analysis. There are some initial results which show promise, for example evidence of sharp instrument trauma and the skeleton of a female suffering from leprosy, which is possibly the oldest leperous skeleton known from Iceland.

The next stage of this project is to continue the analysis. A total of 197 skeletons are still due to be analysed in this phase of the project. These include 46 from pre-Christian burials from all over the country; 16 from Reykjavík, excavated by Matthías Þórðarson and Jón Steffensen in 1940 and again by Gísli Gestsson and Þorkell Grímsson in 1967, the excavated skeletons probably date to the 18th and 19th centuries; 56 from the cemetery at Skeljastaðir in Þjórsárdalur excavated by Matthías Þórðarson and Jón Steffensen in 1939 and dated to the 11th century; and 79 from Hofstaðir in Mývatnssveit, excavated by Hildur Gestsdóttir between 1999-2004 and dated to the 10th-15th centuries. The Icelandic Research Council (Rannsóknamiðstöð Íslands) funded the project.

Forvarsla í Aðalstræti 14-18

Forvarsla: Garðar Guðmundsson, Howell Roberts, Guðrún Alda Gísladóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir, Ruth Maher, Astrid Daxböck, Oddgeir Hansson og Mjöll Snæsdóttir.

Í janúar árið 2001 hóf Fornleifastofnun Íslands uppgröft í Aðalstræti 14-18 í Kvosinni. Uppgröfturinn var gerður fyrir Minjasafn Reykjavíkur. Á vordögum hafði verið flett ofan af einstaklega vel varðveittum skála frá víkingaöld. Ákveðið var að varðveita rústina á sínum stað og skipuleggja sýningu í kringum hana, í kjallara hótels sem fyrirhugað var að reisa á lóðinni. Rústinni var pakkað inn í jarðvegsdúk og hún grafin undir sandi til varðveislu um sinn. Tekið var ofan af rústinni vorið 2005, þegar byggingu hótelsins var lokið, og var þá byrjað að hreinsa hana og forverja jafnhliða sýningarundirbúningi. Fyrirhugað er að sýningin opni 12. maí árið 2006.

Vor og haust árið 2005 tók starfsfólk frá Fornleifastofnun Íslands þátt í að hreinsa rústina og endurbyggja forskála við hana. Einnig var haft

Conservation in Aðalstræti 14-18

Conservation project: Garðar Guðmundsson, Howell Roberts, Guðrún Alda Gísladóttir, Sigríður Þorgeirsdóttir, Ruth Ann Maher, Astrid Daxböck, Oddgeir Hansson, Mjöll Snæsdóttir.

In January 2001 Fornleifastofnun Íslands began excavations at Aðalstræti 14-18 in the heart of downtown Reykjavík, on behalf of the Reykjavík City museum. By June 2001 an exceptionally well-preserved Viking age hall had been uncovered. The decision was taken to preserve the ruin in situ, and to build a new exhibition around the remains. The ruin was then packed in geotextile and buried under sand. The redesign of the development required further excavation work in both the spring and autumn of 2003, and construction work progressed through 2004. The ruin was uncovered once more in the spring of 2005, and the process of cleaning and conservation began in earnest, along with preparations for an exhibition – due

eftirlit með rakastigi í veggjum hennar, en hún þurfti að þorna að vissu marki áður en forvarsla fór fram. Per Hadsund frá Aalborg museum og Jannie Ebsen frá Odense museum stjórnðu forvörslu rústarinnar sem lýkur ekki að fullu fyrr en síðla árs 2006.

Reykjavík 871 +/-2 Landnámssýningin

Orri Vésteinsson, Howell M. Roberts og Mjöll Snæsdóttir hafa lagt til texta og myndefni fyrir sýninguna í samvinnu við margmiðlunarfyrtækið Gagarín ehf. og verkefnahóp sem að sýningunni stendur.

Skálinn í Aðalstræti að uppgræfti loknum vorið 2001.

The skáli in Aðalstræti after excavation in 2001.

to open on May 12th 2006.

In the spring and autumn of 2005 staff from Fornleifastofnun Íslands took part in the cleaning of the ruin, the reconstruction of the entrance anteroom, and in the monitoring of the slow drying of sediments within the ruin. Conservation work – directed by Per Hadsund (Aalborg museum) and Jannie Ebsen (Odense museum) will continue throughout 2006.

871 +/-2 The Settlement exhibition

Orri Vésteinsson, Howell Roberts and Mjöll Snæsdóttir have provided texts and images for the exhibition, in collaboration with the project design group and Gagarín ehf.

COST A27: Verndun og rannsóknir á menningarlandslagi fyrir iðnbyltingu

Þátttakendur í samstarfshópi: Oscar Aldred, Adolf Friðriksson og Garðar Guðmundsson.

Aðrir þátttakendur: Orri Vésteinsson, Gavin Lucas, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Howell Roberts og Sædís Gunnarsdóttir.

Árið 2004 var Fornleifastofnun boðin þátttaka í samstarfshópi á vegum Evrópsku vísindastofnunarinnar (ESF) um verndun og rannsóknir á minjum og menningarlandslagi í Evrópu fyrir tíð iðnbyltingar. Samstarfshópurinn nefnist COST A27 og eru verkefni hans liður í rammaáætlunum um margvíslegt vísindalegt samstarf í álfunni. Markmið samstarfsins er að meta stöðu verndunar og rannsókna á þessum minjum og ýmis áhrif á þær, s.s. þegar horfið er frá hefðbundnum búnaðarháttum í landbúnaðarhéruðum, áhrif nýrrar tækni á námavinnslusvæðum, búsetuþróun o.s.frv.

Í maí 2005 sóttu Adolf Friðriksson, Oscar Aldred og Garðar Guðmundsson fund í Odense. Hluti dagskrárinnar snerist um löggjöf og aðra

þætti minjastjórnunar í hverju landi, og hélt Adolf erindi um þróun þessa málaflokks á Íslandi. Í nóvember sóttu Adolf Friðriksson og Oscar Aldred fund í Napolí og þar hélt Oscar kynningu á fyrirhuguðu samstarfi Íslands og Grikklands um rannsóknir á menningarlandslagi og áhrif um eldvirkni.

Samstarfinu hefur verið hleypt af stokkunum og verður árangur þess kynntur á COST A27 ráðstefnu sem haldin verður í Le Mans í september 2006.

Auk stjórnarfundar og ráðstefna kostar Vísindastofnun Evrópu stuttar og hnitmiðaðar rannsóknarferðir þátttakenda milli landa. Í desember 2005 brá Fornleifastofnun sér í gestgjafahlutverk og tók á móti Juan Luis Pecharromán Fuente frá Fornaldar- og fornleifadeild Sagnfræðistofnunarinnar í Madrid sem hingað kom til að kynna sér aðferðir við skráningu og rannsóknir á íslensku menningarlandslagi. Næsti fundur samstarfshópsins verður á Samos í Eyjahafinu vorið 2006.

COST A27: Understanding pre-industrial structures in rural and mining landscapes

Oscar Aldred (Management committee), Adolf Friðriksson (Management committee) and Garðar Guðmundsson.

Additional team members: Orri Vésteinsson, Gavin Lucas, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Howell Roberts and Sædís Gunnarsdóttir.

In 2004 the Institute was invited to participate in the COST A27 network, funded by the European Science Fund (ESF), of which the principal objective is the identification and evaluation of pre-industrial elements in the European landscape which are threatened by the abandonment of traditional agricultural and mining activities. In 2005 the Institute began to actively participate in the meetings and discussions on landscapes in Europe. This involved attendance of several meetings, presenting papers, creating research proposals and the hosting of a Short Term Scientific Meeting (STSM) by a delegate from Spain.

In May, Adolf Friðriksson, Oscar Aldred and

Garðar Guðmundsson, attended a meeting in Denmark. A presentation was given by Adolf Friðriksson in the session „Status on protection of pre-industrial landmarks in different countries or regions“ on the current status of landscape scale protection and management in Icelandic archaeology. In November, Adolf Friðriksson and Oscar Aldred attended a meeting in Naples. A presentation was given by Oscar Aldred on a joint research proposal between Iceland and Greece in the Workgroup for Rural landscapes entitled „Approaching diverse European dynamic pre-industrial landscapes in the volcanically active regions of Greece and Iceland“.

During the course of 2005, Iceland held discussions with Greece on developing mutual areas of research. Common ground was found in the study of volcanic landscapes. First discussions were connected to mining landscapes, in particular the mining of sulphur and lignite. A second discussion took place on determining the effects that volcanic regions have on cultural

bátttakendur í COST A27 í skoðunarferð skammt frá frá Óðinsvéum.

COST A27 participants on excursion in Denmark, near Odense.

activity within them. The latter proposal has manifested itself into a paper that will be given at the COST A27 conference in Le Mans, December 2006.

In December, a STSM from Spain was hosted by the Institute. The STSM was called Discussion about Cultural Landscapes Management: The application of the Historic Landscape Characterisation method to the Spanish Roman Goldmine of Las Médulas. Oscar Aldred instructed Juan Luis Pecharroman Fuente (Depto. de Hª Antigua y Arqueología, Instituto de Historia del CSIC, Madrid, Spain) over a five-day period on the historic landscape characterisation approach.

ARCHAEOLOGIA ISLANDICA

Tímaritstofnunarinnar, ARCHAEOLOGIA ISLANDICA, hóf göngu sína 1998. Er tímaritinu ætlað að vera vettvangur til birtingar á rannsóknarskýrslum og greinum um íslenska fornleifafræði og skyld efni. Allt frá 1880 hefur Árbók hins íslenska fornleifafélags verið meginvettvangur skrifa um íslenska fornleifafræði og hefur gegnt mikilvægu hlutverki bæði sem sérfræðirit og ekki síður sem helsta málagn íslenskrar menningarsögu. Síðustu ár hefur fornleifarannsóknnum fjölgað og þær aukist verulega að umfangi. Þetta stóreflda rannsóknarstarf hefur kallað á nýjan og sérhæfðan útgáfuvettvang.

Allt frá því á 19. öld hafa umfangsmestu fornleifarannsóknir á Íslandi verið gefnar út erlendis. Eftir því sem fjöldi og umfang verkefna eykst verður mikilvægara að efla útgáfu á niðurstöðum og umræðu um þær, einkum þar sem sífellt stærri hópur fornleifafræðinga, bæði íslenskra og erlendra, vinnur nú við fornleifarannsóknir á Íslandi. Á síðustu árum hafa stofnanir og einstaklingar gefið út fjölrítaðar uppgraftarskýrslur

og fornleifaskrár. Þessar skýrslur, sem oft eru bæði vandaðar og geyma dýrmætar heimildir, eru fjölrítaðar í litlu upplagi og ná því til fárra. Ljóst er að þörf var á nýju riti til að birta a.m.k. megindrætti og niðurstöður og skila þeim á markvissan hátt í hendur lesendum, bæði á Íslandi og erlendis.

Á þessari rúmu öld sem fornleifafræði hefur verið stunduð á Íslandi hefur fræðigreinin tekið stakkaskiptum. Í stað athugana er tóku aðeins hluta úr degi, eru nú stundaðar rannsóknir sem standa yfir mánuðum eða árum saman, eða jafnvel í áratugi. Með nýjum rannsóknum og viðhorfum hafa rannsóknarskýrslur breytt um svip. Í árdaga fornleifafræði voru þær skrifaðar nánast eins og sendibréf eða persónuleg dagbók, þar sem fræðimaðurinn sagði frá athugunum sínum, oft á lipru máli sem öllum almenningi var unnt að tileinka sér. Nýjar aðferðir við uppgröft hafa leitt af sér langtum umfangsmeira safn rannsóknargagna en áður þekktist. Með tilkomu æ fleiri raunvísindalegra aðferða og meiri

ARCHAEOLOGIA ISLANDICA

The year 1998 saw the first issue of ARCHAEOLOGIA ISLANDICA, a journal established by Fornleifastofnun Íslands (Institute of Archaeology) with the aim of publishing research reports, articles and reviews on Icelandic archaeology and related material. It emerges out of a long tradition of publishing, which began in 1880 with the first edition of Árbók hins íslenska fornleifafélags (Yearbook of the Icelandic Archaeological Society) which regularly reported the archaeological work done by a small group of people in an antiquarian tradition. While Árbók continues today as a major Icelandic scientific journal, it presents material covering a wide range of historical interests to a wide audience and with the increasing amount of archaeological work being done in Iceland, especially larger projects, the lack of a journal dedicated specifically to archaeology was being felt. Many of these larger projects have been published abroad under a foreign press, whether conducted by foreigners or not. Since the pace and quantity of such projects is only increasing, the

problem was only becoming more acute, especially as the number of archaeologists, both foreign and national, working in the country has been rising. In the last few years, archaeological organizations in Iceland have been conducting work and producing reports at an ever expanding rate but the dissemination of this work has been minimal. There has been a clear need for a venue in which this work can be brought together and presented to a wider audience, both within Iceland and abroad. It is partly a sign of this need that there is now a Society of Icelandic Archaeologists (Félag íslenskra fornleifafræðinga) which convenes to discuss recent research and allows archaeologists to come together and present their work amongst their peers. However, such work still needs to be published, indeed since 1990 the Icelandic government has made it an obligation to do this within five years. The importance of publication, beyond archive reports, cannot be stressed too highly and for at least two reasons: first, it can reach a much wider audience and in doing so, its rele-

sérhæfingar í rannsóknarstörfum hafa rannsóknarskýrslurnar fjarlægst hinn almenna lesanda. Jafnframt hefur alþjóðlegt efni um helstu uppgötvanir í fornleifafræði skilið sig frá skýrslum í stíl og framsetningu. Bilið á milli þessara bókmenntagreina fer vaxandi. Viðhorf við framkvæmd rannsókna eru einnig breytt frá því sem var. Fornleifafræðingar stunda vísindastörf sín við óvenjulegar aðstæður: Við uppgroft er fornleifunum sjálfum fórnað í þágu fræða og nýrrar þekkingar. Siðfræði grafarans boðar að skrá allar upplýsingar af mestu samvirkusemi, varðveita frumgögn og birta rannsóknargögnin og niðurstöður. Í þessum anda hafa íslensk stjórnvöld frá 1990 gert fornleifafræðingum skylt að birta uppgrafarskýrslur innan fimm ára. Mikil gróska er í íslenski fornleifafræði. Fjölmargar rannsóknir eru stundaðar víða um land, fornleifafræðingum fjölga ár frá ári, og nú eru allnokkrir þeirra komnir með dýrmæta sérmenntun í undirgreinum fornleifafræðinnar. Er það tímanna tákn að fornleifafræðingar hafa stofnað með sér félag, vettvang til að kynna afrakstur rannsókna á hverju ári fyrir

starfssystkinum sínum og fjalla um málefni fræðigreinarinnar. Rannsóknir erlendra vísindamanna á Íslandi hafa einnig aukist, enda er fornleifafræði alþjóðleg vísindagrein en þær fornleifarannsóknir sem birtar hafa verið á íslensku eru erlendum vísindamönnum sem lokuð bók. Mikilvægt er að skapa vettvang fyrir alþjóðlega umræðu á sviði íslenskrar fornleifafræði, miðla árangri íslenskra fornleifarannsókna til hins alþjóðlega vísindasamfélags og skila erlendra umfjöllun um íslenskar fornleifar til Íslendinga. Ritstjórnarstefna ARCHAEOLOGIA ISLANDICA er reist á grundvelli þeirrar reynslu sem nú er fengin af útgáfu í íslenski fornleifafræði og með hliðsjón af þróun fræðigreinarinnar á alþjóðavísu síðustu áratugi. Í ritinu verða birtar skýrslur á ensku um uppgrefti, skráningu og aðrar rannsóknir á fornleifum. Er ARCHAEOLOGIA ISLANDICA ætlað

vance and importance are both increased and better appreciated. Second, such reception enables a broader spectrum of response and feedback on the value of the work, thus helping to develop and improve the research which is conducted in Iceland. On this line, the question of which language to publish in becomes highly significant; so much of the archaeological work conducted in the past but especially that being done today, is effectively closed off to the wider archaeological and scientific community. This is unfortunate, not simply because foreign archaeologists working in Iceland or even the wider region of the North Atlantic are uninformed, but perhaps more so because Icelandic archaeology is not getting the recognition it deserves on the wider stage. For this reason, this journal is in English. Iceland will continue to attract foreign researchers and specialists and this international cooperation needs to be sustained for the same reasons; it is equally important that their work is published within Iceland by an Icelandic journal, even if in a foreign language, so that such work is available to Icelandic archaeologists. However,

while the journal is intended to be accessible to an international audience and include contributions by non-Icelanders, the ultimate aim remains the promotion of Iceland's archaeological heritage. The nature of the material it covers focuses quite specifically on archaeological research in Iceland and includes reports on current projects, more general articles, book reviews and an annual round-up of all archaeological work done in the country. The fourth issue, which was published in 2005, is devoted to articles on recent work in the West Fjords, and includes reports on excavations of 19th century farm remains at Eyri in Ísafjörður, a 10th century farm at Vatnsfjörður, a 19-20th century abandoned trading station at Kúvíkur in Strandir, and 18th to early 20th century remains in the cemetery of Hólskirkja in Bolungarvík. Future issues may present the results of other projects in a similar

að stuðla að varðveislu menningararfs Íslendinga og eflingu íslenskra vísinda. Viðfangsefni ritsins verða fyrst og fremst íslenskar fornleifar og menningarsaga en einnig fornleifafræði Norður-Atlantshafs að því leyti sem hún tengist íslenskum rannsóknarefnum. Innihald ritsins verður skýrslur um yfirstandandi rannsóknir, almennari umfjöllun um ákveðin rannsóknarverkefni og álitamál í íslenskri fornleifafræði, ritdómar og yfirlit um fornleifarannsóknir á Íslandi. Heftið sem kom út á árinu var að þessu sinni helgað rannsóknum á Vestfjörðum. Þar eru m.a. birtar niðurstöður rannsókna við Hólskirkju í Bolungarvík, á Eyri við Skutulsfjörð, í Vatnsfirði í Ísafjarðardjúpi og í Kúvíkum við Reykjafjörð á Ströndum. Ritstjóri er dr. Gavin M. Lucas.

manner or several different projects together, depending on the material submitted. In either case, the archaeology of Iceland will undoubtedly reach a wider audience and its value, both home and abroad, will be the richer for it. The journal is edited by Dr. Gavin M. Lucas.

Fornleifaskólinn

Fornleifaskólinn var settur á stofn árið 1997, og hefur verið haldinn á hverju sumri síðan þá. Hlutverk skólans er að auka þekkingu nemenda, bæði íslenskra og erlendra, á íslenski fornleifafræði. Nemendur hvaðanæva frá Evrópu og Norður-Ameríku hafa tekið þátt í námskeiðum skólans þar sem eru kennd undirstöðuatriði íslenskrar fornleifafræði. Námskeiðið er haldið 4 vikur á hverju sumri og samanstendur af uppgreifti, fornleifaskráningu, fyrirlestrum, málstofum og verklegum tímum, í umsjá fornleifafræðinga og annarra vísindamanna. Þátttakendur þurfa að hafa hafið nám í fornleifafræði og einnig er æskilegt að áhugasvið þeirra tengist íslenski fornleifafræði eða fornleifafræði Norður-Atlantshafssvæðisins.

Fornleifaskólanum er stjórnað af Karen Milek (Fornleifastofnun Íslands), prófessor Christian Keller (Senter for studier i vikingtid og nordisk middelalder, Oslo) og prófessor Thomas McGovern (NABO/Hunter College, New York). Sumarið 2005 tóku 11 nemendur þátt í fornleifaskólanum. Þeir voru: Amelia Grace Bidwell, Elizabeth Pierce,

Helgi Dal Michelsen, Even Ballangrud Andersen, Jonas Secher Schmidt, Laszlo Ferenczi, Paul Baltzer Heide, Erna Þórarinsdóttir, Karlotta S. Ásgeirsdóttir, Mike Campana og Molly Odell.

Dr. Gavin Lucas hætti sem skólastjóri haustið 2004, en hann hafði haft umsjón með skólanum frá árinu 1998. Í hans stað var ráðin Karen Milek, doktorsnemi við Háskólann í Cambridge. Við skólann voru eftirfarandi kennarar: Oscar Aldred, Ragnar Edvardsson, Adolf Friðriksson, Garðar Guðmundsson, Mjöll Snæsdóttir, Orri Vésteinnsson, Thomas McGovern (New York), Christian Keller (Oslo), og Ian Simpson (Stirling). Á árunum 1997-2004 fór uppgráftarkennslan fram í Mývatnssveit og Aðaldal í S-Þingeyjarsýslu, en á þessu ári var hún flutt að Vatnsfirði í Ísafjarðardjúpi, með bækistöð á Reykjanesi.

The Field School

The Field School is an annual course established in 1997 to develop international student networks in the discipline of Icelandic archaeology. Students from all over Europe and North America have attended the school where they are given a solid and basic grounding in aspects of Icelandic archaeology. The course runs 4 weeks during the summer and consists of field training, lectures, seminars and workshops, supervised by an international team of leading archaeologists and scientists. Candidates for the fieldschool are expected to have already started an undergraduate or post-graduate course in archaeology and to have a strong interest in Iceland or the North Atlantic.

The organization of the fieldschool is coordinated by Karen Milek (Fornleifastofnun Íslands/Cambridge University), Professor Christian Keller (Viking and Medieval Centre in Oslo) and Professor Thomas McGovern (NABO/Hunter College, New York), and is a joint project with NABO. In 2005, the number of students totalled

Nemendur í Fornleifaskólanum sumarið 2005.

Students in Field School in 2005.

11 and are listed below: Amelia Grace Bidwell, Elizabeth Pierce, Helgi Dal Michelsen, Even Ballangrud Andersen, Jonas Secher Schmidt, Laszlo Ferenczi, Paul Baltzer Heide, Erna Þórarinsdóttir, Karlotta S. Ásgeirsdóttir, Mike Campana and Molly Odell.

In the Autumn 2004, Dr. Gavin Lucas ended his term as director of the fieldschool. Dr. Lucas had run the fieldschool since 1998. His position has been filled by Karen Milek. This year the Fieldschool took place in Vatnsfjörður, NW - Iceland.

Starfsfólk / Staff

Adolf Friðriksson (f. 1963), forstöðumaður Fornleifastofnunar Íslands frá 1995. Lauk BA prófi (Hons.), MPhil í fornleifafræði frá Institute of Archaeology, UCL í London. Hann hefur tekið þátt í rannsóknum

í Bretlandi, Frakklandi, Ítalíu og á Íslandi frá 1985, og stjórnað margvíslegum verkefnum, s.s. uppgröftum, skráningu og útgáfu frá 1989 að telja. Hann stjórnar m.a. fornleifarannsóknnum á Þingvöllum við Öxará. Sat í stjórn Norrænu heimsmínjaskrifstofunnar í Osló árin 1999-2001, og í stjórn TL-rannsóknarstöðvarinnar í Árósum frá 1997. Helstu ritverk eru: Sagas and popular antiquarianism in Icelandic Archaeology (Avebury 1994), og Kuml og haugfé (meðhöfundur og ritstjóri; Mál og menning 2000). Áhugasvið: Saga fornleifafræðinnar, víkingaaldarmenning, þinghald og greftrunarsíður til forna.

Adolf Friðriksson, born 1963, director of the FSÍ since 1995. BA (Hons.), M.Phil in Archaeology, Institute of Archaeology, UCL, London. Friðriksson has participated in excavations in the UK, France, Italy and Iceland, and has directed various excavations, survey and publication projects since 1989. He was a member of the board of directors of the Nordic World Heritage Office in Oslo 1999-2001. He is the author of: Sagas and Popular Archaeology in Iceland, Avebury 1994, and co-author of Kuml og haugfé - Pagan Burials in Iceland, Mál og menning 2000. Research interests: History of Archaeology, Viking Age culture, Popular Archaeology.

Garðar Guðmundsson (f. 1953), fornvistfræðingur, hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar síðan 1995. Hann lauk BS með láði í fornleifafræði frá Institute of Archaeology, UCL í London og hefur tekið þátt í ýmsum rann-

sóknarverkefnum á Bretlandi, Grænlandi og Íslandi. Garðar stjórnar öllum fornvistfræðirann-

sóknum hjá stofnuninni og er formaður Félags íslenskra fornleifafræðinga. Áhugasvið: Aðferðarfræði fornvistfræðirannsóknna, plöntuleifar og kornrækt á Íslandi á miðöldum.

Garðar Guðmundsson, born 1953, palaeobotanist. Member of the FSÍ Board of Directors since 1995. BSc. (Hons.) in Archaeology, Institute of Archaeology, UCL, London. Guðmundsson has participated in various research projects in the UK, Greenland and Iceland. He is the head of palaeoenvironmental research at the FSÍ. Guðmundsson is the president of the Society of Icelandic Archaeologists. Research interests: Methods in palaeoenvironmental studies, plant remains, cereal cultivation in medieval Iceland.

Mjöll Snæsdóttir (f. 1950), fornleifafræðingur, hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar síðan 1995. Fil.kand. í fornleifafræði frá Uppsöllum. Hún tók þátt í Reykjavíkuroppgreftinum 1971-75 og hefur víð-

tæka reynslu af borgaruppgröftum á Norðurlöndum þ.á m. frá Túnsbergi, Málmei og Uppsöllum. Hún stjórnaði uppgrefti á Stóruborg 1978-1990 sem var lengi stærsta uppgrafterverkefni sem ráðist hafði verið í á Íslandi og eini heildaruppgröftur á bæjarhól sem gerður hefur verið á Norðurlöndum. Mjöll tók þátt í uppgrefti á Hofstöðum í Mývatnssveit 1991-2004. Hún er meðstjórnandi við fornleifauppgröft í Skálholti sem nú stendur yfir. Mjöll hefur verið ritstjóri Árbókar hins íslenska fornleifafélags frá 1993. Áhugasvið: Miðaldaforneifafræði og fornleifafræði bæjarhóla.

Mjöll Snæsdóttir, born 1950. Senior Archaeologist. Member of the FSÍ Board of Directors since 1995. Fil.Kand. in Archaeology and Ethnology, Uppsala, Sweden. Snæsdóttir has participated in research in Norway, Sweden and Iceland. She was the director of the Stóraborg excavation 1978-1990, which is the largest salvage excavation project carried out in Iceland to date. Snæsdóttir has been the editor of Árbók

- The Yearbook of the Archaeological Society – since 1993. Research interests: medieval archaeology, farm mound archaeology.

Orri Vésteinsson

(f. 1967) er fornleifafræðingur frá Fornleifastofnun Lundúnaháskóla en hefur auk þess doktorspróf í sagnfræði frá sama skóla. Hann hefur setið í stjórn Fornleifastofnunar frá 1995 og var forstöðumaður

ur Rannsókn- og kennsluviðs hennar 1995-2002. Hann hefur tekið þátt í uppgröftum á Íslandi, í Bretlandi og Japan frá 1984 og hefur verið meðstjórnandi fornleifarannsóknna á Hofstöðum í Mývatnssveit frá 1992, Aðalstræti og Gásum frá 2001 og í Skálholti frá 2002. Hann stjórnaði fornleifarannsókn í Nesi við Seltjörn 1995-1996, á Neðra Ási í Hjaltadal 1998-1999, Þingvöllum 1999, Sveigakoti í Mývatnssveit frá 1998 auk ýmissa minni verkefna. Orri er skipaður heiðursprófessor í fornleifafræði við mannfræðideild City University of New York og tók við stöðu lektors í fornleifafræði við Háskóla Íslands árið 2002.

Orri Vésteinsson, born 1967, member of the FSÍ Board of Directors since 1995. He is a lecturer in Archaeology at the University of Iceland and was Head of Research and Training at the FSÍ 1995-2002. He is also an Adjunct member of the Doctoral Faculty at the Graduate School and University Center, City University of New York. MA in Archaeology from the Institute of Archaeology, UCL, London, and PhD in History, UCL. He has participated in research in the UK, Japan and Iceland, and directed many excavation, survey and publication projects in Iceland since 1989. He is the author of *The Christianization of Iceland* (Oxford Univ. Press 2000). Research interests: Social and economical history of medieval Iceland, Church history and settlement patterns.

Gavin Lucas (f. 1965) hefur unnið við fornleifarannsóknir á Íslandi frá 1989. Megináhugasvið hans eru aðferðafræði fornleifafræðinnar og kennileg fornleifafræði, en hann hefur ritað um þau efni bækur og

fjöldi tímaritsgreina. Hann er jafnframt sérfræðingur í leirkerum frá seinni öldum. Hann hefur mikla uppgrafarreynslu frá Englandi, Tyrklandi, Íslandi og víðar, og nýtur vaxandi viðurkenningar sem einn helsti fræðimaður Breta á sviði kennilegrar fornleifafræði. Hann hóf störf sem aðstoðarforstöðumaður hjá Fornleifastofnun í maí árið 2002 og er einn af verkefnisstjórum uppgrafar í Skálholti sem nú stendur yfir. Hann er ritstjóri *ARCHAEOLOGIA ISLANDICA*. Gavin lauk doktorsnámi árið 1995 frá Cambridge háskóla, þar sem hann starfaði á árunum 1996-2002 við stjórnun uppgrafa. Einnig tók hann þátt í uppgræfti í Çatalhöyük á Tyrklandi 1996 og 1997. Áhugasvið: Kennileg fornleifafræði og nútíma-minjar.

Gavin Lucas, born 1965, Assistant Director (since May, 2002), has a first Class BA Honours in 1988 from Institute of Archaeology, London, PhD in Archaeology in 1995 from the University of Cambridge. Lucas has participated in various excavations in the UK, Italy, Turkey, S. Africa and Iceland. He was Project Officer at the Cambridge Archaeological Unit for 6 years, involving archaeological mitigation for commercial projects relating to construction or development work. He is the author of *Critical Approaches to Fieldwork: Historical and Contemporary Archaeological Practice* (Routledge 2001), *An Archaeology of Colonial Identity* (Springer 2005), *The Archaeology of Time* (2005) and co-editor of *Archaeologies of the Contemporary Past* (Routledge 2001). He is also editor of the journal *Archaeologia Islandica*, an international journal on Icelandic archaeology since 1998. Research interests: archaeological theory and method and the archaeology of the modern world.

Andrea S. Harðardóttir (f. 1968) er sagnfræðingur og kennari. Hún lauk BA gráðu í sagnfræði frá Háskóla Íslands með þjóðfræði sem aukagrein og í framhaldi af því námi til kennsluréttinda.

Andrea stundar nú nám á MA stigi í sagnfræði en fæst jafnframt við kennslu. Hún hóf störf sem verkefnastjóri hjá Fornleifastofnun á Ísafirði árið 2003. Áhugasvið: Þjóðsagnafræði og hugarfarssaga.

Andrea S. Harðardóttir, born 1968, historian and teacher. Harðardóttir completed her BA degree in history from the University of Iceland, minor in ethnology and a teaching degree. Presently, she is working on a masters in history as well as teaching. Harðardóttir is project manager at the department of the Institute of Archaeology in Ísafjörður since 2003. Research interests: folktales and social ideas.

Birna Lárusdóttir (f. 1976) er með BA gráðu í íslensku og MA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands. Birna hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1999. Hún hefur unnið við fornleifaskráningu og uppgrefti og er ritstjóri orðasafns um íslenska fornleifafræði. Áhugasvið: Örnefni og landbúnaðarsaga.

Birna Lárusdóttir, born 1976. BA in Icelandic Studies, MA in Archaeology at the University of Iceland. Lárusdóttir has worked for the FSÍ since 1999 on various survey and excavation projects and is the editor of a dictionary of archaeological terms. Research interests: Place-names and history of landuse and agriculture.

Birna Lárusdóttir, born 1976. BA in Icelandic Studies, MA in Archaeology at the University of Iceland. Lárusdóttir has worked for the FSÍ since 1999 on various survey and excavation projects and is the editor of a dictionary of archaeological terms. Research interests: Place-names and history of landuse and agriculture.

Colleen Batey (f. 1956) hóf störf sem gripasérfræðingur hjá Fornleifastofnun 2002. Hún lauk BA prófi (Hons.) 1978 og doktorsprófi frá háskólanum í Durham. Sérfræðisvið Colleen eru munir frá víkingatíma. Hún hefur unnið sem safnvörður í Glasgow og kennt við University College í London og háskól-

ann í Glasgow. Helstu áhugasvið hennar eru gripagreining víkingatíma, greftrunarsíðir og vistfræðilegar fornleifarannsóknir. Colleen hefur verið félagi í Institute of Field Archaeologists frá 1984 og meðstjórnandi í veigamiklum rannsóknarverkefnum í Freswick Links, Caithness og Tintagel kastala í Cornwall.

Colleen Batey, born 1956, Finds Manager at the FSÍ since 2002. BA Hons. Degree (1978) and PhD (1984) in Archaeology at Durham University. Artefact expert, Dr. Batey is an authority on Viking artefacts, she has worked as Curator of Archaeology at Glasgow Museums, and lecturer in Archaeology at the University of Leeds, lecturer in Medieval Archaeology at University College, London and is currently part-time lecturer in Archaeology at the University of Glasgow. Research interests: Viking Age artefacts, burials and environmental archaeology. Member of the Institute of Field Archaeologists since 1984 and Co-Director of major research projects at Freswick Links, Caithness and Tintagel Castle, Cornwall.

Colleen Batey, born 1956, Finds Manager at the FSÍ since 2002. BA Hons. Degree (1978) and PhD (1984) in Archaeology at Durham University. Artefact expert, Dr. Batey is an authority on Viking artefacts, she has worked as Curator of Archaeology at Glasgow Museums, and lecturer in Archaeology at the University of Leeds, lecturer in Medieval Archaeology at University College, London and is currently part-time lecturer in Archaeology at the University of Glasgow. Research interests: Viking Age artefacts, burials and environmental archaeology. Member of the Institute of Field Archaeologists since 1984 and Co-Director of major research projects at Freswick Links, Caithness and Tintagel Castle, Cornwall.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir (f. 1975) hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1996. Hún er með BA gráðu í mannfræði og MA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands. Elín erdeildarstjóriskráningardeildar og hefur unnið við fornleifaskráningu og ýmis uppgraftarverkefni. Áhugasvið: Þróun aðferða í fornleifaskráningu og rannsóknir á sörvistölum.

við fornleifaskráningu og ýmis uppgraftarverkefni. Áhugasvið: Þróun aðferða í fornleifaskráningu og rannsóknir á sörvistölum.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir, born 1975, Archaeological Survey Manager. BA in Anthropology, MA in Archaeology at the University of Iceland. Hreiðarsdóttir has worked at the FSÍ on various survey and excavation projects since 1996. Research interests: Methods in archaeological survey, Viking age beads.

Guðrún Alda Gísladóttir (f. 1974) hefur unnið við uppgrefti, fornleifaskráningu og teikningu hjá Fornleifastofnun síðan 2001. Hún er með BED gráðu frá Kennaraháskóla Íslands og lauk MA gráðu í fornleifafræði frá

Háskóla Íslands 2004. Áhugasvið: Griparannsóknir og teikningar.

Guðrún Alda Gísladóttir, born 1974, B.Ed from the Iceland University of Education, has worked at various site surveys, excavations and illustration at the FSÍ since 2001. She finished her MA in archaeology from the University of Iceland in 2004. Research interests: finds research and illustrations.

Hildur Gestsdóttir

(f. 1972) fornmeinafræðingur lauk BA prófi í fornleifafræði frá háskólanum í Nottingham 1994, MS í beinafræði og fornmeinafræði frá háskólanum í Bradford 1998 og hefur stundað

doktorsnám við Háskóla Íslands síðan 2004. Hildur hefur tekið þátt í fornleifauppgröftum á Íslandi, Bretlandi og í Kenýa. Hún hefur tekið þátt í fjölmörgum verkefnum Fornleifastofnunar, m.a. fornleifauppgröftum og mannabeinarannsóknnum. Hildur hefur unnið fyrir Bath Archaeological Trust á Englandi, Exeter Archaeology, Þjóðminjasafn Íslands og Þjóðminjasafnið í Wales. Hún hefur einnig mikla reynslu af manna-beinarannsóknnum, en þær hefur hún gert fyrir Fornleifastofnun frá 1997, fyrir Þjóðminjasafnið, Bath Archaeological Trust á Englandi, Exeter Archaeology (Englandi), Cornwall Archaeological Unit (Englandi) og Somerset County Council (Englandi). Áhugasvið: Fornmeinarannsóknir.

Hildur Gestsdóttir, born 1972, Palaeopathologist. BA in Archaeology from the University of Nottingham 1994, MSc in Osteology, Palaeopathology and Funerary Archaeology from the University of Bradford 1998 and has been working on a PhD at the University of Iceland since 2004. Gestsdóttir has participated in excavations in Iceland, UK and Kenya. She has participated in various FSÍ projects as excavator, osteoarchaeologist and supervisor in Iceland since 1996. She has worked for Bath Archaeological Trust, England, Exeter Archaeology, England, National Museum of Iceland and National Museum of Wales. Also, she has extensive experience in the analysis of archaeological human remains for the FSÍ, National Museum of Iceland, Bath Archaeological Trust (England), Exeter Archaeology (England),

Cornwall Archaeological Unit (England) and Somerset County Council (England). Research interest: Palaeopathology.

Howell Magnús Roberts

(f. 1968) fornleifafræðingur, er yfirmaður uppgraftarsviðs Fornleifastofnunar. Hann er með BA gráðu í klassískum fræðum og fornleifafræði frá Háskólanum í Liverpool og hefur starfað sem fornleifafræðingur síðan 1993. Howell er meðlimur í AIFA (Institute of Field Archaeologists). Howell tók þátt í uppgræfti á Bessastöðum 1996, Geirsstöðum í Hróarstungu og Hofstöðum í Mývatnssveit 1996 og 1997, var verkstjóri við uppgröft á Neðra Ási 1998, á Hofstöðum 1998-2001, í Aðalstræti 2001 og er verkstjóri við uppgræfti á Gásum í Eyjafirði og á Þingvöllum sem nú standa yfir. Howell var aðstoðarmaður við úrvinnslu Stóruborgargagna veturinn 1997-1998. Fyrir utan uppgrafarreynslu á Íslandi hefur Howell víðtæka reynslu af verkstjórn í björgun-
aruppgræfti í Bretlandi og reynslu af vísindarannsóknnum og uppgræfti í Qatar, Noregi og Frakklandi. Áhugasvið: Aðferðafræði fornleifafræðinnar, húsa-gerð á járnöld og verslun á miðöldum.

leifafræðingur síðan 1993. Howell er meðlimur í AIFA (Institute of Field Archaeologists). Howell tók þátt í uppgræfti á Bessastöðum 1996, Geirsstöðum í Hróarstungu og Hofstöðum í Mývatnssveit 1996 og 1997, var verkstjóri við uppgröft á Neðra Ási 1998, á Hofstöðum 1998-2001, í Aðalstræti 2001 og er verkstjóri við uppgræfti á Gásum í Eyjafirði og á Þingvöllum sem nú standa yfir. Howell var aðstoðarmaður við úrvinnslu Stóruborgargagna veturinn 1997-1998. Fyrir utan uppgrafarreynslu á Íslandi hefur Howell víðtæka reynslu af verkstjórn í björgun-
aruppgræfti í Bretlandi og reynslu af vísindarannsóknnum og uppgræfti í Qatar, Noregi og Frakklandi. Áhugasvið: Aðferðafræði fornleifafræðinnar, húsa-gerð á járnöld og verslun á miðöldum.

Howell Magnús Roberts, born 1968, Head of Excavation Department, FSÍ. BA in Classical Studies and Archaeology, University of Liverpool 1991. Professional archaeologist since 1993. Member of the Institute of Field Archaeologists since 2001 (AIFA). Experience in UK, Iceland, Norway, Qatar and France. Based in Iceland 1996-98 and Head of Dept. at the FSÍ since January 2001. Previous employment includes the Museum of London Archaeology Service, Birmingham University Field Archaeology Unit, National Museum of Iceland. Roberts is director of excavations for the Gásir and Þingvellir Millennium projects, and supervised the excavation at Aðalstræti in Reykjavík. Research interests: methods, Iron Age architecture, medieval trade.

Lilja Björk Pálsdóttir (f. 1971) lauk BA gráðu í fornleifafræði frá Háskóla Íslands árið 2005. Hún hefur unnið hjá Fornleifastofnun Íslands við uppgrefti og úrvinnslu frá 2003. Áhugasvið: Fornleifafræðilegar

teikningar.

Lilja Björk Pálsdóttir, born 1971, BA in archaeology from the University of Iceland. She has worked on excavation projects for the FSÍ since 2005. Interests: Illustration.

Oddgeir Hansson (1973) er með BA gráðu í sagnfræði frá Háskóla Íslands. Hann hefur starfað hjá Fornleifastofnun Íslands síðan 1999, bæði við fornleifaskráningu og uppgrefti. Oddgeir vinnur nú að MA ritgerð í fornleifafræði við Háskóla Íslands. Áhugasvið: Gagnagrunnar og notkun landupp lýsingakerfa við fornleifarannsóknir.

Oddgeir Hansson, born 1973, BA in History from the University of Iceland. He has worked for the FSÍ on various excavation and survey projects since 1999. Hansson is currently working on an MA at the University of Iceland. Research interests: GIS in archaeology and databases.

Oscar Aldred (f. 1972) er með BA gráðu í klassískum fræðum og fornleifafræði frá háskólanum í Liverpool, og MA í landsháttafornleifafræði frá háskólanum í Leicester. Síðan 1995 hefur Oscar unnið fyrir vísindastofnanir og bæjaryfirvöld við fornleifauppgrefti, stjórnað rannsóknum og verkefnum sem lúta að stjórnun og skipulagi menningararfsins og séð um safnvörslu hjá Historic Environment í Somerset á Englandi. Áður en Oscar kom til starfa hjá stofnuninni lauk hann rannsóknar-

verkefni fyrir English Heritage, sem laut að því að kortleggja sögulegt menningarlandslag. Oscar hefur sérhæft sig í tölvunotkun í fornleifafræði, sérstaklega hvað viðkemur uppsetningu og stjórnun gagnagrunna og landfræðikerfa. Oscar hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1999 og hefur umsjón með stafrænum miðlunarverkefnum. Síðan 2002 hefur hann borið ábyrgð á þróun gagnasýslu og verið verkefnisstjóri ARENA-verkefnisins. Hann tekur þátt í COST A27 verkefninu fyrir Íslands hönd. Oscar hefur sérhæft sig í rannsóknum á menningarlandslagi.

Oscar Aldred, born 1972, BA (Hons) in Classical Studies and Archaeology, University of Liverpool, and MA in Landscape Archaeology, University of Leicester. Since 1995 he has worked for professional units and local authorities on excavations, research (1995-1999), Heritage Management projects and acted as a curator for the Historic Environment at Somerset County Council, England (1999-2002). Whilst at Somerset he completed two research projects for English Heritage: Historic Landscape Characterisation (HLC) project for Somerset and Exmoor National Park (2001) and the national review of HLC methods to establish future direction and guidelines (2002). Since 2002 at the FSÍ he has been responsible for Digital Data Management, as well as project manager for the EU Culture 2000 funded ARENA project. He is the Icelandic coordinator for the European ESF-COST funded COST A27 Understanding pre-industrial structures in rural and mining landscapes (LANDMARKS) project (2004-2008). Research interests: landscape archaeology (method and theory), heritage management, computers applications in archaeology, Geographical Information Systems (GIS).

Ragnar Edvardsson (f. 1964) er fornleifafræðingur. Ragnar lauk BA gráðu í latínu og sögu frá Háskóla Íslands, MA í fornleifafræði frá Fornleifastofnun Lundúnaháskóla og MPhil í mannfræði og vinnur nú að doktorsritgerð við The Graduate Center, CUNY. Ragnar hefur tekið þátt í fjölda rannsóknarverk-

verkefni fyrir English Heritage, sem laut að því að kortleggja sögulegt menningarlandslag. Oscar hefur sérhæft sig í tölvunotkun í fornleifafræði, sérstaklega hvað viðkemur uppsetningu og stjórnun gagnagrunna og landfræðikerfa. Oscar hefur unnið hjá Fornleifastofnun síðan 1999 og hefur umsjón með stafrænum miðlunarverkefnum. Síðan 2002 hefur hann borið ábyrgð á þróun gagnasýslu og verið verkefnisstjóri ARENA-verkefnisins. Hann tekur þátt í COST A27 verkefninu fyrir Íslands hönd. Oscar hefur sérhæft sig í rannsóknum á menningarlandslagi.

efna á Skotlandi, í Færeyjum og á Íslandi og hefur mikla uppgrafftarreynslu. Ragnar hefur unnið fyrir Fornleifastofnun frá 1996. Hann hefur sérþekkingu á því að gera tilgátuteikningar. Áhugasvið: Rómversk fornleifafræði og útvegsminjar.

Ragnar Edvardsson, born 1964. Archaeologist. BA in Latin and History from the University of Iceland, MA in Archaeology from the Institute of Archaeology, UCL, London, MPhil in Anthropology and PhD (ABD) from The Graduate School and University Center, CUNY. Edvardsson has participated in various research projects in Scotland, the Faroe Islands and Iceland, and has extensive excavation experience, as well as site supervisor. He has worked for the FSÍ since 1996. Research interests: Roman archaeology, marine archaeology.

Sigríður Þorgeirsdóttir (f. 1973) lauk BA gráðu í þjóðfræði frá Háskóla Íslands árið 2002. Hún stundar nú MA nám í fornleifafræði við sama skóla. Sigríður hefur unnið við gripavörslu, skráningu og uppgrefti hjá Fornleifastofnun síðan 2001. Áhugasvið: griparannsóknir.

Sigríður Þorgeirsdóttir, born 1973, BA in ethnology from the University of Iceland. Þorgeirsdóttir has worked on excavations, finds and surveying at the FSÍ since 2001. She is currently working on an MA at the University of Iceland. Research interests: Finds.

Sædís Gunnarsdóttir er sagnfræðingur og fornleifafræðingur. Hún lauk BA gráðu í sögu frá Háskóla Íslands og MA gráðu í landsháttafornleifafræði frá Háskólanum í Leicester. Sædís var ráðin framkvæmdastjóri Fornleifastofnunar á Akureyri árið 2003 en hefur unnið við fornleifaskráningu hjá Fornleifastofnun frá 1996 og hefur auk þess ritstýrt ÍSLEIFU,

gagnagrunni Fornleifastofnunar. Áhugasvið: Miðaldasagnfræði, byggðasaga og notkun landfræðilegra upplýsingakerfa (GIS) í fornleifarannsóknnum.

Sædís Gunnarsdóttir, born 1973, Historian and Archaeologist. BA in History from the University of Iceland, MA in Archaeology from Leicester. Gunnarsdóttir is manager of the department of the Institute in Akureyri since 2003 but has worked on archaeological surveying at FSÍ since 1996 as well as being the editor of FSÍ's National Survey Database. Research interests: GIS in archaeology and medieval history.

Ólöf Þorsteinsdóttir

Ólöf Þorsteinsdóttir hefur verið skrifstofustjóri Fornleifastofnunar síðan 2001. Hún hefur langa reynslu af margvíslegum skrifstofustörfum, starfaði m.a. hjá Orkustofnun, Iðnlánasjóði og hjá Stefi. Áhugasvið: Útivist og ferðalög.

Ólöf Þorsteinsdóttir, born 1959, Head of Office and Secretary at the FSÍ since 2001. Various office experience and training, including secretarial work at the Icelandic Energy Institute. Interests: Outdoor activities and traveling.

SAMSTARFSADILAR COLLABORATORS

Aarhus Universitet, Danmörku	Senter for studier i vikingtid og nordisk middelalder, Oslo Universitet, Noregi
Árbæjarsafn – Minjasafn Reykjavíkur	Raunvísindastofnun Háskóla Íslands
Brooklyn College, City University of New York, Bandaríkjunum	Römisch-Germanische Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts, Þýskalandi
Hið íslenska bókmenntafélag	Skálholtsskóli
cIMeC, Institute for Cultural Memory, Rúmeníu	Skálholtsstaður
Félag íslenskra fornleifafræðinga	Snorrastofa í Reykholti
Háskóli Íslands	State Service for the Archaeological Heritage, Hollandi
Hið þingeyska fornleifafélag	The Archaeology Data Service, University of York, Bretlandi
Hugvísindastofnun	The GeoCultural Park of the Eastern Aegean University of Athens
Hunter College, City University of New York, Bandaríkjunum	University of Bradford, Bretlandi
Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Póllandi Akademii Nauk, Póllandi	University of Cambridge, Bretlandi
Kulturarvsstyrelsen, Danmörku	University of Edinburgh, Skotlandi
Landmælingar Íslands	University of Glasgow, Skotlandi
Læknasetrið Mjódd	University of Stirling, Skotlandi
Minjasafnið á Akureyri	University of Wisconsin, Madison, Bandaríkjunum
Museovirasto, Finnlandi	Vestfirðir á miðöldum
Museumsprosjektet, Noregi	Zoologisk Museum, Danmörku
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu, Póllandi	Þingvallanefnd
NABO, North Atlantic Biocultural Organisation	Þjóðminjasafn Íslands
Prokaria	
Náttúrurannsóknastöðin við Mývatn	
Náttúrustofa Vestfjarða	

HELSTU VIÐSKIPTAVINIR CLIENTS AND CONTRACTORS

Akureyrarkaupstaður	Orkuveita Reykjavíkur
Dalvíkurbyggð	Ólafsfjarðarkaupstaður
Ferðamálafélag Dalasýslu og Reykhólahrepps	Rangárþing eystra
Ferðaþjónustan Narfastöðum	Reykjavíkurborg
Helgafellssveit	Ræktunarsamband Flóa og Skeiða
Hvítársíðuhreppur	Seltjarnarneskaupstaður
Hörgárbyggð	Siglufjarðarkaupstaður
Kelduneshreppur	Sorpsamlag Þingeyinga ehf.
Kjósarhreppur	Svalbarðsstrandarhreppur
Landsvirkjun	Vegagerðin á Akureyri
Menningarsetrið að Útskálum ehf.	VSÓ ráðgjöf
Möðruvallaklausturskirkja	

STUÐNINGUR OG STYRKIR GRANT-FUNDING BODIES AND SPONSORS

Alþingi	National Geographic Society
British Academy	NOS-H
European Science Foundation	National Science Foundation
Evrópusambandið: Culture 2000	Rannsóknamiðstöð Íslands / The Icelandic Research Council
Fornleifasjóður	
Kirkjuráð	
Kristnihátíðarsjóður	

LISTI YFIR VERKEFNI 2005 LIST OF PROJECTS 2005

Uppgreftir og rannsóknaverkefni/Excavation and Research	Fornleifaskráning/Archaeological Survey
Aðalstræti 10, Reykjavík	Svæðisskráning/Regional Survey
Forn garðlög í S-Þingeyjarsýslu	- Helgafellssveit
Gásir í Eyjafirði.	- Seltjarnarnes
Heilsufarssaga Íslendinga frá landnámi til 18. aldar	
Hrísheimar, Mývatnssveit	Aðalskráning/Field Survey
Krókdalur, S-Þingeyjarsýslu	- Hörgárbyggð
Kuml og samfélag	- Kelduneshreppur
Landnám og menningarlandslag í Þingeyjarsýslu	- Ólafsfjarðarkaupstaður
Pálstóftir v/ Kárahnjúka	- Seltjarnarnes
Reykholt, Borgarfirði	- Stakkhamar, Snæfellsnesi
Skálholt	- Þegjandadalur
Sveigakot, Mývatnssveit	
Útskálar í Garði	Deiliskráning eða umhverfismat/Intensive survey or environmental assessments
Vatnsfjörður v/ Ísafjarðardjúp	- Efri Hvoll
Þinghald til forna	- Eskiholt I, Borgarbyggð
Þórutóftir, Laugafellsöræfum	- Hagaland v/ Selfoss
	- Hellisheiði
Smærri uppgreftir v/ framkvæmda/small scale project work	- Kaldaðarnes í Flóa
Brekka og Daðastaðir, Núpasveit	- Útskálar í Garði
Hrísey, Eyjafirði	- Valþjófsstaður
Laugarnes, Reykjavík	- Vífilsstaðir og Setberg
Möðruvellir, Eyjafirði	- Þórsmörk
Úlfarsá, Reykjavík	

Adolf Friðriksson: „Kumlarannsóknir 2004“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2004, Þjóðminjasafni Íslands, 29. janúar 2005.

- „Protection of pre-industrial landmarks in Iceland“. Paper presented at the COST A27 Plenary Session "Status of protection of pre-industrial landmarks in different countries or regions", 27th-30th May 2005 Copenhagen and Fünen.

- „Þingey 2005. Fornleifarannsóknir í S-Þingeyjarsýslu,“ fyrirlestur haldinn á Sagnþingi, Laugum, 13. ágúst 2005.

- „Þingeyskar fornminjar“, fyrirlestur haldinn á aðalfundi Hins Þingeyska fornleifafélags, Safnahúsinu á Húsavík, 3. apríl 2005.

- „Þingvellir í nýju ljósi“, fyrirlestur haldinn á þingi Kristnihátíðarsjóðs, "Hin forna framtíð", Þjóðminjasafni 1.- 2. desember 2005.

Birna Lárusdóttir: „Kúvíkur í Reykjarfirði“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2004, Þjóðminjasafni Íslands, 29. janúar 2005.

Oscar Aldred: „Approaching diverse European dynamic pre-industrial landscapes in the volcanically active regions of Greece and Iceland“. Paper presented at the COST A27 Understanding pre-industrial structures in rural and mining landscapes (LANDMARKS) meeting, 03 - 06. November 2005 Università degli Studi di Napoli Federico II, Naples.

- „The archaeology of the present-day landscape: where the past meets the future“. Paper presented at a seminar on Cultural landscapes in the Nordic States, to the Nordic State Antiquarians, 10th-12th May 2005, National Museum, Reykjavik.

- „Identifying and assessing landscape through historic landscape characterisation“. Paper presented at the Affornord Conference: the influence of afforestation on the landscape, 18th-23th June, 2005, Snorrastofa Reykholt, Iceland.

- „Archaeological investigations at Höfðagerði“. Paper presented at the Society of Icelandic Archaeologists annual meeting. 29th January 2005, National Museum, Reykjavik.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir: „Íslenskar perlur frá víkingaöld“, fyrirlestur haldinn á aðalfundi Hins íslenska fornleifafélags, Þjóðminjasafni Íslands, 7. desember 2005.

Garðar Guðmundsson: "Place names as indicators of land use; presence absence of arable fields in Iceland". Paper presented at NordForsk Nordiskt Nätverk – "Kultur- och Miljöhistoria i Nordisk Vikingatid och Medeltid", Workshop, Oslo 24th - 25th November 2005.

Hildur Gestsdóttir: „Kirkjugarðsrannsóknir 2004“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2004, Þjóðminjasafni Íslands, 29. janúar 2005.

- „Fornmeinafræðileg rannsókn á slitgigt á Íslandi“, erindi haldið á ráðstefnunni „Menning og meinsemdir – Aldarminning Jóns Steffensens“, Þjóðarbóklöðu, 19. febrúar 2005.

- „The Palaeopathology of Iceland“. Paper presented at the XXth Nordic Medical History Congress, University of Iceland, 10th -13th August 2005.

- „Uppruni Íslendinga – Rannsókn á strontíum samsætum í mannabeinum,“ erindi haldið á aðalfundi Félags íslenskra fornleifafræðinga, Háskóla Íslands, 27. nóvember 2005.

- „Hofstaðir in Mývatnssveit: an Icelandic medieval cemetery“. Poster presented at the XXth Nordic Medical History Congress, University of Iceland, 10th – 13th August 2005.

- „The settlement of Iceland: analysis of strontium isotopes in human teeth“. Poster presented at the XXth Nordic Medical History Congress, University of Iceland, 10th – 13th August 2005.

- „Violence in Viking Age Iceland“. Poster presented at the XVth Viking Congress – Cork, Ireland, 17th – 24th August 2005.

- „The settlement of Iceland: analysis of strontium isotopes in human teeth“. Poster presented at the XVth Viking Congress – Cork, Ireland, 17th – 24th August 2005.

Gavin Lucas: „Archaeology and Anonymity. Reflections on Jón Steffensen's 'osteonymy'". Paper presented at the „Menning og menningdir“ conference in honour of Jón Steffensen at the National Library of Iceland, 19th February 2005.

- „Process and Identity. Freedom and Respectability in a Mission Station in the Western Cape, South Africa“. Paper presented in session „Re-constructing Identity“, at the annual Society of Historical Archaeology conference, York, England, 9th January 2005.

Mehler, Natascha: „Viking age and medieval handcraft in Iceland: Adoption to extraordinary living conditions on the edge of the Old World“. Paper presented at the VIth RURALIA Conference in Dogobokö, Hungary, September 2005.

Milek, K.: „Scandinavian Households During the Viking Age-Medieval Transition“. Paper presented at the Conference 'Household Archaeology in General Aspects of Theory and Methodology', Department of Archaeology, University of Cambridge, 9th April 2005.

Mjöll Snæsdóttir: „Fornleifarannsóknir í Skálholti“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Kristnihátíðarsjóðs „Hin forna framtíð“ í Þjóðminjasafninu, 1. desember 2005.

Orri Vésteinsson: „Early settlers at Sveigakot – interpreting incongruity“. Paper presented at the network conference of „Kultur- och Miljöhistoria i Nordisk Vikingatid och Medeltid“, Hólar, Iceland, 6th August 2005.

- „Ethnicity and class in settlement period Iceland“. Paper presented at the XVth Viking Congress, Cork, 23d August 2005.

- „An archaeological approach to the Icelandic constitution of c. 930“. Paper presented at „Gentes, „Gentile“ Identity, and State Formation in Early Medieval Europe“, International Conference, Centre for Medieval Studies, Bergen, 15th September 2005.

- „Gásir – verslunarstaður frá síðmiðöldum“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Kristnihátíðarsjóðs „Hin forna framtíð“ í Þjóðminjasafninu, 2. desember 2005.

- „Sveigakot“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifa-

rannsóknir sumarið 2004, Þjóðminjasafni Íslands, 29. janúar 2005.

- „Gásir“, fyrirlestur haldinn á ráðstefnu Félags íslenskra fornleifafræðinga um fornleifarannsóknir sumarið 2004, Þjóðminjasafni Íslands, 29. janúar 2005.

- „The colonization of Iceland. Research tradition and current issues“. Paper presented at a departmental seminar, Dept. of Anthropology, University of Auckland, 10th March 2005.

- „Reconstructing the making of a new society: Settlement patterns and central places in 9th-10th century Iceland“. Paper presented at the Auckland Archaeological Society, University of Auckland, 13th April 2005.

- „Fátt er rammara en forneskjan.“ Hvers væntum við af fornleifum? – erindi ásamt Kjartani Ragnarssyni á fyrirlestraröð Rannís, „Vísindin snerta þig – Vísindakaffi með almenningi“, Alþjóðahúsinu, 11. október 2005.

Skýrslur Fornleifastofnunar / FSI Reports:

- Adolf Friðriksson: Brimnes, Dysnes og Bakki. Frumkönnun á þremur iðnaðarlóðum á Norðurlandi, FS272-05251.
- Kaldaðarnes í Flóa - deiliskráning fornleifa 2005, FS269-05201.
 - Vorþingstaðir 2005. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 23-31.
 - Þingminjarannsóknir árið 2004. In: A. Friðriksson et al.: Þingstaðarannsóknir 2004, FS275-02143: 4-5.
 - Þingminjarannsóknir árið 2005. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 5-6
- Adolf Friðriksson, Howell M. Roberts, Garðar Guðmundsson, Magnús Á. Sigurgeirsson & Brian Damiata: Þingvellir og þinghald að fornu – framvinduskýrsla 2005, FS294-02144.
- Adolf Friðriksson & Garðar Guðmundsson: Íraheiði : fornleifar í landi Efra-Hvols - deiliskráning 2005, FS285-05141.
- Þingey. In: A. Friðriksson et al.: Þingstaðarannsóknir 2004, FS275-02143: 37-50.
- Adolf Friðriksson, Guðrún Alda Gísladóttir & Uggi Ævarsson: Fornleifakönnun að Útskálum, Garði – framvinduskýrsla, FS282-05101.
- Adolf Friðriksson, Hildur Gestsdóttir, et al.: Kuml í Saltvík í Reykjahverfi, S-Þingeyjarsýslu, FS270-03263.
- Adolf Friðriksson, Hildur Gestsdóttir, et al.: Kumlin hjá Litlu-Núpum í Aðaldal. Fornleifarannsókn 2004, FS271-03264.
- Adolf Friðriksson, Orri Vésteinsson, et al.: Landnám og menningarlandslag. Fornleifarannsóknir í S-Þingeyjarsýslu 2002-2004, FS293-02262.
- Adolf Friðriksson & H. M. Roberts (2005). Þingey. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 33-35.
- Þingvellir 2004. In: Adolf Friðriksson et al.: Þingstaðarannsóknir 2004, FS275-02143: 7-10.
 - Þingvellir 2005. Adolf Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 7-14.
- Adolf Friðriksson, H. M. Roberts & Garðar Guðmundsson (eds.): Þingstaðarannsóknir 2004, FS275-02142.
- Adolf Friðriksson & Torfi H. Tulinius: Vatnsfjarðarannsóknir 2005. In: A. Friðriksson et al. (eds.): Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 5-9.
- Adolf Friðriksson, Torfi H. Tulinius & Garðar Guðmundsson (eds.): Vatnsfjörður 2005 : fornleifarannsóknir / Fieldwork at Vatnsfjörður, NW-Iceland 2005, FS301-03095.
- Aldred, Oscar: Archaeological investigations at Reykir, Ólafsfjörður and Lágheiði, FS268-04281.
- Evaluation of archaeological features at Brekka and Daðastaðir, Núpasveit in Öxarfjarðarhreppur, FS286-05151.
 - Landscape research in the north west: Vatnsfjörður peninsula, FS298-03094.
- Oscar Aldred, Elín Ósk Hreiðarsdóttir, Birna Lárusdóttir & Árni Einarsson: Forn garðlög í Suður Þingeyjarsýslu / A system of earthworks in NE Iceland, FS292-04262.
- Ágústa Edwald, Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Rúnar Leifsson: Fornleifaskráning í Hvítársíðuhreppi, FS283-04161.
- C. E. Batey: Finds Summary. In: O. Vésteinsson (ed.): Sveigakot 2004, FS265-00215: 45-50.
- Interim Finds Statement. In A. Friðriksson et al. (eds), Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 77-82.
- Birna Lárusdóttir: Siglufjörður, aðalskráning, FS284-04041.
- Birna Lárusdóttir & Guðrún Alda Gísladóttir: Menningarminjar í Helgafellssveit. Svæðiskráning, FS281-05091.

- Birna Lárusdóttir & Orri Vésteinsson: Útskálar í Garði. Deiliskráning, FS291-05102.
- Damiata, Brian: Summary of GPR Surveying at Thingvellir. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 15-17.
- Guðrún Alda Gísladóttir: Finds Summary. In: H.M. Roberts: Excavations at Gásir 2004, FS280-01076: 28-33.
- Þingvellir 2005 - Finds Summary. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 19-20.
- Guðrún Alda Gísladóttir & Orri Vésteinsson: The northern end: Areas S, N, P and MP. In: O. Vésteinsson (ed.): Sveigakot 2004, FS265-00215:7-25.
- Guðrún Alda Gísladóttir & H.M. Roberts: Fornleifakönnun á Möðruvöllum 2005, FS287-05161.
- Fornleifakönnun við Aðalstræti 10, FS273-05031.
- Guðrún Alda Gísladóttir, H. M. Roberts & Sædís Gunnarsdóttir: Fornleifakönnun í Hrísey 2005, FS288-05171.
- Harrison, Ramona: Interim Report of faunal analysis from the 2004 Excavations at Gásir, Eyjafjörður, N Iceland. In: H.M. Roberts, Excavations at Gásir 2004, FS280-01076: 34-61.
- Hildur Gestsdóttir: Fornleifakönnun í Laugarnesi, FS277-05071.
- Hildur Gestsdóttir & T.Douglas Price. 2003. The settlement of Iceland: A preliminary analysis of strontium isotopes in human remains, FS202-03061.
- Lucas, Gavin: Skálholt 2004. Framvinduskýrslur/ Interim Report No.3, FS276-02133.
- Gavin Lucas & Garðar Guðmundsson: Rannsókn á sjö fornleifum sem fara undir Háslón við Kárahnjúka, FS296-00065.
- Magnús Á. Sigurgeirsson: Fornleifarannsókn á Þingvöllum í Árnassýslu - könnun gjóskulaga. In: A. Friðriksson et al.: Þingvellir og þinghald að fornu 2005, FS294-02144: 21-22.
- McGovern, T., Krivogorskaya, K., Brewington S., Kendall, A., Harrison, R.: Midden Investigations at Vatnsfjörður, NW Iceland July 2005. In: A. Friðriksson et al. (eds.): Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 63-71.
- Milek, Karen: Vatnsfjörður 2005: Area 2 Report. In: A. Friðriksson et al. (eds.): Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 41-61.
- Field School in North Atlantic Archaeology, Vatnsfjörður, Northwest Iceland, June 27 - July 22, 2005: Director's Final Report and Recommendations. Report submitted to Fornleifastofnun Íslands.
- Oddgeir Hansson: Fornleifaskráning í landi Garðarbæjar, aðalskráning á völdum skipulagsreitum, FS295-05191.
- Oddgeir Hansson & Guðrún Alda Gísladóttir: Greinargerð um fornleifar á fyrirhuguðum deiliskipulagsreitum í Þórsmörk, FS297-05081.
- Orri Vésteinsson: Area B. In: H. M. Roberts (ed.): Excavations at Gásir 2004, FS280-01076: 25-27.
- 'Introduction', 'Discussion'. In: O. Vésteinsson (ed.): Sveigakot 2004, FS265-00215: 4-6, 51-55.
- (ed.): Archaeological investigations at Sveigakot 2004, FS265-00215. [Samantekt á ísl., s. 56-59].
- Ragnar Edvardsson: Archaeological excavations at Vatnsfjörður 2005. Area 1 Report. In: A. Friðriksson et al. (eds.): Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 35-39.
- Hrísheimar 2004, FS278-03222.
- Resistivity survey on the Vatnsfjörður farm mound. In: A. Friðriksson et al. (eds.): Vatnsfjörður 2005, FS301-03095: 73-76.
- Roberts, Howell M.: Area A. In: H.M. Roberts: Excavations at Gásir 2004, FS280-01076: 9-24.

- 'Summary', 'Discussion and Conclusions'. In: H.M. Roberts: Excavations at Gásir 2004, FS280-01076: 5-8, 62-63.
- (ed.): Excavations at Gásir 2004: An Interim Report, FS280-01076.
- Sadarangani, F., Taylor, J.S., Oddgeir Hansson & Magnús Á Sigurgeirsson: Fornleifakönnun í landi Úlfarsár í Reykjavík, FS289-05231.
- Sædís Gunnarsdóttir: Fornleifaskráning í Svalbarðsstrandarhreppi, FS279-04181.
- Kjósarhreppur, FS266-04241.
- Fornleifaskráning í landi Stakkhamars og Borgarholts, FS299-05241.
- Sædís Gunnarsdóttir & Þóra Pétursdóttir: „Í torfkofa uppi undir jökli“, Gangnakofar, leiðir og aðrar minjar á lónsstæði Háslóns við Kárahnjúka, FS274-00064.
- Taylor, James: Continued Excavations at the Farm Mound at Eyri, Ísafjörður, FS267-03232.
- Urbanczyk, Przemysław: The southern end: area MT. In: O. Vésteinsson (ed.): Sveigakot 2004, FS265-00215: 26-44.
- Önnur rit / Other Publications**
- Aldred, Oscar: Out with old in with the new? Online presentation of excavation archives, in Internet Archaeology 18 [<http://intarch.ac.uk/journal/issue18/index.html>]
- Batey, C. E.: From raw material to finished product: resources and resourcefulness in the North Atlantic, in Luik et al eds., From Hooves to Horns, from Mollusc to Mammoth, 351-358.
- Luik, H., Choyke, A.M., Batey, C.E. & Lougas, L. (eds.): From Hooves to Horns, from Mollusc to Mammoth. Manufacture and Use of Bone Artifacts from Prehistoric Times to the Present. Proc of the 4th Meeting of the ICAZ Worked Bone Research Group at Tallinn, 26-31 August 2003. Tallinn.
- Birna Lárusdóttir. Hiti er á við hálfu gjöf : fjárhús, beitarhús og fjárborgir á Íslandi. MA ritgerð við HÍ / MA Thesis, University of Iceland, Reykjavík.
- Birna Lárusdóttir, Gavin Lucas, Lilja Björk Pálsdóttir & Stefán Ólafsson: 'Kúvíkur. An abandoned trading site', Archaeologia Islandica 4: 103-118.
- Elín Ósk Hreiðarsdóttir: Íslenskar perlor frá víkingaöld: með viðauka um perlor frá síðari öldum. MA ritgerð við HÍ / MA Thesis, University of Iceland, Reykjavík.
- Garðar Guðmundsson, Gavin Lucas, Hildur Gestsdóttir & Sigríður Þorgeirsdóttir: 'Excavations at Hólskirkja, Bolungarvík', ARCHAEOLOGIA ISLANDICA 4: 81-102.
- Hildur Gestsdóttir & Guðmundur I. Eyjólfsson: 'Mergæxli í fornri beinagrind frá Hofstöðum í Mývatnssveit', Læknablaðið 91: 505-9.
- Lucas, Gavin M.: The Archaeology of Time. Routledge. 150pp.
- (Ed.) ARCHAEOLOGIA ISLANDICA, Vol. 4.
- Orri Vésteinsson: 'The formative phase of the Icelandic Church c. 990-1240 AD.' In: Helgi Þorláksson (ed.): Church centres, Reykjavík.
- 'Archaeology of Economy and Society.' In: Rory McTurk (ed.): A Companion to Old-Norse-Icelandic Literature and Culture, Blackwell, London, 7-26.
- (ritdómur/book review) 'Jonathan Adams & Katherine Holman eds.: Scandinavia and Europe 800-1500. Contact, Conflict, and Coexistence.' Saga-Book of the Viking Society 29, 166-68.
- (svör á vísindavefnum): „Hvað er það merkilegasta sem fornleifafraeðingar hafa fundið?“ <http://visindavefur.hi.is/?id=5501-20.2.2005> / Fréttablaðið 17. desember 2005.
- 'Where have remains of the Vikings been found?' <http://visindavefur.hi.is/?id=4790> – 5th March, 2005.
- James Taylor, Guðrún Alda Gísladóttir, Andrea Harðardóttir & Gavin Lucas: 'Eyri in Skutulsfjörður' ARCHAEOLOGIA ISLANDICA 4: 68-80.

Prentvinnsla
Litlaprent ehf.

Fornleifastofnun Íslands

Bárugata 3

101 Reykjavík

Sími: 551 1033

Fax: 551 1047

fsi@instarch.is

www.fornleif.is